PN 1399 J. 35339

Biblioteca Bucureștilor

6 Iunie 2012

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI
Inregistrat Nr. 35339

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ION LUCA CARAGIALE

1852 – 1912

100 de ani de la moarte

„Mă găseam duminică, zi de 10 iunie [1912 - n.r.], *dimineața, într-un democratic vagon de tramvai, încărcat cu lume bucureşteană. Tramvaiul se opri în Piața Teatrului, şi o horă sprintenă de țigani mărunți, cu ziare subsuoară, se prinse în jurul nostru: «Moartea lui Cărăgiale! ediție specială!...» sau «Moartea lui Caragea!» Numele autorului glumeț al atâtor cuvinte stâlcite şi fraze pompoase suferea soarta neologismelor rostite de cetățenii din Obor care vorbeau pe la 1880 «pe ridicatele», sau cum se mai zicea în stil academic, tot pe atunci, «în mod radical». Înțelesei numaidecât, cu mult tumult de voci sentimentale în sufletul meu, că Ion Caragiale murise.*

De balconul Teatrului Național zării spânzurând, ca o bucată de noapte, drapelul negru, care cu câtva timp mai devreme se clătinase deasupra sicriului lui Petre Liciu…”

Tudor Arghezi – *Pentru Caragiale*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI / *EXCERPTS*

Basil MUNTEANU- Eminescu, peisagist sintetic si muzical / *Eminescu, a synthetic and musical paysagist* / 2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ / *THE BYGONE BUCHAREST*

Rosa WALDEK – Athénée Palace, în vara anului 1940/ *Athénée Palace, in the summer of 1940* / 3

Virgiliu Z. TEODORESCU – Cărţi poştale comentate, din colecţiile BMB (XI) / *Remarks on some postcards, from the Metropolitan Library of Bucharest* / 3-4

Călin HENTEA – Jurnal sentimental: Cinema Feroviar (IX) / *Sentimental diary: Feroviar cinema hall* / 5

Georgeta FILITTI – Călători români în străinătate (III). Manole FILITTI: File inedite din *Jurnalul personal* / *Romanian travelers abroad (III). Manole FILITTI: Pages from his personal Diary* / 6

PATRIMONIU / *PATRIMONY*

Ediţii de colecţie / *Editions of collection* / 9

AUTOGRAFE CONTEMPORANE / *CONTEMPORANEOUS AUTOGRAPHS*

Florica BUD şi amalgamul de genuri literare / *Florica BUD and a mixture of literary genres* / 10

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC / *LIBRARIANSHIP MERIDIAN*

Shariful ISLAM, Zabed AHMED - Nevoile de infomare şi comportamentul de căutare a informaţiei la populaţia din zonele rurale (I), traducere de Simona CODRESCU / *Information needs and information research behaviour in rural populations (I). Translation by Simona CODRESCU* / 14

Moştenirea lui Mircea ELIADE la Biblioteca Metropolitană din Bucureşti / *Mircea ELIADE's heritage, at the Bucharest Metropolitan Library* / 19

Hârlău – Ţara vinului / *Hârlău – The Land of Wine* / 20

Botoşani – 130 de ani de lectură publică. Simpozionul Internaţional: Eminescu-Carte-Cultură- Civilizaţie / *Botoşani – 130 years of reading for the public. The Eminescu International Symposium: Books-Culture-Civilization* / 21

Festivalul "Bucureştii lui Caragiale" şi Biblioteca Metropolitană / *"Caragiale's Bucharest" Festival, at the Bucharest Metropolitan Library* / 22

CONFERINŢELE CRITERION – Serie nouă / *CRITERION Conferences – the New Series*

Nae IONESCU – un filosof atipic/ *Nae IONESCU - an atypical philosopher* / 24

Stelian GOMBOŞ – Nae IONESCU, Profesorul unei elite intelectuale (I) / *Nae IONESCU, professor of an intellectual elite* / 25

DACOROMANICA. Biblioteca Digitală a României. Noutăţi, iunie 2012 / *DACOROMANICA. The Digital Library of Romania. News, June 2012* / 27

ORIZONTURI / *HORIZONS*

Ion CONSTANTIN – 200 de ani de la raptul Basarabiei / *200 years since Basarabia's abusive annexation* / 28

Silvia GIURGIU – Traducere - eroare - originalitate, într-un manuscris eminescian din perioada vieneză / *Translation-error-originality, in one of Eminescu's manuscripts from his Vienna period* / 30

AM PRIMIT, VĂ SEMNALĂM / *WE RECEIVED, WE INFORM YOU*

Gândirea eminesciană în "vorbe", pilde şi expresii idiomatice / *Eminescu's ideas in „thoughts", advice and idiomatic phrases* / 33

IN MEMORIAM

Marcela GANEA – Doliu in Arabia Saudită: moartea printului Naif / *Mourning in Saudi Arabia: Prince Nayef's Death* / 34

CATALOG / *CATALOGUE*

Cărţi noi primite la redacţie / *New books received* / 36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE / *DAILY CUSTOMS, EVERLASTING FESTIVALS*

Ion GHINOIU – Cultul calului în calendarul popular / *The cult of the horse in the folk calendar* / 38

CALENDAR CULTURAL / *CULTURAL CALENDAR* – Iunie / *June 2012* / 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

RĂSFOIRI

EMINESCU, peisagist sintetic şi muzical

Basil MUNTEANU (1897-1972),
istoric literar

Precum văzurăm deunăzi, Eminescu percepe şi exprimă cu splendidă şi substanţială subtilitate culorile şi formele naturii româneşti. Dar pentru a intra în contact direct cu firea înconjurătoare Eminescu trece dincolo de linii şi de culori. Alături de peisagistul propriu zis fiinţa sa genială nutreşte şi un mare vizionar sintetic al naturii. Un vizionar dotat cu excepţionale daruri existenţialiste şi realiste care dau peisagiului eminescian un sens şi mai adânc. Evocând boierimea de altădată Eminescu nu se mulţumeşte să o aşeze lângă încântătoarele iazuri ale Siretului, ci tinde să o situeze chiar în atmosfera colectivă şi idilică a satului unde trăieşte, atmosferă pe care poetul o realizează cu notaţii sobre, esenţiale şi pătrunzătoare.

Coşbuc, Sadoveanu, toţi evocatorii noştri de atmosferă rustică n-au izbutit să dea mai mare relief realist satului românesc plutind în armonii câmpeneşti, vegheat de stele, adormind încet în muzica fântânelor, a buciumului de pe deal, a clopotului de la biserică. Nicăieri însă nu surprindem mai bine pe Eminescu vizionar sintetic decât în această evocare a Moldovei în sbor de pasăre.

Că departe se-ntind şesuri
Ce cu ochi nu le măsori
Unde râul cela sfânt
Parcă iese din pământ.
Colo'n zarea depărtată
Nistrul mare i s'arată
Dinspre ţările tătare
Şi departe curge'n mare,
La liman ca şi o salbă
Se înşira Cetatea Albă.

Apoi spre miazăzi, Dunărea încovoindu-se către cele şapte guri, iar de la Nistru la Dunăre, o vastă frescă sintetică, dar nu abstractă, o frescă a ţării mândre, stăpânită de codri, coborând deal cu deal, ţară cu ţară, răsfirându-se pe şes printre râuri şi *"pe vârfuri de păduri, mănăstiri şi'ntărituri"*. Iar semănată de-a lungul şi de-a latul, pretutindeni, târguri, vaduri, sate, cetăţi, învecinându-se cu blânde turme de oi şi ciobanii lor mereu sunând din fluiere şi cimpoi. O gravură pur şi simplu, din linii adânc tăiate negru pe alb ca o schiţă geografică.

Iată acum pentru a încheia un interior ciobănesc zugrăvit cu aceleaşi mijloace tari, cu aceeaşi economie de culori:

Pe când arde focu'n vatră,
Lupii urlă, câinii latră,
Iar ea toarce din fuior
Legănând cu un picior
Albia cu un copilaş
Adormit şi drăgălaş,
Alb ca felia de caş.

E greu de aflat în literatura română o mai puternică gravură săpată parcă ţărăneşte în lemn.

Dacă Eminescu ar fi stăruit în această direcţie a desenului sau în direcţia pur sensorială a concertului de culori concrete, el ar fi rămas un mare descriptiv, ar fi putut face concurenţă parnasianului Leconte de Lisle, s-ar fi înscris în familia marilor descriptivi romantici Lamartine, Vigny, Gautier, dar n-ar fi devenit un liric genial. Adevăratul Eminescu peisagist nu este peisagistul pictural, ci peisagistul muzical şi metafizician pe linia primilor romantici germani Novalis, Trakl, sau pe linia anumitor simboliştii francezi, contimporanul său Verlaine de pildă de care îl apropie parţial anumite concepte şi soluţii muzicale.

S-a spus despre peisagiul familiar al lui Eminescu că este construit, deci ireal. S-a spus aceasta cu o nuanţă de scădere care trebuie hotărât îndepărtată. Peisagiul sintetic, da, dar acest peisagiu sintetic este cu totul caracteristic genialităţii sale. Căci Eminescu a renunţat la pictură nu din neputinţă ci din voinţa de a se adânci în tainele universului, adâncire pe care pictura nu i-ar fi permis-o pentru că pictura, cel puţin în poezie, nu poate exprima decât valori primare, lipsite în sine de fluiditate şi deci greu de transfigurat în concepte propriu zis lirice, adică într-un sens, metafizice. Vechea maximă horaţiană «Ut pictura poesis» propune un mod de poezie materialistă şi didactică pe care lirismul modern îl socoteşte cu drept cuvânt elementar şi caduc.

Adevăratul instrument al conceptelor lirice, mult mai mult decât linia şi culoarea, este sunetul, adică muzica universului, prodigios echivalent al misterului cosmic şi sufletesc, aerian vehicul de corespondenţe, de intuiţii metaforice, făurit din aceeaşi substanţă fluidă ca şi verbul omenesc. Astfel, prin sunet, cuvântul omului şi muzica naturii se întâlnesc miraculos pe acelaşi teren, la acelaşi nivel, şi se pot mlădia deopotrivă în aceeaşi infinită modulaţie. Se întâmplă tocmai că Eminescu este un mare auditiv, aşa cum se vede din aceste stângace versuri autobiografice care închid o foarte preţioasă mărturie:

Fiind băiet păduri cutreieram
Şi mă culcam ades lângă isvor,
Iar braţul drept subt cap eu mi-l puneam
S'ascult cum apa sună'ncetişor;
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Şi un miros venea adormitor.
Astfel, ades, eu nopţi întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Ce asculta băietul Eminescu în freamătul de ramuri, în îngânarea valurilor? Desigur mai mult decât simpla mângâiere a sunetului; copilul se lăsa uimit în neştire de pulsul universului, de muzica lumilor, de misterul grav al creaţiunii, adică se topea în acest mister şi deci îl înţelegea liric. Această fantastică înţelegere şi reprezentare lirică, picturală şi muzicală a universului ne aşează în plină estetică eminesciană. Problema e atât de complexă şi de gravă încât nu se poate lichida în câteva cuvinte.

Fragment din volumul: *Permanenţe româneşti,*
Editura R.D. Shelden, Clevland, 1994, p. 79

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

ATHÉNÉE PALACE, în vara anului 1940

Rosa WALDEK (1898-1982),
sociolog

Cînd se va recunoaşte oare în Europa că naţiunile nu au decît acel grad de libertate în sînul lor şi între ele pe care curajul lor îl smulge laşităţii lor?

STENDHAL

Am sosit la Athénée Palace în vara anului 1940, în ziua cînd a căzut Parisul. Era o zi caniculară şi piaţa din faţa hotelului era liniştită. Numai fîşia îngustă de umbră de sub marchiza aflată deasupra intrării în hotel dădea o iluzie de răcoare. În faţa hotelului era un petec de verdeaţă mărginit de gladiole roşii uriaşe, dar în jurul lui era o întindere mare de asfalt deasupra căreia se profila doar un frumos cal de bronz cu un călăreţ tot de bronz înălţat pe un soclu de granit roşu. Călăreţul era Carol I, întemeietorul actualei dinastii a României. Aşa cum erau aşezaţi, calul şi călăreţul păreau gata să sară peste grilaj drept în mijlocul palatului actualului rege Carol al II-lea.

Athénée Palace ocupa toată lăţimea pieţei Ateneului, încîntătoarea piaţă a Bucureştiului deschisă către cea mai celebră arteră din tot răsăritul european, Calea Victoriei. Închipuiţi-vă Casa Albă, Hotelul Waldorf-Astoria, Carnegie Hall, Restaurantul Colony şi Lincoln Memorial, grupate toate în jurul unei pieţe minuscule deschise către o arteră care este un amestec de Broadway, Pennsylvania şi Fifth Avenue, şi veţi pricepe ce înseamnă Piaţa Ateneului pentru România. Aici se afla inima Bucureştiului, din punct de vedere topografic, artistic, intelectual, politic şi, dacă vreţi, moral.

În partea stîngă a hotelului, pe latura lungă a pieţei, se afla o clădire urîtă, proiectată în stil clasic, de culoare gălbuie. Era Ateneul, sala de concerte după care piaţa şi hotelul îşi luaseră numele şi unde George Enescu, maestrul iubit al românilor, îşi dirija concertele. Lîngă hotel se afla elegantul restaurant Cina, cu frumoasa lui grădină, loc de întîlnire al adevăratei societăţi bucureştene, amatoare de cafenele.

În dreapta hotelului, la o aruncătură de băţ, în locul unde piaţa se unea cu Calea Victoriei, începea palatul alb al regelui Carol. Se poate spune "începea", pentru că palatul, care arăta foarte nou şi era neterminat, se întindea parcă la nesfîrşit în sus pe Calea Victoriei, calea destinului României, calea pe care cuceritorii turci tăbărîseră asupra oraşului de la miazăzi, iar cuceritorii germani coborîseră de la miazănoapte, şi care a fost martora tuturor gloriilor trecătoare şi tuturor nenorocirilor ţării.

Construit în 1910 în stilul elegantelor hoteluri Meurice şi Ritz de la Paris, Athénée Palace fusese despuiat cu doi ani în urmă de toate cariatidele şi turnuleţele; faţada-i albă şi netedă căpătase o formă aerodinamică, cu toate obloanele vopsite în albastru strălucitor. Holul de la intrare, cu recepţia sa modernistă şi cu vitrinele lucitoare de sticlă şi aluminiu, avea acelaşi aer voit funcţional. Chiar şi în salonul verde cu oglinzi mari, cu mesele şi sofalele lui joase, un decorator modern îşi pusese dibăcia la încercare; în rest însă, nu prea mai era nimic aerodinamic în hotel. Puteai locui într-o cameră de un aproximativ stil Ludovic al XV-lea, tapetată cu brocart albastru, pe cînd restaurantul era decorat în roşu, aur şi alb, în maniera restaurantelor franţuzeşti din vremea celui de-al Doilea Imperiu. În holul mare şi destul de întunecos, în care-ţi petreceai cea mai mare parte a zilei, şiruri de coloane de marmură galbenă formau trei nave ca într-o biserică.

Cînd am intrat pentru prima oară prin uşa turnantă în holul răcoros al Athénée Palace-ului, nu am simţit decît curiozitatea unui ziarist itinerant pentru cea mai vestită clădire hotelieră din Balcani. Debarcînd la Napoli în mai, călătorisem în tihnă printr-o Italie mai frumoasă ca oricînd, în ajunul dezastruoasei sale aventuri războinice. Petre-

Cărţi poştale comentate, din colecţiile BMB (XI) – Prof. Virgiliu Z. Teodorescu

Inventar 3/100 Carte poştală ilustrată alb negru, având pe verso imprimate textele: Bucureşti – Cişmigiu Krafft & Drotleff S.A., Sibiu Nr. 29 - 1937 – Repr. oprită România Dacă scrieţi numai o formulă de politeţe exprimată în cinci cuvinte Taxa poştală e 1 Leu în loc de 3 lei. Sunt şi menţiuni cu creionul: 0012, SE 5 1937 şi imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 3/100. Dimensiuni: 8x12,8 cm. Noua evidenţă: 0754

Fotografia a fost realizată vara, surprinzând dinspre „Cetate" axul principal al Grădinii Cişmigiu, în fundal clădirea Monitorului Oficial în prezent găzduind Arhivele Naţionale.

Inventar 3/76 Carte poştală ilustrată alb negru, având imprimate textele: 29 Bucureşti – Parcul Cişmigiu. Pe verso sunt şi menţiuni cu creionul: 0011, SE 7 1925/44 şi imprimarea ştampilelor: 1) Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 3/76. 2) mică pătrată cu o stemă încoronată şi textul: Monopolul cărţilor poştale ilustrate. Dimensiuni: 8,5x13,6 cm.Noua evidenţă: 0755

Fotografia a fost realizată vara, surprinzând dinspre „Cetate" axul principal al Grădinii Cişmigiu, în fundal clădirea Monitorului Oficial în prezent găzduind Arhivele Naţionale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cusem două săptămîni în Iugoslavia, unde toate grupurile etnice şi facţiunile de la curte şi din politică erau ocupate să se urască între ele cu o inconştienţă uluitoare, dat fiind pericolul care ameninţa din afară. România era menită să fie doar o scurtă etapă într-o lungă călătorie în zonele de război. Cel puţin aşa plănuisem cînd am pornit din America spre Europa. N-aveam de unde să ştiu că aici, în acest straniu şi elegant hotel de primă mărime, voi putea observa de aproape cum naziştii cucereau şi colonizau Europa; o perspectivă care, deşi nu cuprindea decît o mică felie din Europa, nu-şi pierdea nimic din însemnătate – o analiză se poate face dintr-o singură picătură de sînge.

Cînd am sosit la Athénée Palace în acea după-amiază toridă de iunie, în 1940, eram o americancă încredinţată, chiar împotriva a ceea ce doream, că Hitler ar putea cîştiga nu numai războiul, dar că va cîştiga şi pacea, şi că în acest caz va organiza Europa. Cînd am părăsit Athénée Palace într-o zi friguroasă la sfîrşitul lunii ianuarie 1941, eram convinsă că în nici un caz Hitler nu va putea să cîştige pacea sau să organizeze Europa.

Recentele victorii militare ale lui Hitler aveau prea puţin de-a face cu convingerea mea anterioară că el ar putea cîştiga războiul şi pacea. Această convingere pornea de mult mai departe, dintr-o noapte din martie 1936 la Berlin. Trupele lui Hitler tocmai intraseră în Renania şi am văzut oficiali germani care tremurau de teama consecinţelor. Unul dintre ei mi-a mărturisit că fiecare comandant de regiment german aflat în marş primise un plic sigilat cu ordinul să se retragă din zona Rinului imediat ce francezii şi englezii ar fi făcut o mişcare războinică. În acel caz, Hitler ar fi dat semnalul să se deschidă plicul. Am intuit că asta era ultima ocazie cînd o atitudine fermă a Franţei şi Angliei ar fi putut să spulbere coşmarul hitlerismului. Lupta nici nu ar mai fi fost necesară. Dar democraţiile au lăsat să treacă momentul favorabil.

De atunci, tot ce am văzut în călătoriile mele de-a lungul şi de-a latul continentului european a părut să confirme această convingere. Oamenii de stat din fruntea democraţiilor, nehotărîţi, slabi, meschini, au trădat înseşi principiile după care ar fi trebuit să se călăuzească; toate eforturile lor de a prezenta un front unic împotriva dictaturii au dat greş; au nesocotit orice ocazie de a găsi soluţii generoase şi imaginative pentru situaţiile de criză create de cruzimea revoluţiei totalitare; au dat greş mai ales în formularea unui program care să atragă popoarele europene.

Aceste popoare europene deveniseră ele însele din ce în ce mai indiferente faţă de democraţie, care le era prezentată în termeni de libertate de gîndire şi libertate de exprimare, dar care în termenii experienţei lor de zi cu zi însemna mai ales libertatea de a muri de foame. Am constatat că nu mai mult de zece la sută din populaţia continentului european era preocupată de libertatea individuală, sau era suficient de motivată pentru a lupta ca s-o păstreze. În ceea ce priveşte restul de nouăzeci la sută, oamenii erau în parte inconştienţi de adevărata natură a umbrei ameninţătoare a lui Hitler, în parte o priveau cu indiferenţă şi în parte erau gata să meargă pe mîna Fiihrer-ului.

Faţă de această lume dezbinată, în stagnare, naţiunea germană era puternic unită în jurul unicului ţel al cuceririi, un ţel care corespundea cu visele cele mai intime ale poporului. Se adăuga aici uimitorul fenomen reprezentat de conducătorii germani, care înşelau şi minţeau întruna, dar care-şi permiteau să fie neînduplecat de sinceri cînd era vorba de sacrificiile pe care le cereau poporului şi de necesitatea de a lupta; conducători cu o imaginaţie înspăimîntătoare şi cu o îndrăzneală atît de mare cînd era vorba de a plănui şi a organiza, încît restul lumii încă se mai întreba cu dispreţ dacă planurile lor se vor putea aplica, atunci cînd acestea erau deja fapt împlinit. Revoluţia lui Hitler, mi se părea, era răspunsul la ceea ce Ortega y Gasset numea "strigătul înfricoşător care se înalţă precum urletul a nenumăraţi cîini cerînd ca cineva sau ceva să preia comanda, să impună o ocupaţie, o sarcină". Hitler, mă gîndeam eu, ar putea lua Europa din mîna democraţiilor aşa cum iei o bomboană din mîna unui copil.

Nici vorbă ca toate astea să-mi fi făcut plăcere! Nu aveam nimic de cîştigat ci totul de pierdut de pe urma victoriei unei ordini în care antisemitismul făcea parte integrantă.

În plus, era penibil pentru un intelectual, vital interesat în libertatea de gîndire şi de exprimare, să constate cît de puţini oameni se arătau la fel de interesaţi. Priveam diagnosticul pus de mine Europei cu fascinaţia îngrozită cu care un medic cercetează radiografia propriului său cancer letal, nutrind mereu speranţa că diagnosticul se va dovedi greşit, dar interesat totuşi, într-un mod ştiinţific şi detaşat, de progresele bolii ca atare. În cursul acestor ani, presăraţi cu cedări şi înfrîngeri, nu am găsit nimic care să-mi infirme diagnosticul – pînă am sosit la Athénée Palace. Atunci i-am văzut pe naziştii de aproape, cucerind şi impunînd noua lor ordine europeană…

Fragment din volumul: *Athénée Palace,* traducere de Ileana Sturza, Editura Humanitas, Bucureştilor, 2000, p. 7

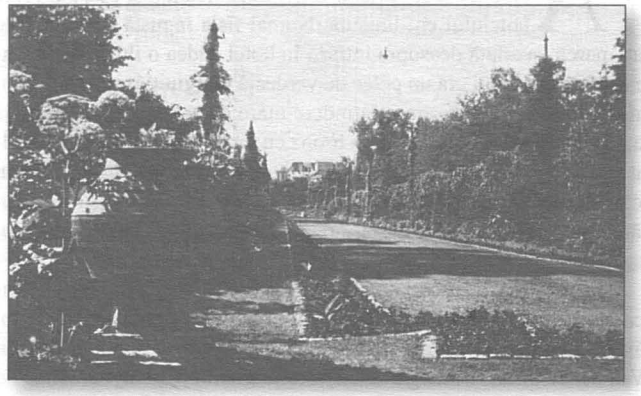

Inventar 6/20 Carte poştală ilustrată alb negru având imprimat pe verso vederii textele: Carte poştală REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ – În Cişmigiu - Bucureşti. LIBRĂRIA NOASTRĂ 6. Textul de prezentare este tradus şi în limba rusă. Menţiuni cu creionul: 0010, SE 15 1950/53 şi imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 6/20. Dimensiuni: 8x13,2 cm. Noua evidenţă: 0756

Fotografia a fost realizată vara dinspre bulevard spre axul principal al Grădinii Cişmigiu. În fundal turla bisericii Schitu Măgureanu.

Inventar 4/63 Carte poştală ilustrată sepia, având imprimat textul: Bucureşti – Grădina Cişmigiu Pe verso textul: CARTA POSTALĂ Editura Librăriei SOCEC & Co. S.A. Bucureşti Reproducerea oprită. Menţiuni cu creionul: 0009, SE 19 1920/40 şi imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 4/63. Dimensiuni: 8,6x13,7 cm. Noua evidenţă: 0757

Fotografia a fost realizată vara surprinzând discretele alei din preajma clădirii liceului „Gheorghe Lazăr".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Jurnal sentimental: Cinema Feroviar (IX)

Călin HENTEA,
istoric

Cinematograful Feroviar în perioada lui de glorie

Nu mai ştiu câți ani aveam, unde şi care a fost primul meu film. Cert este că locuiam pe bulevardul Dinicu Golescu, vis-à-vis de intrarea în Gara de Nord şi mama-mare mă ducea încă înainte de a învăța să citesc (îmi şoptea ea subtitrările) mai ales la Cinema **Feroviar**. Cândva, prin anii '60, acesta era la intersecția dintre Calea Griviței şi Buzeşti. Sală cu balcon, scaune scârțâitoare de lemn, miros de duşumea dată cu petrosin şi băieți discreți cu un-bilet-în-plus la intrare (dar eu nu aveam treabă cu ei). În colț era Librăria **Ion Luca Caragiale,** de unde mi-am cumpărat seria cartonată a romanelor lui Dumas şi pe cele istorice din colecția "Cutezătorii". Alături de cinematograful Feroviar era însă un Atelier Foto, unde aveau de vânzare fotografii (un leu bucata) cu aproape toți actorii străini pe care-i vedeam prin filme. La câte înghețate n-am renunțat în schimbul unei fotografii cu "Frații corsicani" sau "Winnetou"... devenită peste ani o frumoasă colecție. Ea era completată, pe măsura bugetului alocat înghețatei, la bufetul din Gara de Nord, unde aveau gumă de mestecat (lame) cu poze mici alb-negru cu "Sfântul" (celebrul serial de sâmbătă seara cu Roger Moore, când țara întreagă era pustie pe stradă), dar şi color, tot în format 4,5 pe 7 cm, cu diverşi actori.

Revin la Cinema **Feroviar**, din care mulți ani am mai regăsit doar ruina zidurilor exterioare, iar acum nici pe acelea. Ce filme am mai văzut acolo, mai ales după ce luam un zece la şcoală. Gerard Barray (despre care un tânăr vânzător dintr-un mare magazin de specialitate parizian al anului 2010, situat pe bulevardul Saint Michel, nu auzise) era idolul meu absolut: "Cei trei muşchetari", seria cu "Pardaillan", seria cu "Scaramouche", seria cu "Surcouf", seria cu "San Antonio"... ce să mai vorbim. Jean Marais îmi plăcea mai ales în seria "Fantomas", dar în "Cocoşatul", chiar dacă duela bine, parcă era prea-nu-ştiu-cum. Fiind elev, nu am avut voie să intru, chiar şi cu mama de mână, nici la seria cu "Angelica, marchiza îngerilor", nici la "Moll Flanders".

Nu mai ştiu de ce şi cum, dar la Cinema **Marna**, care era imediat după colț, pe calea Buzeşti, ai mei nu prea m-au dus şi nici la Cinema **Dacia**, acolo unde, peste mulți ani, Mircea Daneliuc avea să filmeze cu Gheorghe Dinică şi Coca Bloos "Patul conjugal". "Feroviarul" era, deja, doar o tristă ruină.

Cinematograful Feroviar, înainte de demolare

Era o lume întreagă acolo, chiar lângă Piața Matache, de unde mama-mare cumpăra găini vii, le decapita în spatele blocului, le "ciupălea" (adică le curăța de pene) singură şi apoi făcea o supă limpede cu tăieței cum poate doar în câteva gospodării din Ardeal, cu greu, s-ar mai putea găsi astăzi. Astăzi, în acele locuri au intrat excavatoarele. Majoritatea ruinelor ce-au mai apucat să fie fotografiate înainte de asaltul buldozerelor par insalubre, mizere, dar atunci era o lume poate mai curată şi mai cinstită decât ne-am putea-o noi imagina. Unele case, care nu ştiu dacă vor fi iertate şi restaurate, continuă să mărturisească un stil, o noblețe, un farmec, o istorie demult apuse.

Păcat şi trist. Calea Griviței, colț cu Buzeşti şi cu labirintul din jurul Pieții Matache, ar fi putut fi un *down-town,* un *vieux-ville* pietonal, comercial, festiv, monden, boem, cum Bucureştiul nu are şi ar fi meritat să aibă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Călători români în străinătate (III)

Manole FILITTI (1911-1998):

File inedite din Jurnalul personal

Georgeta FILITTI,
istoric

Manole Filitti s-a născut la București, la 31 mai 1911 și a murit la București, la 15 mai 1998. Economist și avocat. Doctor în economie de la Viena și doctor în drept de la Iași. Avocat la Iași. Director al Fabricii de uleiuri Phoenix. Secretar al Consiliului Economic Superior. Ofițer în rezervă (geniu). Eliminat din viața publică în 1949. Arestat. După 1952 ocupă funcții minore: ajutor de contabil, ghid ONT, funcționar la un oficiu valutar. În 1991 reîntemeiază Jockey Clubul Român devenind vicepreședintele acestuia. A scris o culegere de amintiri: ***Gânduri răzlețe*** *(1997). Membru de onoare al Uniunii Elene din România. A vizitat Grecia în 1979 și 1981, în căutarea unor mărturii despre familia sa.*

La obârșia familiei

Miercuri, 29 aprilie 1981.

Plecăm, iată, pentru a doua oară în Grecia. Cu toate că sosim foarte devreme, trenul e tras. Căile ferate, la noi ca și în tot Balcanul dealtfel, scutură înspăimântător, te leagănă, te zvârle, te apleacă și te înalță îngrozitor. Totuși e bine fiindcă stai întins. Luminile de căpătâi sunt proaste. Nu poți citi; curând apare un grănicer simpatic care ne ștampilează pașapoartele și ne urează drum bun. E urmat îndeaproape de un antipatic vameș care ne cere să dăm jos și să desfacem toate bagajele. Interogatoriu și răscolire, dar trecem proba cu bine.

Dimineață sosim în Sofia pe la 8.30. în afară de clădirea gării, care e nou construită, cu 5 ani în urmă, totul e posac și sărăcăcios.

De la Kulata, frontiera bulgară, trecând la cea greacă și continuând până la Salonic, mergi cu cel mai lent personal din lume cu opriri la toate haltele. Am fost hurducați toată noaptea. În Atena am fost la 7 dimineața. Luăm un taxi - Mercedes - și pentru 200 de drahme ne duce la Frosso Demertzis.

Să notez aici, spre aducere aminte, ceva despre Bubulina Lascarina (1771-1825), înrudită cu acest neam al meu. Aceasta era fiica lui Stavrianos Pinozzi, ofițer de marină. S-a căsătorit cu Dimitrie Bubulis din Spetzes, mort în 1811 într-o încăierare cu pirații. Se zice că a fost prietenă cu Alexandru Ipsilanti și ar fi avut legături cu Eteria noastră. A participat la revoluția grecească cu trei vase personale, dintre care "Agamemnon". Bubulis însuși a intrat călare în fruntea grecilor în Tripoli și, potrivit promisiunii ce făcuse pașei, nu s-a atins nimeni de haremul lui și toate cadânele i-au fost trimise nevătămate.

Frosso ne întâmpină elegantă, frumos pieptănată și tare dulce. Aflăm cu oroare că la scurt timp după decesul bărbatului ei, deci după trecerea noastră prin Atena cu doi ani în urmă, a căzut la Spetzes și s-a izbit cu capul de o stâncă. Și-a pierdut cunoștința și vorbirea. A uitat limbile străine ce vorbea și, dusă în Anglia, unde mai studia încă băiatul ei, a fost internată și îngrijită luni de zile. Și-a pierdut definitiv gustul și mirosul, dar și-a recăpătat vorbirea, în franțuzește mai are ezitări, caută anume cuvinte. Toată treaba asta a costat-o o avere.

Băiatul și-a terminat studiile, inginer specialist în construcții navale. își face acum stagiul militar; după o încazarmare de 40 de zile, lucrează la Salamina timp de 11 luni într-un birou de proiectare.

Accidentul suferit n-a fost suficient pentru Frosso. S-a adăugat, caz inexplicabil și cu totul singular în ultima sută de ani, îmbolnăvirea lui Leonidas, nepotelul ei de 1 an și jumătate de tifos. A fost luni de zile între viață și moarte și Frosso l-a străjuit.

Să sperăm că vacile negre își vor fi făcut plinul.

Joi, 7 mai

Ne sculăm la 6. Înainte de 7, ora convenită, vedem jos mașina vărului Andreas Gogos. Coborâm, încărcăm și plecăm. Avem înaintea noastră 436 km până la Ioannina. Prima jumătate cuprinde traseul Atena-Corint-Patras. Am mai făcut drumul în 1979. până la Corint cu autocarul, când am vizitat peninsula și încă o dată cu trenul, când am traversat de la Patras la Brindisi.

Suntem pe autostradă și totuși foarte aproape de mare și de nenumăratele stațiuni care ființează pe toată coasta. Peisajul e verde și foarte variat. Regiune de dealuri, trecători și lacuri. Totul de o mare și liniștită seninătate. E un cuvânt care pentru mine definește el mai bine impresia pe care această apropiere de Epir și apoi Epirul însuși mi-au facut-o.

Pomenesc aici despre bogăția nesfârșitelor livezi de portocali și lămâi care ne însoțesc pe șosea. Peste tot atârnă săculețe în fața proprietăților, așa cum la noi sunt oferite automobiliștilor, după sezon, cireșe, roșii sau struguri. Tot în săculețe, cartofi mulți și frumoși.

Vom continua așa din bucurie în bucurie, din mirare în mirare, trecând prin Missolonghi, Agrinio, Stratos, Ahelos și Amphilokia, de unde kilometri întregi vom șerpui de-a lungul marelui golf Amorakikos. E aproape închis la strâmtoarea dintre Aktio și Preveza.

Lăsând în urmă acest lac cu apă sărată, trecem prin Arta, așezare istorică foarte veche. După Arta, de-a lungul râului Louros, ne oprim pentru un picnic. Neașteptat de frumos au așezat și prezentat masa aceștii veri ai noștri, învățători de țară, copii de țărani înălțați prin studii superioare făcute cu burse câștigate prin concurs.

Ne-am continuat apoi drumul până la Ioannina, unde ne-au condus la hotelul Xenia.

La 7 seara fix, punctuali ca totdeauna, "Les Gogos" vin și ne iau cu mașina. Primul lucru pe care îl fac, ne duc pe strada Dosithei Filitti. A fost o stradă foarte lungă, pe care însă de la un timp o împarte cu Alexandru Macedon. Mă rog, frumoasă tovărășie.

Ne ducem apoi în garsoniera ce au soții Gogos aici într-un frumos imobil la etajul 4, cameră încăpătoare, bucătărie, baie și tot, absolut tot ce e necesar într-o gospodărie modernă.

Apare unul din frații lui Andreas. îl cheamă Dimitrios. E taxator pe autobuze și face curse gen IRTA. E neras (nici nu vrea să intre când vede că fratele lui are oaspeți) dar simpatic. Ne ducem cu toții la restaurant. Noi cerem "culoare locală" dar la sugestia lui Dimitrie am scrântit-o. Facem vreo 6 km pe șosea și intrăm într-o hală aproape pustie. Mâncăm mezelakia și friptură de miel. Bem vin, adică mai mult Dimitrie care e beținvanul familiei.

Și aici se încheie prima noastră zi la Ioannina.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Din discuțiile purtate cu Gogos ne-am reamintit că familia Bilitti a pornit din marea insulă Zakinthos, aflată în arhipelagul Ionio, în dreptul peninsulei Peloponez.

Vineri, 8 mai

Cu vreo 10 minute înainte de 7, Gogos e la intrarea hotelului. Aceşti Gogos, nu aceste gogoşi, au fost tot timpul de o minunată punctualitate.

Pornim spre Parakalamos, denumirea actuală a satului-comună Podgoriani. Drumul ce am străbătut, cea 50 km, a fost foarte frumos. Serpentine care urcă şi coboară de câteva ori, dealuri verzi cu bogată vegetație care deseori amintesc de Bucovina. Podgoriani e într-o vale deschisă şi frumoasă. Satul se întinde pe mulți km, miezul lui deplasându-se de la vechea biserică spre nord. Oprim maşina la o poartă uriaşă acoperită de iarbă şi înconjurată de copaci seculari. Ascunsă într-o vâlcea, pe un pârâiaş, biserica, micuță. Nu mă împac cu forma dreptunghiulară a unora dintre biserici şi cu tavanul plat. N-au cupole şi pictura e foarte săracă. Intrarea se face pe o uşă aflată în mijlocul laturei mari a dreptunghiului. În dreapta, pe un plan puțin înălțat, femei, multe femei, toate cu broboade negre şi unele cu lumânări aprinse în mână. Impresionante statui.

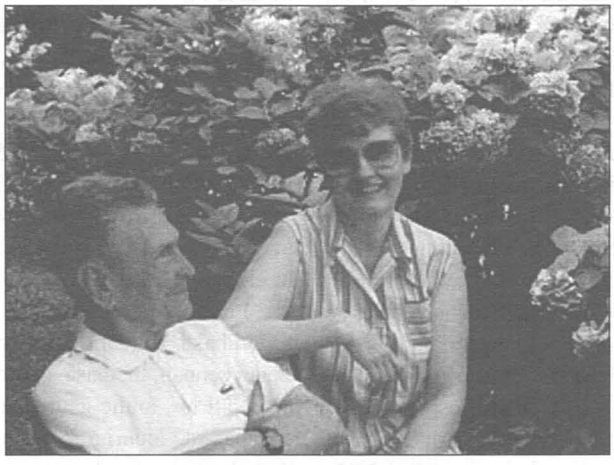

Manole şi Georgeta Penelea Filitti, în Grădina Icoanei, 1995

În stânga, altarul, iar cam în dreptul uşii de la intrare un jilț în care se afla mitropolitul ținutului în frumoase veştminte. Bărbat înalt, cu lungă barbă şi cu multă prestanță. Un diacon şi cinci preoți au slujit cu el. Strana o țineau trei bărbați, dintre care unul în uniformă, polițist de prin partea locului.

Slujba am putut-o urmări cu uşurință, fiind, după cum se ştie, ortodoxă.

La încheiere, Gogos al nostru s-a dus la el şi a cerut încuviințare, pe care, primind-o, a vorbit despre prezența noastră în biserică. Apoi despre ctitorii bisericii, respectiv Papa Hristo şi Ana Filitti care s-au călugărit şi îngropat acolo în 1750 purtând numele de Hristofor şi Anastasia. A mai vorbit despre mitropolitul Dosithei, episcopul Costandie, despre mulți alții, între care colaterali de-ai noştri, Anastasie şi Dimitrie, care au lăsat parte din avere Băncii Naționale a Greciei, fond din care şi azi se dau burse şi subsidii şcolilor din Zița şi Podgoriani.

Mitropolitul şi credincioşii păreau foarte interesați de cele ce se vorbeau şi ne priveau curioşi.

Am cerut şi eu cuvântul şi le-am vorbit pe englezeşte, tălmaci fiind neamul meu, profesorul Gogos. Le-am vorbit despre tatăl meu Ioan, istoric român care a răscolit tot trecutul reconstituind genealogia familiei noastre, care a purtat o susținută corespondență cu istoricii greci ai timpului şi care de mici copii ne-a învățat să iubim Grecia, Epirul, Podgoriani, Zița. Am spus că tatăl meu n-a reuşit niciodată să ajungă pe aceste locuri, am adăugat că am ferma credință că el e acum aici împreună cu noi şi că se bucură, desigur, că noi am realizat ceea ce el şi-a visat. Am încheiat spunând că sunt profund mişcat constatând de ce considerație se bucură în Grecia neamul meu şi de primirea ce ni s-a făcut.

Am ieşit pe pajişte unde au fost aşezate câteva scaune în jurul unei mese. S-au adus cafele şi episcopul, care a refuzat altă tratație, m-a aşezat lângă el dimpreună cu Gogos ca interpret. Prelatul are frumoasă alură şi mâini lungi de mare finețe. Numele şi titlul lui exact sunt: Mitropolitul Sevastianos de Dimoupoleos, Podgorianis şi Konitzis. Preotul paroh se numeşte Adamatios Diamandis.

După plecarea episcopului, cei rămaşi ne-am îndreptat, împreună cu primarul, preotul, învățătorii şi cine or mai fi fost, sub o mare prelată, aşezându-ne la o masă câmpenească. Din păcate bucatele le-am consumat, adică nesfârşite farfurii cu friptură de miel, în țipetele asurzitoare ale unui taraf de țigani, lăutari care s-au umplut de bani - nu de la noi. în sfârşit, am plecat, după ce am încheiat o minută a evenimentului, semnată de primar, preot, Gogos şi eu.

Ne-am dus apoi în cealaltă parte a satului şi ne-am oprit pe rând în gospodăriile celor doi frați ai lui Gogos. Case mari cu numeroase camere, cu copii căsătoriți şi cu nepoți, dintre care unul deosebit de frumos.

Sâmbătă, 9 mai

Plecăm pe la 8 1/2 spre Zița, preț de vreo 20 de km, urcând şi coborând pe numeroase serpentine cu vedere frumoasă pe dealuri şi munți.

Oprim maşina în piață, în agora, şi în foarte scurt timp apare, îndreptându-se spre noi, un bărbat frumos, în putere, bine îmbrăcat, cu înfățişare prietenoasă, însoțit de preotul locului. Prelații greci poartă anterie negre, lungi până la pământ şi potcapuri tot negre, cum poartă la noi călugării.

Suntem primiți cu prietenie şi Alexandros Karabinas primarul ne conduce în casa lui. Biroul-salon are în mijloc o frumoasă masă, scaune, fotolii şi de jur împrejur o bibliotecă cu numeroase volume dintre care cele mai multe îngrijit legate. De meserie profesor, a fost cândva elevul lui Gogos la Institutul Pedagogic.

Ne oferă o delicioasă dulceață de chitră şi cafele pe care ni le aduce primăreasa, gentilă dar nu prea arătoasă având şi un plasture tras peste nas între ochi.

Întreabă la un moment dat primarul: "Cunoaşteți pe Enescu?" Ce să îi spun, că prin nevastă-sa Maruka îi vin nepot? Ne pune o imprimare cu cele două rapsodii. Cu acest prilej i-am văzut o bogată discotecă cu mai marii compozitori ai lumii. Discuția se poartă pe variate teme, translator fiind Gogos. Neamul meu e foarte prezent în localitate unde două străzi ne poartă numele. Ne plimbăm prin comună care e clădită, ca alte multe localități, în piatră, în stânca aflată în pantă abruptă. Ne întoarcem în agora şi cunoaştem pe unul din băieții primarului. Foarte frumuşel şi simpatic dar cu multă burtă. E şi el profesor. Trage băiatul alături de maşina noastră un frumos Toyota. Ne îmbarcăm cu toții şi pe serpentine abrupte urcăm până la mănăstirea Zița. A locuit acolo şi a scris lord Byron

Tot în mănăstirea asta a locuit Dosithei Filitti timp de 18 ani.

Ziduri înalte de piatră înconjoară o curte interioară cu copaci şi verdeață, multă iasomie care ne duce cu gândul acasă. în incintă, o clădire cu etaj, cu numeroase încăperi şi un vast trapez. Fotografii, cărți vechi, icoane şi camera în care a locuit Dosithei Filitti. Am scris şi eu câteva rânduri în cartea de aur a mănăstirii.

Am coborât şi am cercetat biserica. E de pe la sfârşitul seco-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lului XIV și cel mai frumos lucru rămâne catapeteasma. Pictura, cu deosebire a ușilor împărătești, e emoționant de asemănătoare cu cea a mănăstirilor noastre din Bucovina. De asemeni, pe pereți, cunoscutele scene ale Judecății de Apoi, cu trecerea unora dintre noi printre cetele îngerești și a altora - Doamne ferește! - în gura lupilor, în focul Gheenei.

Primarul ne aduce în dar o guașă - drăguță - înfățișând mănăstirea și exact locul în care am luat dejunul.

După amiază ne îmbarcăm pentru Dodona. Trecem și luăm cu noi pe arheologul prof. univ. Dakaris. Are mare faimă aici și se pare că și în cercurile colegilor săi din Europa. E cel care a condus și conduce și azi săpăturile și restaurarea străvechii așezări. E un bărbat înalt, blond, care apropie vârstele noastre. Trebuie să fi fost foarte frumos. Arătos mai e și acum.

Ne dăruiește un exemplar, în englezește, al lucrării ce a publicat despre Dodona. Ne vorbește molcom în englezește despre această misterioasă și pasionantă disciplină care este arheologia.

Povestea localității ce vizităm, după cam 25 km de drum în serpentină - urcătoare până la 1500 m., cu măreață vedere pe munții înzăpeziți și apoi coborâtoare până în valea în care e așezată, îmbracă multe milenii. M-a impresionat pasiunea, dragostea cu care ne-a plimbat și vorbit profesorul. Mângâie lespezile, pietrele ca pe femei iubite și ne arată o multitudine de mărunte semne și puncte de reper pe care se sprijină deducții care au îngăduit retrăirea - în teatru - a spectacolului vremii și, în temple și case, a vieții celor ce le populau.

Foarte plăcută ne-a fost întâlnirea cu Dakaris. Avea un timp de gândire care de fiecare dată preceda răspunsul ce dădea întrebărilor noastre absolut cuceritor. Ne-am plimbat agale. Nici nu se putea altfel prin Dodona, atât de încărcată de istorie, până s-a înserat, întoarcerea am făcut-o într-o atmosferă de plăcută melancolie.

Duminică, 10 mai

În avans ca întotdeauna, Gogos ne îmbarcă și pornim înainte de 7 spre Metzovo, unde, la 8 1/2, avem întâlnire, la stația de benzină, cu Dodoi / Chrissoveloni. E acolo ca să aibă grija copiilor și a fetei, Elena, măritată cu un Averof, și care a făcut o flebită și e internată în spital la Ioannina. Averof, ginerele, e de fel din Metzovo și are acolo fieful electoral, fiind politician, de dreapta, regalist.

Cei circa 50 km pe care i-am parcurs au fost foarte frumoși. De cum am ieșit din oraș, am început să urcăm destul de abrupt. Vederea de sus asupra orașului și lacului Ioannina ne-a fost în mare parte ascunsă de ceață, Tot drumul am urcat și coborât, regiunea fiind asemănătoare cu cea cuprinsă la noi între Bran și Câmpulung.

Atât Epirul, pe care în curând îl vom părăsi, cât și Thesalia, în care vom intra, sunt provincii, regiuni verzi, bogate, frumoase.

Ajungem la Metzovo cu punctualitate britanică. Satul e clădit în stâncă și accesul la case se face pe foarte abrupte străduțe de piatră înguste de tot. Casele, balcoanele, sunt una într-alta și ai sentimentul foarte neplăcut că cu toții cunosc până în cele mai mici amănunte viața vecinilor lor. Și de-ale sufletului și de-ale gurii. Nu știu bine cum s-o iau.

De cum am coborât din mașină, m-au cucerit costumele și încălțările localnicilor. E drept că era duminică.

Dodoi ne-a călăuzit întâi și întâi în agora, piața publică în care străjuiește biserica satului. La alt capăt, un hotel modern, mai mult întins decât înalt, luminos, cu bogate terase, pereți și tavane sculptate în lemn lucios cu motive locale. Scaune, canapele, bănchete - toate acoperite sau decorate cu covoare, cu scoarțe sau șervete țesute acolo. Elena conduce la Metzovo un mare atelier pe care l-am vizitat de altfel. Are războaie la care se țes minunate costume ale regiunii, care se expun și se vând foarte scump în toate metropolele lumii. Atelierul prelucrează în câteva secții obiecte de lemn și de metal. Toată această treabă e condusă de o uniune (cooperativă) prezidată de Elena Averof. Putea foarte bine această frumoasă și bogată fată să se lipsească de așa trudă, cu atât mai mult cu cât crește două fete și un băiat, unul mai frumos decât altul.

Am văzut și casa lui Averof. Parter și etaj la care sui pe o scară abruptă, camere mari, multe, băi, closete, tot ce trebuie dar mult frig. încearcă ei să împlinească cu sobe de lemne sau cu gaz dar noi ne îndoim de reușită. Casa, ca și cea a muzeului lui Tositza, altă mare și bogată familie locală, este decorată cu piese istorice, săbii, pistoale, șei, sipete și fel de fel de mobile vechi.

Aceste clădiri sunt cu totul deosebite de ce am întâlnit pe unde am umblat și n-am avut sentimentul că ne-am simți bine în ele.

Plecăm mai departe și în curând ajungem în localitatea Kalambaka, celebră prin vecinătatea cu Meteora. Numeroase stânci cenușii, lucioase, înalte de zeci de metri având în cuprinsul, în trupul lor, multe găuri, unele mici, altele foarte mari. Se pare că pe aceste locuri a fost cândva marea care de milenii s-a retras lăsând aceste atât de surprinzătoare și de uriașe pietre. în vârful stâncilor au fost clădite, îndepărtate unele de altele, total izolate, mănăstiri. Au fost 24! Azi mai funcționează șase și s-au croit până la trei dintre ele șosele și apoi scări pe care orișicare neputincios poate urca. Asta din nevoi turistice. S-au păstrat însă scripeții și sacii datorită cărora călugării înșiși ca și alimentele lor erau purtați până sus. Ba au existat pustnici care au trăit - dacă se poate spune așa - chiar și în găurile, căci nici grote nu pot fi numite, despre care am scris mai sus. Aveau o frânghie și un coș pe care îl coborau până la pământ și spre seară îl trăgeau sus. Uneori era ceva în coș din care se hrăneau, alteori... mila Domnului...

Azi majoritatea călugărilor au plecat la Muntele Athos. Au rămas câte 5-7 la fiecare mănăstire. Au un numeros personal de întreținere pe care îl pot plăti din frumosul venit ce realizează de la vizitatori.

Noi am urcat la bisericuța Sf. Varlaam. Foarte asemănătoare cu cele de la noi. Câteva splendide icoane dar pictura bisericească e mai puțin frumoasă aici. înălțimea la care ne aflăm e ametitoare și cu atât mai impresionantă cu cât la distanță de câteva sute de metri sunt alte și alte stânci cu mănăstiri cocoțate în vârful lor.

Am părăsit Meteora, obiectiv ce ne fixasem chiar de la București și am trecut prin Trikkala, Karditza, unde am dejunat bine.

Intrarea în Atena a fost grea. Ambuteiajul în Kifissia (am trecut chiar prin fața casei lui Tsatsos, alt ginere al lui Dodoi, unde am locuit cu doi ani în urmă) e foarte mare. E adevărat că și o lume imensă pleca de la o expoziție de flori.

Am ajuns acasă la ora 8. Gogos, care a fost extraordinar, conducea de 13 ore! Bravo lui, asta cu atât mai mult cu cât a învățat să conducă abia la 55 de ani, cu zece ani în urmă.

Străbătând această țară muzeu, încărcată de vestigii, de ruine, de monumente, de istorie, este ciudat și simptomatic de observat că nicăieri, nimic n-a rămas de la turci. Au ocupat Grecia câteva secole și au pârjolit pe unde au trecut. Au lăsat numai cuvinte și câteva feluri de mâncare.

Sau poate n-o fi chiar așa?

(După **Jurnalul,** inedit, publicat fragmentar în volumul *Călători români în Grecia,* antologie de **Georgeta Filitti**, Editura Pegasus Press, București, 2004.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PATRIMONIU

Al[exandru] BUSUIOCEANU, *Artistes étrangers en Roumanie. Preziosi.* Collection „Apollo" dirigée par Al. Busuioceanu, Bucureşti, f.e., [1934], 20 p. cu 30 p. ilustr.

Parmi les artistes étrangers qui, au cours du siècle passé, ont visité la Roumanie et ont reproduit dans leurs oeuvres les aspects variés de notre pays, il y a un au sujet duquel nous sommes très peu renseignés, quoique ses tableaux ne sont pas restés inconnus. C'est l'italien Preziosi, qui visita la Roumanie au temps des premières années du regne du Prince Charles I.

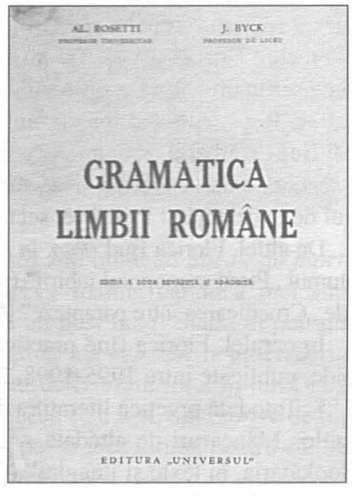

Al[exandru] ROSETTI, J[aques] BYCK, *Gramatica limbii române*. Ediția a doua revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura „Universul", 1944, 256 p.

Socotim că Gramatica noastră, în care limba română este înfățişată sub aspectul ei fonetic, morfologic, sintactic şi stilistic, răspunde scopului pentru care a fost scrisă, de a da o expunere gramaticală descriptivă a limbii române actuale (Prefață la ediția I, *Bucureşti, iulie, 1943)*

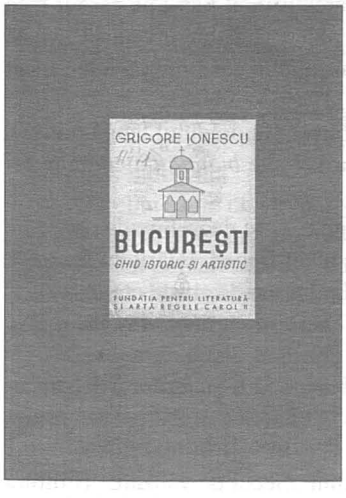

Grigore IONESCU, *Bucureşti, ghid istoric şi artistic,* cu 157 de ilustrații în text şi 5 planşe afară din text, Bucureşti, Fundația pentru Literatură şi Artă „Regele Carol I", 1938, 418 p.

Conceput ca o călăuză în Bucureştii de azi, prezentul ghid istoric al capitalei se lămureşte singur. Nu cu ambiția de a reedita, după un plan diferit, o monografie de felul celor compilate de râvna înaintaşilor, ci cu gândul modest de a lămuri, în lumina informațiilor istorice, frământata viață a celui mai mare oraş românesc.

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Florica BUD şi amalgamul de genuri literare

Din nordicul Maramureş descinde şi poeta Florica Bud (n. 21 martie 1957), originară din localitatea Ulmeni, azi având statutul incert de oraş, inginer de profesie (specialitatea mine) şi scriitor profesionist din 1993 (debut în proză, cu volumul „Iubire, sunt un obiect nezburător", Editura Gutinul Maramureş).

Volumul de versuri „Billclintonienii" (Editura Eminescu, 1999), conceput într-o formulă tipografică inedită, respectiv având, alternativ, şi pagini albe, la dispoziţia cititorului pentru comentarii şi completări, atrage atenţia lui Gheorghe Iova, cunoscut autor *optzecist*, legat de Maramureş prin afinităţi… literare, respectiv în calitate de prieten al prozatorului Nicolae Breban, băimărean cu acte în regulă, inclusiv în calitate de Cetăţean de Onoare al municipiului. Prin Gheorghe Iova, dar şi prin alţi prieteni, frecventează Florica Bud *Cenaclul de joi*, condus de criticul Dan-Silviu Boerescu şi funcţionând pe lângă Muzeul Literaturii din Bucureşti. Tot Dan-Silviu Boerescu îi deschide şi paginile revistei *Art-Panorama,* agreată de scriitori şi critici precum Horia Gârbea, Traian T. Coşovei, Gheorghe Grigurcu sau Alex Ştefănescu. Această apropiere şi afinitate literară îi va aduce scriitoarei şi o nedorită publicitate, pe un site de tip XXX, prin asocierea cu Dan-Silviu Boerescu, redactor şef, între altele la „Play Boy", ediţia în limba română. Astfel, într-o cronică publicată de Ioana Both în *Dilemateca* (nr. 3 / 2006), la romanul Floricăi Bud „Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi" (Ed. Dacia, 2005), se afirmă că volumul „nu este altceva decât un *roman soft, de serie B,* o lume ovarian-livrescă…" Ulterior confuzia a fost lămurită, iar poeta a fost recompensată pentru romanul citat cu Premiul de excelenţă al Primăriei sectorului 2, dar şi cu Premiul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti.

De altfel, Florica Bud *(foto, în medalion)* mai deţine şi Premiul „Il Convivio" al Academiei Internaţionale din Italia (2010) pentru volumul „Pierd monopolul iubirii" (poezii, bilingv, Craiova, Editura Ramuri, 2010). Seria volumelor de poezie bilingve este completată şi de „Crucificarea între paranteze" (Craiova, Editura Ramuri, 2010), ambele scrise la persoana întâi, lungi confesiuni lirico-intimiste.

În paralel, Florica Bud practică şi literatura pentru copii (seria *Aventurilor lui Nu-Motanul* întinzându-se pe mai multe episoade, publicate între 1995-1998, în special la Editura Scripta, din Bucureşti), fiind şi membră a conducerii Secţiei pentru copii a U.S. Totodată practică literatura de tip revuistic, respectiv de *loisir,* fiind autoare a unor articole de specialitate, incluse în antologiile „Mâncăruri de altădată, vinuri şi vechi băuturi româneşti" (coordonator Dan-Silviu Boerescu, Ed. Lifestyle, 2010) şi „Bookătăria, în texte şi imagini" (Clubul Ilustratorilor, Bucureşti, 2009).

Un volum *de autor* din această serie este publicat în 2011, la Editura Maşina de Scris (director, Domniţa Ştefănescu), intitulat „Mi-e dor de-o pohtă bună", o succintă şi originală evocare a obiceiurilor culinare din zona de nord a ţării – confluenţa judeţelor Sălaj, Maramureş şi Satu Mare. Amintindu-şi de copilăria petrecută la Ulmeni, poeta remarcă primul lucru pe care îl face ţăranul când cineva îi calcă pragul: îl pofteşte la masă. Şi mai adaugă un amănunt: la orele de practică, fetele învaţă să… facă maioneză. Iar secretul maionezei, care mai necăjeşte şi astăzi gospodinele începătoare, se imprima atât în conştiinţa fetelor, încât „o maioneză tăiată echivala cu a rata intrarea în UE. Rămâneai pe veci *fată bătrână"!*

Alte rememorări, pline de haz şi înţelepciune, sunt despre *horincuţă* („Horincuţă, be-te-aş bine / Cu drăguţul lângă mine"), *piroşte* (sarmale), *leveşă* (supă de găină de casă), *cartofi cu unsoare* (untură de găină sau de porc) şi alte *bunătăţi*, nenumite ori amintite generic la rubrica „coptături".

Un alt text antologic este despre *pthită* (pâinea cea de toate zilele), obligatoriu din făină de grâu, spre deosebire de *pthita* de mălai *(talpa casei),* consumată de familie în zilele de lucru. Mai erau *copturile* (prăjiturile) din aluat fraged, întărit cu *groscior* (smântână), din care nu lipseau *pancovele* (gogoşile), *ciurigăile* (minciunele), scovergile şi lipiile. La loc de cinste era însă *sucitura* (cozonacul) cu nuci, dar şi cu miere, vanilie, mai rar cu dovleac *(ludău)* sau chiar varză. *Sucitura* cu nuci era însă regele casei, ca şi *sucitura* de post, din făină simplă, drojdie şi apă.

Sedus de aceste relatări în grai local, criticul Alex Ştefănescu scria: „Cartea poate fi citită şi ca o operă literară, care te transportă în timpul mitic al copilăriei şi te face să visezi cu ochii deschişi. Florica Bud salvează de la uitare ceva foarte frumos din lumea românească."

Jurnalist şi pamfletar, Florica Bud practică şi genul eseistic, într-o formă evoluată. În volumul „Secol de vânzare" (Editura Maşina de Scris, 2012) există un amestec de vigoare virilă, amestecată cu un soi de candoare, uşor disimulată. Evoluând între politic şi social, Florica Bud este un fin observator public, un glas inconfundabil şi deloc comod. Pamfletele sale sunt adevărate grenade cu explozie întârziată.

Scriitor complex, practicând simultan mai multe genuri, Florica Bud este o ilustrare perfectă a plurivalenţei funcţiei publice a autorului contemporan. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Şi eu am fost cătană...

Adevărat şi fals... am fost şi eu cătană cu bastonul de mareşal în ranița de soldat, dar mi-am irosit şansa, rămânând doar sublocotenent în retragere. Am făcut instrucție doar o zi pe săptămână timp de trei ani, aşa cum cerea atunci patria genului studios şi născător de pui. Dacă aş fi fost mai uşoară cu trei kilograme, aş fi fost lăsată la vatră soldat neinstruit, sortit pe vecie să lustruiască bocancii...

Dar, cum cântarul nu a ținut cu mine, m-am alăturat leatului cu tot tacâmul: uniformă militară de vară, de iarnă... *puşcă şi centură lată,* ce *bărbat eram odată...* vorba celui mai nostalgic cântec popular ce aruncă întreaga populație masculină, aflată la un pahar de vorbă, în oala plină ochi cu melancolie... Râmânând vorba între noi, unii nu au fost bărbați niciodată.

Silită – şi fără drept de veto – să duc la bun sfârşit legămintele nesăbuite ale străbunelor mele – am ajuns, fără să fac din asta o tragicomedie, tot la comanda legiunilor de oale... sparte. De ce să mă las târâtă în capcana întrebărilor existențiale aducătoare de riduri şi lungi războaie între cele două tabere beligerante, bărbații şi femeile?

La ce bun să îmi chem la bară subconştientul cu întrebarea: *De ce fac fetele armată?* Mi-a folosit totuşi instrucția? Poate da... poate nu... dar sigur nu îmi dau ochii peste cap în rând cu leşinații sorții, când mi se fac injecții. La venirea copiilor pe lume, nu am țipat ca să mă fac auzită de soțul vinovat, omițând sfatul veteranelor... *cât mai multe zbierete;* ele trebuind să-l pună definitiv *pe prost* sub aşa-zisul papuc al iubirii. Nu port frica câinilor neiubiți care se răzbună pe cine pot. De ce ar fi ei mai înțelepți ca unii semeni care se descarcă pentru nereuşitele personale, muşcând în stânga sau dreapta pe cine se nimereşte? Nu îmi este teamă de acel maidanez amărât care se ține după mine că mă va văduvi de bucățele prețioase din stocul meu la purtător şi mai ales îmi port cu bărbăție... feminitatea…

Someşul – un râu ce moare

Mândra mea e someşeană, subțirică-i şi bălană! declamă cu dezinvoltură un cunoscut interpret din Țara Codrului. Versurile aparțin unui vechi cântec, de pe vremea când mândrele erau mândre, iar Someşul un râu curat, în care se oglindeau peştii şi pietrele.

În ziua de azi, la cât este de poluat, ce fel de pietre ar putea să se vadă, poate cele de la *Moara Dracului, Doamne, iartă-mă!* Dacă au fost frumoase fetele de altădată, faptul se datora şi apelor limpezi în care ele se îmbăiau. Azi cine are curajul să facă baie în Someş? Poate doar vrăjitoarele cele rele, ca să-şi sporească hidoşenia.

Ar trebui să fie un şir lung de ecologişti morți de indignare, din Cluj şi până în Satu Mare, după cum arată Someşul de sinistru. Dar poluarea nu este doar problema lor. Moral, ea este o problemă de conştiință a tuturor şi legal ea este a Agenției de Protecție A Mediului.

Când eram copil, Someşul era un râu curat. S-ar opri din cântat vioara lui Emil Gavriş, dacă s-ar naşte din nou în Chelința, satul aflat pe malul drept al râului.

În schimb, lui Păcală – al cărui părinte spiritual a văzut lumina zilei la Tohat, satul aflat pe malul stâng al râului – i-ar sta râsul în gât. Oare în ce partid s-ar înscrie năzdrăvanul de el?

Într-o zi, *peisajul cu oameni şi spume* s-a îmbogățit cu o mulțime alarmantă de peşti cu burta în sus. Cât de tare s-ar mira din nou dragul nostru Păcală, când ar vedea că peştii şi-au schimbat stilul de înot, acum înotând pe spate!

Păcală ar breveta noul stil sub numele: *Stil peşte mort.* Faceți, domnilor pescari, greva foamei cât încă mai sunt peşti că, oricum, vă aşteaptă un post lung! Stând în peisajul dezolant de pe malul Someşului, mă gândesc la binefacerile civilizației şi cât de nonşalant deteriorăm totul în jurul nostru. El nu va mai fi niciodată ceea ce a fost, din motive de toți ştiute. Mai ştiu că nimeni nu poate face nimic, pentru că... la noi se *poartă neputința* şi lenea.

Păcală, supărat, a plecat pe alte meleaguri să-l întâlnească pe Tândală, ca să facă alianța: *Un Nu Hotărât Lenei Metafizice!* Iar noi ne-am *făcut, din neputință, o artă.* Ea are şi un nume: *Pentru noi e bine oricum.* Dacă nu, te priveşte! Nu te obligă nimeni să faci baie, să pescuieşti şi să mănânci peştele otrăvit din Someş. Întorcându-mă la folclorul nostru, cât îl mai avem, pentru că orice mândră are un bade, îi răspund şi eu îndrăgitului cântăreț: *Mândrul meu e someşan,/ Ecolog, 'nalt şi bălan...* Sper că *Verdeța* Sa are şi... simțul umorului.

*

Dar sfatul lui Păcală îl ajunge şi pe el, ecologul, căutătorul de cai verzi pe pereți în largul țării: *verdetruditorule*, aflându-te în război cu poluarea de pe malurile Someşului ori de pe rivierele altor râuri, în căutare de soluții optime şi nu după potcoave de cai... cum ar fi dispuşi unii să te acuze, să nu-ți treacă prin minte să stropeşti cu apa râurilor, nici măcar în glumă, pe cei din jur, că nefericiții de ei s-ar putea transforma instantaneu în stane de piatră. Dar fiți liniştiți, trăitorilor în țara lui Papură-Vodă! E *trendy* ca în lumea mare şi bună să fii stană de piatră!?!

Fragmente din volumul: *Secol de vânzare,*
Editura Maşina de Scris, 2012

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pthita noastră cea de toate zilele

Poate că *voroava* (cuvântul) *pthită*, scrisă în acest fel nu pare a fi un cuvânt românesc. Dar, altfel nu pot să o scriu, ca să se înțeleagă diferența între *pthită*, așa cum îl pronunțam noi și... pită. Țăranii adevărați spuneau *pthită*. Domnii spuneau pâine și *domniscarăşii* (nici domni nici țărani) spuneau pită. Când eram copii, oamenii din sat îi caracterizau cu vorbe șugubețe pe cei ce pronunțau pită sau tină – în loc de *pthită* sau *thină* (noroi)... de aici și versurile... „O găină rouzosină / a pthicat asară-n thină". Vezi bine, respectivii ar fi vrut să facă pe domnii, dar nu știau cum. Acum cuvântul pită nu mai spune nimic. Ironia sorții este că viața a făcut din noi niște *domniscarăși*, ce își merită soarta... după cum este numele *domnit*, intrat în uz, așa este și calitatea alimentului (pâine), pe care îl denumește!

Dar să revin la *pthita* noastră cea de toate zilele, din acele vremuri idilice, când țăranul era țăran și domnul era domn, iar *pthita* era zâna cea bună a *făr*inii, zână care ne aducea bucurie nouă, *copthiilor* de atunci. Sâmbăta era ziua când se frământa *pthita* și apoi se cocea în cuptor. Pe atunci, cuptorul se mai afla în *cohea* (bucătăria de vară), bucătărie ce fusese clădită de către bunicii paterni -Victor (Victoru' lu' Hedeș) și Valeria Trif – din *vaioaje* (cărămidă nearsă). Cu timpul *mamica* i-a purtat pică și, într-o zi, s-a hotărât să îl dărâme. Apoi, el a fost reclădit în grădinița de legume, unde se află și în ziua de azi. Cu *făcutul* pâinii era un ritual lung, început de sâmbăta, dis-de-dimineață ...

Horincuță, horincuță...

...Cea mai bună horincă este *țiștașă* (curată). Adică cea făcută fie numai din prune, fie numai din *pere puturoase*. Dar până la urmă nici cea din *poame* amestecate nu este de *lăpădat*. Prunele se macină cu *dărălăul* direct în *ton* (butoi). După nouă zile borhotul de prune se poate duce la *horincie* (pălincie). Merele trebuie să stea două luni, până borhotul este pregătit să devină horincă. Borhotul se toarnă în *căldare* (cazan de cupru) și se fierbe vreo două ore, până începe să curgă *vodca*. Ea se mai fierbe încă o dată, până ajunge la tăria de șaizeci de grade. Nu am avut un cazan artizanal acasă, dar erau familii care dețineau *căldări*. Ele au fost confiscate de către comuniști. Dar se zvonește că și noile *sfaturi zinite* dinspre *Uniunea Evropeană* vor să pună gând rău căldărilor particulare și de asemenea ritualului de sacrificare tradițională a porcușorului românesc. Măcar cei de vârsta părinților mei să nu pățească o asemenea rușine! Ei reprezintă ultima generație de țărani autentici. Noua *tranșă* este alcătuită mai mult din *domniscarăși*, adică nici domni, nici țărani. Aceștia uită cine sunt și privesc cu jind spre supermarket, bată-l vina! Supermarket-ul are toate șansele să devină *simbolul* noului val de țărani români. Și, probabil, că *Măria Sa Superboldul* va ajunge însemnul ce va înlocui spicele de pe stema țării. Cine mai are nevoie de bătrânele spice? Ele trebuiau culese exact când soarele dogorea.

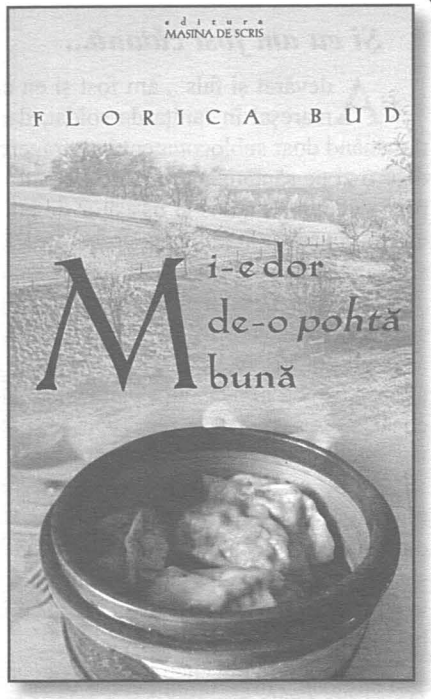

Dar mai bine să ne întoarcem la horinca sau pălinca noastră. După cum am spus ea se poate obține și din amestec de pere, mere, prune, caise, piersici, din orice fruct pe care îl are țăranul în *pomărie*. Dar cea făcută din *pere puturoase* sau prune bistrițene, prunul nostru din bătrâni, este considerată o minunație. Primul șuvoi care curge din horinca fiartă de două ori se numește *arâmnhită*. Aceste prime picături din licoarea fermecată nu au voie să se amestece cu horinca propriu-zisă. De aceea este strânsă cu grijă, *pic cu pic,* într-o *oiagă* (recipient de sticlă) și păstrată cu sfințenie tot anul, fiind folosită ca leac de uz extern. O gură de horincuță bună nu a făcut nimănui rău! Dovadă că țăranul român nu a avut colesterol, el știind că horinca *topește* slănina de porc pe care o consuma zilnic. Pot să-l dau ca exemplu pe tatăl meu, Ioan, care va împlini anul acesta 86 de ani și care este încă în putere, deși mănâncă zilnic slănină... la un pahar de tărie…

Fragment din volumul: *Mi-e dor de-o pohtă bună,*
Editura Mașina de Scris, 2011

Proprietar de litere

Aghust
proprietar de litere
și sclavele sale stau titular
și *cuminte* pe rânduri aliniate
perfect pe urmele unui labirint
indecis să-l înghită
ori doar să ne adoarmă.
zâmbesc glacial
pregătind aluziv din cuvinte
cartonașe atent fasonate.
cel roșu-i ultimativ pentru sclave
cel galben e ultrapasional
conjugat armonios cu
ave Auguste, stăpânul
arendat cu dezinvoltură de robi.
aflat în deriva răspunsurilor
tranșant vei face o incizie
în carnea mustind încă vie
stafilopod primitiv întinat marin
vei.inventa.vei.reinventa.iubire.

Propriétaire de lettres

Aghust
propriétaire de lettres
et ses esclaves restent titulaires
et sages, alignés en rangs
parfaits sur les traces d'un labyrinthe
indécis a l'engloutir
ou juste à nous endormir.
ils sourient glacialement
en préparant à partir de mots allusifs
de petits cartons attentivement façonnés.
le rouge est un ultimatum pour les esclaves
le jaune est ultra passionnel
conjugué harmonieusement avec
ave Auguste, le maître
affermé avec désinvolture par les serfs.
trouvé à la dérive des réponses
tranchant, tu feras une incision
dans la chair suintante encore vivante
staphylopode primitif marin sali
tu.inventeras. tu. réinventeras.l'amour.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ancorat în secol nărăvaş

simt mirosul viciat al trădării
cum aleargă de ici-colo
câine de pripas
abia înfiat de atmosfera
plurisaturată de noxe.
aglomerarea ei cu miasme-otravă
mă cheamă la o *cină de taină*
şi mă învăluie acid-bonomă
cu ace-ghilotină de gheaţă.
omule, cu buzunare pline de pietre
pariezi îndărătnic pe noi
votând tăceri cu bile abuzive.
arunci bila cea albă
ancorat în secol nărăvaş
şi-l desemnezi pe Anatol
un biet căluţ, campion *en titre.*
C'est ça! pot să spun în sfârşit
aclamând cot la cot cu învinşii lumii:
touché.touché.touché !?!

Ancré dans un siècle rétif

je sens l'odeur viciée de la trahison
courir de-ci de-là
chien sans maître ni abri
tout juste adopté par l'atmosphère
trop saturée en substances nocives.
son regroupement avec des miasmes-poison
me convie à une *ultime cène*
et m'enveloppe acide-bonhomme
de ses aiguilles-guillotine de glace.
homme, aux poches remplies de pierres
tu paries obstinément sur nous
en votant des silences de tes billes abusives.
tu jettes la bille blanche
ancré dans un siècle rétif
et tu désignes Anatol
un pauvre petit cheval, champion *en titre.*
C'est ça! puis-je m'écrier au final
acclamant côte à côte avec les vaincus du monde:
touché.touché.touché !?!

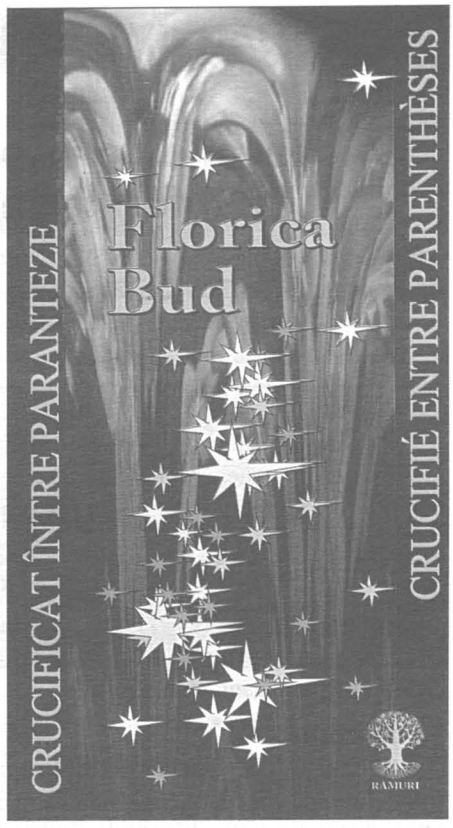

Dualitate

simt derivă asemeni unui
colac salvator eşuat
purtând cu sine unicul
supravieţuitor pe tărâmul
fragil al cunoaşterii.
aflându-ne amândoi în impas
ideea lui Alois mi-a produs
durere pentru început
apoi... înţelegere.
timpul vine să mă cearnă
conştient că gestul meu
nu va rămâne nepedepsit.
aleg să mă împart în două;
femeia malefică desprinsă
din cea inocentă
parte ce dorea să piară
deşi îi fusese sortit să iubească.
celeilalte zglobii
cu aerul că este unică
i se voia de fapt sfârşitul
prin de... spiritualizare.

Dualité

je sens une dérive telle
une bouée de sauvetage échouée
portant en soi l'unique
survivant sur les contrées
fragile de la connaissance.
nous trouvant tous les deux dans i'impasse
l'idée d'Alois me provoqua
tout d'abord de la douleur
puis... de la compréhension.
le temps vient me cerner
conscient que mon geste
ne restera pas impuni.
je choisis de me séparer en deux;
la femme maléfique détachée
de l'innocente
partie qui voulait périr
bien qu'elle fût destinée à aimer.
par rapport a l'autre espiègle
avec son air d'être unique
dont on voulait en fait la fin
par dé... spiritualisation.

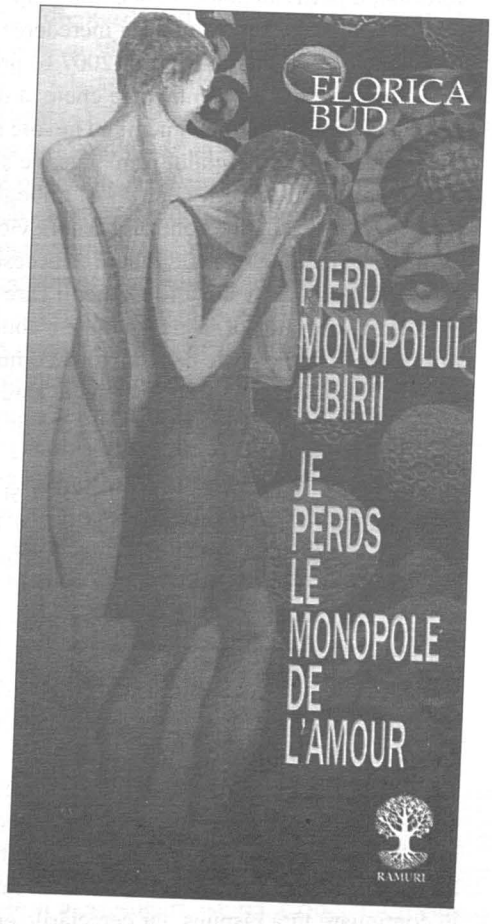

Fantezie în mov

vai mie, păcătoasa!
nu există nici leme
nici zebre
nici zombi
nici yang şi ying
doar poezie.
de abisul ei
te împiedici când voiajezi cu *alistarul*
în Alahambra.
oh, trecătorule,
fantezie mov
în blugi prespălaţi, precârpiţi
predestinaţi morţi,
preschimbă-ţi moneda europeană
să dai rest luntraşului
când treci Styxul
încărcat
cu păcate arse cu grijă
tribut postmodern
doar mâine încă plătibil cu... cardul.

Fantaisie en mauve

oh, pauvre de moi, pécheresse!
Il n'existe ni lemmes
ni zèbres
ni zombies
ni yang et ying
rien que la poésie.
de son abysse
tu chancelles quand tu voyages avec Alistar
dans l'Alhambra.
oh, toi, passant,
fantaisie mauve
en jean pré lavés, pré rapiécés
prédestinés à la mort,
échange ta monnaie européenne
pour donner le reste au batelier
lorsque tu traverses le Styx
chargé
de tes péchés brûlés avec soin
tribut post-moderne
que demain seulement on pourra payer
avec... la carte

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Nevoile de informare şi comportamentul de căutare a informaţiei la populaţia din zonele rurale *(I)*

Shariful ISLAM – medic, Universitatea din Rajshahi,
Zabed AHMED – master în ştiinţe, Universitatea din Dhaka

Abstract
Se realizează o sinteză a studiilor cu privire la nevoile de informare şi la comportamentul de căutare a informaţiei în rândul populaţiei din zonele rurale în ţările dezvoltate sau în dezvoltare. Analiza sugerează faptul că nevoile de informare ale comunităţilor rurale sunt similare în toate ţările, chiar dacă există diferenţe de la o regiune la alta şi de la o ţară la alta, în funcţie de condiţiile socio-economice. Aceste nevoi sunt corelate cel mai puternic cu viaţa cotidiană a populaţiei rurale.

Cuvinte cheie
Nevoie de informare, comportamente de căutare de informaţie, populaţie rurală, recenzii de specialitate

Introducere

Informaţia este văzută ca o resursă importantă care contribuie în mod esenţial la dezvoltarea unei naţiuni. La modul ideal, informaţia aduce cunoaşterea, iar o comunitate care deţine cunoaştere este în acelaşi timp o comunitate informată. Aceasta înseamnă că o comunitate nu se poate dezvolta fără cunoaştere, iar o comunitate poate avea acces la cunoaştere doar dacă recunoaşte şi foloseşte informaţia ca pe un instrument al propriei dezvoltări (Kamba, 2009). Accesul la informaţia potrivită poate ajuta comunităţile rurale să dobândească abilităţile, cunoştinţele şi încrederea de a se implica în problemele comunităţii. Moore (2007:6) preciza că:

„Informaţia are o contribuţie cheie la dezvoltarea indivizilor şi a comunităţilor. Oamenii au nevoie de informaţie pentru a-şi dezvolta potenţialul prin educaţie şi pregătire, pentru a avea succes în afaceri, pentru a-şi îmbogăţi experienţa culturală şi pentru a deţine controlul asupra vieţii lor de zi cu zi."

Acesta menţiona în continuare că accesul la informaţie nu este egal în cadrul societăţii. Oamenii care locuiesc în centre urbane aglomerate pot să aleagă dintr-o abundenţă de surse de informare. Dimpotrivă, oamenii din comunităţi sărace sunt deseori lipsiţi de acces la o informaţie care le-ar putea îmbunătăţi viaţa. Această situaţie este deosebit de gravă în multe zone rurale din ţări în dezvoltare.

În multe state, în special în Africa şi Asia, majoritatea populaţiei locuieşte în zone rurale şi are nevoie diferite de informare faţă de populaţia urbană. Cheunwattana (1998:2) spunea că:

„Nu sunt disponibile prea multe date despre nevoile de informare rurală şi obiceiurile de culegere a informaţiei în comunităţile rurale, despre asistenţa acordată de servicii de informare, şi cunoaştem foarte puţine lucruri despre modul în care a fost furnizată informaţia către acest segment defavorizat al populaţiei prin intermediul bibliotecilor şi al serviciilor de informare existente, sau dacă biblioteca şi serviciile de informare oferite sunt relevante şi adecvate nevoilor şi contextului local. Desigur că aceste întrebări fundamentale rămân în continuare fără răspuns, iar cercetările empirice din domeniu sunt necesare pentru a clarifica înţelegerea asupra modelului actual al serviciilor de informare rurale şi pentru a putea concepe abordări mai bune ale furnizării acestor servicii. Noile abordări pot ajuta la o reducere a clivajului informaţional şi, astfel, la diminuarea clivajului socio-economic dintre populaţia urbană şi cea rurală din ţările în dezvoltare."

Tinere studente din India

Sharma şi Fatima (2004) observau că accesul la informaţia de calitate va ajuta în mod evident populaţia rurală să combată superstiţiile şi să aibă cetăţeni mai buni. Totuşi, mai multe studii (vezi, de exemplu, Zijp 1994; Correa 1995) afirmă că populaţia rurală are dificultăţi în a localiza şi a accesa în timp util informaţia de care are nevoie. Mai mult, deseori comunităţile rurale nu îşi cunosc nevoile de informare şi nu ştiu de unde pot obţine informaţia necesară.

Scop şi metode

Această lucrare recenzează o selecţie de studii de cercetare despre nevoile de informare şi comportamentul de căutare a informaţiei la populaţia rurală din mai multe ţări dezvoltate şi în dezvoltare, cu scopul de a identifica unele dintre cele

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mai importante probleme şi viitoare direcţii de cercetare din domeniu. Cititorii interesaţi pot consulta şi alte recenzii recente pe acest subiect (vezi, de exemplu, Dutta 2009: Zhang şi Zu 2009). Chiar dacă această lucrare se concentrează pe studiile realizate despre nevoile generale de informare ale locuitorilor din zone rurale, a fost luată în considerare şi nevoia de informare a unui anumit grup rural. Studiile recenzate au fost identificate într-o primă etapă prin Google Scholar şi prin intermediul revistelor dedicate subiectelor asociate cu rolul informării în dezvoltare ca Information Development, Libri, Rural Libraries şi International Information and Library Review. Ca sursă de clasificare a statelor acoperite de aceste studiu, a fost folosită definiţia Grupului Băncii Mondiale (2011). Banca Mondială defineşte statele cu economii cu venituri reduse ca fiind cele cu un Venit Naţional Brut (VNB) per capita de până la 1.005 dolari SUA, pe cele cu venituri mici spre medii drept cele cu un VNB per capita între 1.006 şi 3.975 USD, iar cele cu venituri medii spre ridicate drept având un VNB per capita între 3.976 şi 12.275 USD. Ţările care se încadrează în aceste grupe de venit sunt considerate a fi în faza de dezvoltare economică şi pot aşadar fi descrise ca „ţări în dezvoltare". Spre deosebire de acestea, „ţările dezvoltate" sunt cele din grupul cu venituri ridicate, cu un VNB per capita mai mare de 12.276 USD si sunt state membre ale Organizaţiei pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică (OCDE). Prin urmare, studiile recenzate la categoria de state dezvoltate includ ţări ca Australia, Franţa, Marea Britanie şi SUA. Ţările în dezvoltare recenzate în acest studiu includ Bangladeshul, Botswana, China, Ghana, India, Kenya, Malawi, Malaezia, Nigeria, Papua Noua Guinee, Sri Lanka, Africa de Sud, Tanzania şi Zambia.

Nevoile de informare şi studiile despre comportamentul de căutare de informaţii în ţările dezvoltate

În America au existat unele studii cu privire la nevoile de informare şi la comportamentul de căutare de informaţii în zonele rurale. Într-unul dintre primele studii, Barron şi Curran (1979) au analizat nevoile generale de informare ale locuitorilor din regiunile rurale din Sud şi au furnizat linii directoare pentru personalul bibliotecilor rurale astfel încât planificarea serviciilor acestora să poată răspunde la nevoile de informare ale utilizatorilor. Cei doi au identificat 24 de categorii de nevoi pe care le-au listat în funcţie de subiect. Într-un alt studiu realizat în Lincolnshire, Illinois, Clark şi Unwin (1980) au făcut distincţia între nevoile de informare conştientizate şi cele latente. Acest studiu identifică în zonele rurale 14 domenii diferite de nevoi de informare, precum transportul, divertismentul, educaţia, serviciile de utilitate, sănătate, probleme juridice, locuri de muncă, asistenţă socială, taxe, nivelul chiriei, cumpărături, planificare urbană şi regională, politica de locuinţe şi pensiile. Într-un studiu ulterior, Wilde (1981) cita şase nevoi principale de informare din zonele rurale din vestul Statelor Unite: planificarea comunitară, managementul micilor afaceri, sănătatea şi alimentaţia familiei, informaţii juridice despre legea federală, informaţii despre energie şi conservare şi despre agricultură şi practici agricole. Într-un alt studiu din Statele Unite, Chen şi Hernon (1982) au observat că cele mai des menţionate nevoi priveau informarea despre probleme ale consumatorului, obţinerea şi schimbarea unui loc de muncă, locuinţe şi întreţinerea acestora, educaţie şi şcolarizare.

Mears (1989) afirma că America rurală este săracă, izolată, are servicii inadecvate şi inegalităţi. Din acest motiv, nevoia de informare devine şi mai importantă. Autoarea a remarcat că rezidenţii americani din zonele rurale au nevoie de informaţii despre relaţia părinţi – copii, alimentaţie, calitatea apei, viaţa de familie, economia de familie, probleme de mediu înconjurător, sistemul de sănătate, tehnici de comunicaţii, standarde cu privire la locuinţe şi procese de implementare a schimbării în cadrul reglementărilor guvernamentale. Analizând nevoile de informare ale americanilor din zone rurale, Vavrek (1990, 1993) a comentat că nevoile lor sunt foarte largi şi sistematice, şi a descoperit că atât utilizatorii cât şi cei care nu frecventează bibliotecile publice au menţionat printre nevoile de informare zilnică cunoaşterea deciziilor curente ale guvernului local, a serviciilor medicale şi de sănătate şi a ştirilor locale. Patterson (1995) a afirmat că populaţia nativ-americană considera drept nevoi importante de informare pe cele referitoare la locurile de muncă, pregătire profesională vocaţională, drepturile civile şi sănătate. Bishop et al. (1999) a desfăşurat un studiu în rândul comunităţilor cu venituri reduse din statul Illinois şi a identificat următoarele domenii de interes pentru informare: servicii şi activităţi comunitare precum serviciile juridice şi administrative, divertisment şi activităţi locale, resurse pentru copii, sănătate, educaţie, ocuparea forţei de muncă, criminalitate şi siguranţă şi instrumente generale de referenţiere.

În mai multe studii de început din Marea Britanie, cele mai curente nevoi de informare identificate priveau probleme legate de locuinţe, drepturile consumatorului, ajutoarele sociale de stat, familie şi viaţa personală şi forţa de muncă (vezi Richards 1975; Clarke şi Unwin 1980; Borrie 1982). Beer, Marcella şi Baxter (1998) au examinat nevoile de informare ale populaţiei rurale în mod indirect, prin realizarea de interviuri cu 50 de persoane cheie ale comunităţii, cu ocupaţii diferite. Ei au observat că nevoile de informare din Shetland, cea mai nordică regiune a Marii Britanii, privesc sănătatea şi siguranţa personală, serviciile comunitare de asistenţă la domiciliu, educaţie, locuri de muncă, domeniul locuinţelor, drepturile consumatorilor, aspecte juridice, ştiri şi subiecte de actualitate, evenimente şi activităţi locale, etc. Talbot (1998) a constatat că nevoile de informare ale locuitorilor unui mic sat din regiunea Anglia de Nord se concentrează în primul rând asupra problemelor legate de viaţa cotidiană – beneficii sociale, servicii ale consiliului şi rezolvarea problemelor care îi afectează precum inundaţiile, poluarea industrială, etc. Într-un studiu realizat la scară naţională în Marea Britanie, Marcella şi Baxter (1999) au constatat că locuitorii din zonele rurale folosesc mai puţin decât cei de la oraş computerul şi bibliotecile pentru a obţine informaţii oficiale. Într-un raport mai recent (Thomas et al 2008), s-a observat că principalele bariere în calea accesului la informaţie în zonele rurale din Ţara Galilor sunt lipsa mijloacelor de transport şi veniturile reduse.

Un studiu realizat în zonele rurale ale Franţei identifică nevoi de informare legate de pregătirea pentru desfăşurarea de activităţi agricole şi meşteşuguri, istoria, topografia şi cul-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tura locale, sfaturi zilnice utile şi activităţi culturale locale (Giraud, citat în Anwar şi Suppat 1998).

Au existat câteva studii despre nevoile de informare în zonele rurale ale Australiei. Rochester (1998) a arătat că deşi Australia este o ţară izolată, majoritatea populaţiei locuieşte în oraşele mari aflate de-a lungul coastelor estice şi sudice. Rochester şi Willard (1996/97, citat în Rochester 1998) au cercetat şi ei nevoile de informare, strategiile de strângere de informaţii şi folosirea informaţiei în 10 grupuri de comunităţi urbane şi 9 rurale din regiunea New South Wales. Rezultatele au scos la iveală o mare varietate a nevoilor de informare ale acestor grupuri, precum şi utilizarea unui mare număr de strategii şi de surse. Diferenţele înregistrate între grupurile din mediul urban şi rural au fost mici. Grupurile din comunităţile rurale aveau aceeaşi amplitudine şi intensitate a nevoilor de informare ca şi cele urbane.

Patridge (1991) a studiat comportamentul comunicaţional al fermierilor dintr-o zonă rurală din vestul Australiei pentru a analiza modul în care biblioteca publică locală răspunde la nevoile acestora de informare, educaţie, inspiraţie şi recreere. Autoarea a menţionat că populaţia rurală era conştientă de necesitatea unor informaţii relevante şi obţinute la timp, începând să solicite un răspuns pe măsură din partea serviciilor care le erau oferite. Partridge menţionează în continuare că fermierii primeau informaţia în mod pasiv, prin diferite surse şi canale. De asemenea, aceştia căutau în mod activ informaţia şi preferau contactul cu oamenii, fie faţă în faţă, fie prin telefon. Conceptul de „nevoie de a şti" a fost factorul dominant în procurarea de informaţii. Biblioteca publică locală era şi ea utilizată de către o parte dintre familiile fermierilor pentru satisfacerea nevoilor de divertisment şi a anumitor nevoi educaţionale.

Studii despre nevoile de informare şi comportamentul de căutare al populaţiei rurale din ţările în dezvoltare

Cheunwattana (1998) a constatat că majoritatea populaţiei rurale din ţări în dezvoltare este săracă şi analfabetă, fiind defavorizată din punct de vedere economic şi social, iar nevoile sale de informare nu s-au bucurat de prea multă atenţie. Cu toate acestea, au fost realizate câteva cercetări asupra nevoilor de informare ale comunităţilor rurale din aceste ţări. În Africa, prima încercare de realizare a unei astfel de cercetări a fost făcută în 1982, când într-un sat de lângă Ibadan, Nigeria, o bibliotecă a implementat un proiect experimental prin care se dorea conştientizarea de către comunitatea analfabetă a nevoilor sale de informare percepute şi inconştiente (Aboyade 1984). Această cercetare încearcă să stabilească nevoile de informare ale persoanelor recent alfabetizate şi măsura în care aceste nevoi pot fi satisfăcute de către un serviciu de informare obişnuit modificat. Aboyade a identificat următoarele categorii de nevoi de informare, adică sănătate şi igienă, producţia agricolă, politici şi programe guvernamentale, profesii, divertisment şi recreere, cursuri de alfabetizare, literatură religioasă islamică, îngrijirea copilului şi a femeilor însărcinate, probleme ale vieţii cotidiene ca de exemplu aprovizionarea cu apă, electricitatea şi drumurile, probleme ale forţei de muncă şi oportunităţi de muncă.

Într-un studiu mai recent, Aboyade (1987) a afirmat că nu este suficient doar să se intenţioneze îmbunătăţirea calităţii vieţii, ci că eforturile ar trebuie făcute în vederea mobilizării locuitorilor în orice program de dezvoltare rurală. Studiul remarcă în continuare că, din acest motiv, furnizarea de informaţii trebuie să urmărească încurajarea locuitorilor să se implice activ în crearea propriei bunăstări. În acest sens, informaţia i-ar putea îndruma către deschiderea unor noi direcţii profesionale, în sănătate, politica de locuinţe, educaţie, ocuparea forţei de muncă, cât şi în ce priveşte resursele, facilităţile şi serviciile instituţionale. Aboyade (1987) a oferit o clasificare utilă a nevoilor de informare ale populaţiei rurale:

Informaţii pentru creşterea productivităţii şi a veniturilor, de exemplu când, unde şi cum se pot obţine seminţe, îngrăşăminte, pesticide, utilaje şi alte instrumente agricole; oferte de preţuri, furnizori; posibilităţi de creditare, informaţii clare cu privire la procedurile ce trebuie urmate pentru cerere, suma care poate fi împrumutată, cele mai apropiate birouri la care se poate depune cererea, informaţii despre formularea unei plângeri, consiliere juridică; preţurile pieţei la produse agricole şi situaţia acesteia.

Informaţii despre activităţi rurale economice neagricole, de exemplu prelucrarea alimentelor; textile, servicii precum frizerie şi coafură, cizmărie; prelucrarea lemnului; prelucrarea metalului; servicii de reparaţii radio-TV şi mecanice; zidărie, instalaţii şi zugrăveli; meşteşuguri; alte activităţi ca producerea de săpun şi procesarea plantelor. Acestea includeau şi informaţii despre cerinţele pentru demararea acestor activităţi, ca de exemplu capitalul necesar, dotările, sistemele de instruire, procesele implicate, inclusiv tehnici, standarde şi proiecte noi şi îmbunătăţite şi disponibilitatea acestor tehnologii.

Informaţiile despre facilităţi sociale ca de exemplu surse sigure de apă potabilă, prevenirea bolilor comune, nutriţie, sănătate, îngrijire pre şi post-natală; posibilităţi pentru educaţie, programe de alfabetizare pentru adulţi, şcoli şi examene.

Informaţii despre participare socială şi implicare politică, de exemplu instituţii publice care au un impact asupra vieţii cetăţenilor, procese politice şi sisteme de guvernare, bună guvernare, drepturile lor politice şi apărarea unor astfel de drepturi, organizaţii sociale precum cooperativele agricole şi sindicatele.

Temu (1984) a desfăşurat un studiu similar în Papua Noua Guinee unde a încercat să determine nevoile de informare ale populaţiei rurale din perspectiva reprezentanţilor guvernului central, a consultanţilor agricoli şi a locuitorilor. Principalele nevoi identificate au privit dezvoltarea economică la scară mică şi bunăstarea comunităţii.

Aina (1985) s-a focalizat pe nevoile de informare în agricultură ale fermierilor din sud-vestul Nigeriei. Într-un studiu ulterior, Aina (1991) a remarcat că nevoile de informare din domeniul agriculturii ale oamenilor de ştiinţă şi cercetătorilor din Africa includeau controlul principalilor dăunători, cărţi şi jurnale legate de cercetările agricole, credite şi cooperative, folosirea corectă a insecticidelor şi marketingul produselor agricole. Ojiambo (1989) a analizat în mod asemănător modul în care oamenii de ştiinţă din agricultură şi consultanţii agricoli comunică informaţiile între ei şi măsura în care bibliotecile acţionează ca principală sursă pentru informaţia agricolă în Kenya. Kaniki (1991) a încercat să determine nevoile de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

informare agricolă ale fermierilor din zone rurale din jurul centrelor urbane din Zambia şi nevoile muncitorilor de la staţiile de cercetare agricolă. September (1993) a arătat că nevoile de informare comunitare din Africa de Sud includ nevoi de bază printre care sănătatea, orientarea profesională, probleme ale vieţii cotidiene ca alimentarea cu apă şi cu energie electrică, posibilităţi de angajare, educaţia, dezvoltarea economică la scară mică, bunăstarea socială, locuinţele şi drepturile politice şi sociale. Kaniki (1995) a condus şi un studiu exploratoriu în două comunităţi rurale din Africa de Sud şi a analizat nevoile lor de informare cu ajutorul abordării „incidentului critic".

Mchombu (1992, 1995) a efectuat două studii remarcabile asupra nevoile de informare în vederea dezvoltării rurale în Malawi, Botswana şi Tanzania. Acestea au inclus informaţii despre generarea de venituri, conducerea comunităţilor, sprijinirea alfabetizării, elemente economice de bază, politici guvernamentale pentru dezvoltare rurală, conservarea solului, restaurarea fertilităţii şi erodarea solului. Într-un alt studiu, Momodu (2002) a studiat nevoile de informare şi comportamentul de căutare a informaţiei în rândul populaţiei rurale din Nigeria. El a identificat mai multe nevoi de informare, printre care informaţii agricole ca de exemplu de unde se pot cumpăra îngrăşăminte şi cum pot fi acestea folosite; informaţii despre pesticide, procesarea produselor agricole; informaţii despre sănătate ca de exemplu unde se poate primi cel mai bun tratament şi cea mai bună medicaţie pentru tuberculoză, cancer, etc. ; cum se poate concepe un sistem de livrare performant pentru satele respective. Femeile au nevoie în special de informaţii despre îngrijirea pre şi postnatală şi posibilităţile de imunizare existente, pentru copii şi pentru ele. Nevoile privind informaţia politică includeau nevoia de a şti ce înseamnă diferitele tipuri de guvernare şi cum funcţionează ele, ce înseamnă guvernare parlamentară şi prezidenţială şi cum acestea le pot afecta viaţa, cum se votează, pericolul presupus de vânzarea voturilor, avantajele partidelor de opoziţie etc. Copiii de vârstă şcolară au nevoie de informaţie despre examene şi programă, burse, opţiuni şi consiliere cu privire la carieră. Părinţii necesită informaţii despre cele mai bune şcoli la care ar putea să-şi trimită copiii, posibilităţi pentru ore suplimentare sau after-school pentru copiii lor. Alte nevoi educaţionale includ informarea despre învăţământul superior, pentru adulţii alfabetizaţi şi alte tipuri de persoane alfabetizate care au nevoie de informare cu privire la învăţământul pentru adulţi, continuarea studiilor, informaţii despre cursuri de pregătire şi introducerea unor noi oportunităţi de muncă.

Mooko (2005) a analizat nevoile de informare şi comportamentul de căutare a informaţiei în rândul femeilor fără studii din mediul rural şi al familiilor acestora, în cazul a trei sate din Botswana. Autoarea a constatat că majoritatea nevoilor de informare au legătură cu domeniul sănătăţii, precum informaţiile despre anumite boli, cum pot fi contractate şi care este tratamentul. Participanţii au manifestat de asemenea nevoia de a fi informaţi cu privire la oportunităţile de angajare şi pregătire, la agricultură, violenţa în familie, şi la alte informaţii de bază despre familie, cât şi la informaţii financiare ca de exemplu subvenţiile acordate de guvern. Majoritatea participanţilor apelează pentru nevoile lor la personal medical ca asistentele din sate şi doctori şi se bazează pe experienţa anterioară. Femeile utilizează reţele de informare, ca informaţiile de la prieteni, vecini şi rude pe care le consideră a fi informaţii fiabile. Posturile de radio au fost şi ele menţionate ca sursă de informare standard, ca şi conducătorii satelor, consultanţii agricoli şi responsabilii de bunăstarea comunităţii.

Au fost publicate şi câteva studii despre nevoile de informare şi tiparele de căutare a informaţiei la populaţia rurală din Asia. Anwar şi Suppat (1998) au analizat nevoile de informare ale în cazul zonelor rurale din Malaysia. Acestea au fost clasificate cu titlu general în câteva categorii: informaţie religioasă, legături familiale, probleme curente, sănătate, educaţie, creşterea copiilor, alimentaţie, agricultură, unde să faci cumpărături şi la ce să te aştepţi, politică şi afaceri. Cercetătorii au identificat în continuare scopurile căutării de informaţii. Acestea includeau satisfacerea nevoii de a şti, rezolvarea unor probleme, dezvoltarea personală, întemeierea unei familii mai armonioase, obiective profesionale, divertisment, creşterea copiilor, îmbunătăţirea recoltei şi a produselor agricole. Aceştia au identificat de asemenea sursele de informare folosite de populaţia rurală studiată, precum televizorul şi radioul, prietenii şi vecinii, materiale tipărite, rudele din oraş, şcoala (biblioteca) şi imamul de la moschee şi conducătorul satului. Bakar (2011) a constatat că nevoile de informare ale femeilor din zonele rurale din Malaysia sunt legate de alimentaţie şi educaţia copiilor şi că acestea folosesc ca principale surse de informare pentru aceste subiecte familia şi/sau prietenii şi revistele consacrate.

În lucrarea sa de doctorat, **Cheunwattana** (1998) a analizat şi a identificat nevoile de informare pe care le au cinci comunităţi thailandeze în domenii complet diferite ca agricultura, profesiile, locurile de muncă, proprietatea asupra terenurilor, cetăţenia, educaţia, sănătatea, politicile locale, ştiri şi evenimente de actualitate şi timp liber. Autoarea precizează în continuare că din perspectiva furnizorului de informaţie, există multe tipuri de informaţii de care locuitorii din zonele rurale nu sunt conştienţi, precum educaţia despre sănătate, prevenirea consumului de droguri, educaţia sexuală, informaţii pentru părinţi şi conservarea mediului înconjurător. Tiparele generale de utilizare din cele cinci comunităţi rurale au arătat că majoritatea utilizatorilor sunt persoane alfabetizate sau recent alfabetizate iar copiii constituie cei mai activi utilizatori. Într-un alt studiu, Cheunwattana (1999) se concentrează pe amploarea serviciilor oferite de bibliotecile rurale din Thailanda corelate cu politicile, infrastructura, nevoile şi obiceiurile de informare. Autoarea ridică problemele eficienţei serviciilor oferite de bibliotecile tradiţionale publice de stat în comunităţile rurale din Thailanda.

Butdisuwan (1999) identifică nevoile de informare ale persoanelor defavorizate din Thailanda. Ea precizează că acestea îşi doresc, ca şi oamenii obişnuiţi, să aibă acces la informaţii care să răspundă intereselor lor şi problemelor lor cotidiene, precum informaţia despre cariere profesionale, sănătate şi igienă, inspiraţie, asistenţă socială şi situaţia lor actuală. Într-un studiu mai recent, Ahmed a identificat mai departe nevoile de informare ale unei mici comunităţi minoritare etnic din Thailanda. Acesta a constatat că majoritatea respondenţilor a simţit nevoia de informaţii despre sănătate, educaţie şi probleme actuale. Ahmed a identificat în continuare sursele de informare folosite de comunitate, indicând că televiziunea era cea mai importantă dintre acestea, urmată de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

experiența trecută, prieteni și familie, ziare și radio. Doar câteva persoane din comunitate considerau biblioteca drept una dintre principalele surse de informare.

Seneviaratne, Gunawardene și Siddhisena (2006) au analizat nevoile de informare ale comunităților rurale din Sri Lanka. Au fost identificate cincisprezece mari categorii de informații: agricultura, educația, ocuparea forței de muncă, finanțele, informații guvernamentale, sănătate și nutriție, industriale, legate de infrastructură, juridice, legate de guvernul local, informații despre piață, politice, de divertisment / religioase, despre activități independente și pregătire profesională, vreme și informații legate de gestionarea situațiilor de dezastre naturale. Într-o altă lucrare, Zhang și Cheng (1996) au investigat informațiile oferite către comunitățile rurale din China. Acestea au constatat că nevoile de informare ale unor grupuri diferite variau din punct de vedere al tipurilor, cantităților, oportunității și mediului de informare, canalelor de comunicare și al metodelor de diseminare a informației. Ei au mai constatat că personalul tehnic care era direct implicat în producția agricolă solicita informații fiabile, precise, practice, tehnice și detaliate pentru a rezolva problemele tehnice. Conform lui Lu, Wang și Xu (1996), dezvoltarea economiei rurale în China a determinat nevoi suplimentare de cunoaștere și de informare în rândul populației rurale. Aceasta are nevoie de informații științifice și tehnologice pentru a putea dezvolta noi produse agricole, promova industria și întreprinde activități de marketing și comerț. Chinezii din zone rurale au nevoie de informație și pentru a-și îmbunătăți viața culturală. Într-o recenzie recentă, Zhang și Yu (2009) au discutat despre principalele studii de cercetare desfășurate cu privire la nevoile de informare și modul de procurare a informației în China. Această recenzie a concluzionat că locuitorii din spațiul rural din China au o gamă foarte largă de nevoi de informare dintre care cele mai necesare sunt tehnologia agricolă, informații despre piață, informațiile despre generarea de venituri și politici, și că aceștia se bazează pe relațiile interpersonale pentru a obține atât informații generale cât și informații pentru producția agricolă.

(va urma)

Traducere de Simona Codrescu, din revista *IFLA Journal*, vol. 38 (iunie 2012) Nr. 2, p. 137 și urm.

Referințe

Aboyade BO (1984) Communications potential of the library for non-literate: *An experiment in providing information services in a rural setting.* Libri 34(3): 243–262.

Aboyade BO (1987) *The provision of information for rural development.* Ibadan: Fountain Publications.

Ahmed SMZ (2009) *The boat library of Bangprok community in Thailand: An evaluation of its performance and impact.* New Library World 110(11/12): 498–511.

Ahmed SMZ (2010) *Measuring performance and impact of rural community-led library initiatives in Thailand.* Information Development 26(1): 17–35.

Ahmed SMZ, Munshi MNU and **Ahmed MU** (1997) *Library and information services to the rural community in Bangladesh: CDL's experience.* The Dhaka University Studies 53/54(1/2): 129–138

Aina LO (1985) *Information needs and informationseeking of farmers in six rural communities in Nigeria.* Quarterly Bulletin of IAALD 30(2): 35–44.

Aina LO (1991) *Provision of agricultural information to farmers and extension officers: A catalyst in increased agricultural production in Africa.* Quarterly Bulletin of IAALD 36(1/2): 20–23.

Anwar MA and **Suppat HI** (1998) *Information needs of rural Malaysians: An exploratory study of a cluster of three villages with no library service.* International Information & Library Review 30(1): 23–36.

Bakar ABA (2011) *Information seeking behaviours of rural women in Malaysia*. Library Philosophy and Practice. Available at: http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/ 461/.

Barron D and **Curran C** (1979) *Information needs assessment of rural groups for library program development.* In: C. Chen and P Hernon (eds) Information-seeking: Assessing and anticipating user needs. New York: Neal-Schuman Publishers.

Basu S and **Dasgupta A** (2004) *Users and non-users of information in rural areas with special reference to India.* In: A Chatterjee et al. (eds) Information support for rural development. Kolkata: IASLIC. 287–296.

Beer S, Marcella R and **Baxter G** (1998) Rural citizens' information needs: *A survey undertaken on behalf of the Shetland Islands Citizens Advice Bureau.* Journal of Librarianship and Information Science 30(4): 223–240.

Bishop AP, Tidline TJ, Shoemaker S et al. (1999) *Public libraries and networked information services in lowincome communities.* Library & Information Science Research 21 (3): 361–390.

Borrie G (1982) *Advice agencies: What they do and who uses them.* National Consumer Council.

Butdisuwan S (1999) *Information services to the disadvantaged person: A challenge for information professionals in Thailand.* Paper presented at 65th IFLA Council and General Conference, Bangkok, Thailand.

Chakrabarti B (2001) *Over the edge of information in the information age: Informational behaviour of the Totos: A small marginal tribal community in Sub-Himalayan North Bengal,* India. International Information & Library Review 33(12-3):167–180.

Chen C and **Hernon P** (1982) Information-seeking: Assessing and anticipating user needs. New York: Neal-Schuman Publishers.

Cheunwattana A (1998) *Information for rural development: A multiple-case study of library and information services to the rural communities in Thailand.* Unpublished Doctoral Thesis, Indiana University, Indiana.

Cheunwattana A (1999) *Delivering and promoting library services in rural Thailand.* Paper presented at 65th IFLA Council and General Conference Bangkok, Thailand.

Clarke D and **Unwin K** (1980) *Information services in rural areas: Prospects for telecommunications.* Norwich: Geo

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Moştenirea lui Mircea Eliade, la Biblioteca Metropolitană din Bucureşti

Continuând seria *întâlnirilor memorabile* cu o serie de colaboratori şi exegeţi ai lui Mircea Eliade, Biblioteca Metropolitană a organizat marţi, 5 iunie a.c., la *Sala Mircea Eliade* o întâlnire cu profesorul american Douglas Allen, fost student al lui Mircea Eliade, specialist recunoscut în domenii precum: istoria religiilor, filosofie comparată şi filosofie orientală (cu precădere hinduism şi budism). Profesor, din 1974, la Universitatea din Maine (SUA), Allen Douglas este autor şi colaborator a peste 14 cărţi şi mai bine de 100 de articole publicate în presa de specialitate din întreaga lume, patru dintre acestea fiind dedicate exclusiv lui Mircea Eliade, între care semnalăm: „Hermeneutics in Mircea Eliade's Phenomenology" (Paris, 1978), „Mircea Eliade, a Annotaded Biography" (New York, 1980) şi „Mircea Eliade et le phénomène religieux" (Paris, 1982, reeditată şi la Madrid, în limba spaniolă, în 1985).

În sfârşit, recentul volum „Myth and Religion in Mircea Eliade" (ediţia originală, în 2002, a apărut la New York), reeditat în România, la iniţiativa d-nei Mihaela Gligor, în traducerea lui Liviu Costin (Cluj Napoca, Editura Cărţii de Ştiinţă, 2011), reprezintă cea mai completă şi mai autorizată analiză a teoriei mitului, aşa cum a fost ea practicată şi interpretată de Mircea Eliade.

Meritul principal al prezenţei lui Allen Douglas la Biblioteca Metropolitană revine d-nei Julieta Rotaru, moderator al manifestării din 5 iunie a.c., şi care i-a avut ca invitaţi, alături de Allen Douglas, pe profesorul Valeriu Râpeanu, primul editor al lui Mircea Eliade din România perioadei comuniste, precum şi pe colaboratorii d-lui Allen, clujenii Mihaela Gligor şi Liviu Costin. În mod semnificativ, d-na Julieta Rotaru a subliniat rolul de mentor spiritual al lui Mircea Eliade faţă de Biblioteca Metropolitană, invocând în acest sens articolul „O sută de milioane de cărămizi", apărut în jurnalul „Vremea", din 4 nov. 1934, în care Mircea Eliade pleda pentru înfiinţarea la Bucureşti a unei biblioteci municipale, pe motiv că „suntem singura capitală de pe glob care nu o are".

La solicitarea profesorului Eliade, reluată în aceeaşi publicaţie şi la data de 6 ianuarie 1936, primarul de atunci al Bucureştilor, Dem I. Dobrescu, a făcut demersuri pentru a identifica un local care să adăpostească acest aşezământ şi a însărcinat un grup de tineri scriitori cu sarcina de a achiziţiona şi organiza cărţile după criterii biblioteconomice.

În amintirea acestor demersuri, sala de conferinţe a Bibliotecii Metropolitane, care a găzduit întâlnirea cu Allen Douglas, poartă numele lui Mircea Eliade.

*****

Astăzi, la un sfert de secol de la trecerea în nefiinţă, Mircea Eliade (1907-1987) continuă să rămână cel mai actual, dar poate şi cel mai controversat cercetător al istoriei şi simbolismului mitului din lume. Studiile sale, ce au cunoscut momentul de culme între 1950-1970, continuă să suscite interes, deşi nivelul cercetărilor aplicate ulterioare a pus, aparent, în umbră programul său de studii iniţiat la Universitatea din Chicago. În aceste condiţii, miza cărţii lui Allen Douglas este de a identifica şi eventual analiza dimensiunea teoriei lui Mircea Eliade despre mit şi în ce măsură cadrul metodologic propus de M. Eliade mai corespunde modului de abordare contemporan.

Punctul de plecare al cercetărilor lui Allen Douglas îl reprezintă în esenţă analiza modului *controversat* în care Mircea Eliade a tratat mitul, caracterizat de autor drept *eclectic*, *contradictoriu* şi chiar *subiectiv*. Constatând, de pildă, că multe din aprecierile cu caracter normativ ale lui Eliade cuprind unele generalizări personale, autorul studiului concluzionează că profesorul Eliade a fost un „autor fără model" (idee preluată de la Eliade însuşi şi cuprinsă în *Jurnalul* publicat de Linscott Ricketts, reluat de Mircea Handoca, 1993, Ed. Humanitas, vol. II, p. 409). Acest curent de opinie este întărit de altfel de Mircea Eliade însuşi, care nu a găsit de cuviinţă să se apere în faţa acestor atacuri, considerând că cei mai serioşi şi mai de bună credinţă elevi vor înţelege efortul său, în timp ce pentru cei de rea credinţă nu merită efortul unei replici.

Eliade îşi asumă, în propriul *Jurnal*, slăbiciunea *metodologică* a concepţiei sale privind studiul istoriei religiei, acceptând că „vina e în mare parte şi a mea… Când mă voi elibera de toate proiectele în derulare, voi scrie o scurtă *monografie teoretică* în care voi explica toate confuziile şi erorile ce-mi sunt atribuite." (v. *Jurnal*, vol. II, Ed. Humanitas, p. 519-520, *Scrisoare din Paris,* 15 septembrie, 1995)

Aşadar studiul despre „Mit şi religie la Mircea Eliade" al lui Allen Douglas are în bună măsură şi rolul de a elimina unele

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

confuzii şi controverse legate de abordarea de tip ştiinţific practicată de Mircea Eliade, aceasta în condiţiile când studiile despre mit sunt în plină expansiune pe plan mondial. De altfel, de la Ernst Cassirer, precursor al lui Eliade, prin studiile despre antropologia mitului, publicate între 1925-1946, şi până la Richard Rorty şi alţi cercetători postmoderni, persistă în lumea ştiinţifică prejudecata că Eliade nu ar fi cercetat îndeajuns de *aplicat ştiinţific,* metoda sa oferind prilejul unor judecăţi, metafizice şi ontologice, prea personale.

Ideea lui Allen Douglas, cuprinsă în volum, este că Mircea Eliade, *ca orice savant autentic,* a avut o abordare „de tip eclectic" (v. Prefaţa, op. cit., p. 16), în sensul că, spre deosebire de alţi specialişti, mărginiţi în cercetările lor, profesorul Eliade a conceput domeniul ca pe o *istorie integrală a umanităţii,* de aceea el nu s-a limitat doar la *mit*, căutând inclusiv funcţia religioasă a acestei noţiuni. Mai mult, Eliade este autorul unei teorii originale asupra simbolisticii mitului, bazându-se pe analiza limbajului mitic.

„În centrul teoriei sale despre mit se află judecăţi şi asumpţii generale despre *ireductibilitatea* sacrului. De aceea, pentru a-i înţelege teoria, este necesară reluarea dezbaterilor antireducţioniste, şi implicit evaluarea atacurilor criticilor reducţionişti" susţine Allen Douglas în cartea sa (op. cit., p. 19).

Un capitol distinct al cărţii „Antireducţionismul lui Mircea Eliade" vizează atitudinea lui Mircea Eliade faţă de acest procedeu. Ideea este că Profesorul considera mitul ca pe un fenomen religios, dimensiunea mitică fiind ireductibilă. Pe urmele lui Mac Linscott Ricketts, cercetător avizat al vieţii şi rădăcinilor gândirii româneşti a lui Mircea Eliade, şi Allen Douglas vorbeşte despre „rădăcinile româneşti" ale opiniilor ştiinţifice ale lui Eliade, ajungând chiar până la invocarea lui Nae Ionescu, cel care afirma în „Roza vânturilor" (Ed. Cultura Naţională, Bucureşti, 1937, p. 12) următoarele: „Există, în ordinea cunoaşterii, un plan ştiinţific, unul filosof şi altul religios al întregii realităţi. Fiecare este independent, cu propriile metode şi mutual ireductibile" (s.n.).

Aşadar Mircea Eliade readuce principiul antireducţionist în dezbaterile ştiinţifice despre mit plecând de la premisa că fiinţa umană este, esenţial, un *hommo religiosus,* iar sacrul este ireductibil. În analiza sa, după ce invocă o serie de argumente pro şi contra faţă de această atitudine, Allen Douglas nu uită să semnaleze că reducţia este o *simplificare a complexităţii,* iar aplicarea acestui principiu riscă „să pună într-o tendinţă opusă chiar abordarea lui Mircea Eliade" (op. cit., p. 79).

Fără a se limita exclusiv asupra abordării de tip *reducţionist* a mitului şi a religiei, Allen Douglas depăşeşte în cartea sa aceste consideraţii, insistând mai ales asupra „naturii, structurii şi funcţiei mitului", apoi asupra teoriilor lui Eliade despre mit şi religie. În sfârşit, în finalul cărţii, autorul recunoaşte, pe urmele Profesorului, că în societatea actuală „mitul este camuflat şi adesea irecognoscibil", admiţând totuşi că: „În materie de mit şi religie toţi am învăţat enorm din scrierile lui Mircea Eliade, rămânând extrem de selectivi şi respingând ori reformulând unele din asumpţiile şi interpretările sale." (op. cit., p. 399)

Este, să recunoaştem, o dovadă de fairplay, pilduitor chiar pentru lumea ştiinţifică românească. *(M.N.)*

HÂRLĂU – Ţara vinului

Călătorul ce străbate drumul de la Iaşi spre Botoşani, după un popas obligatoriu la Cucuteni, leagănul culturii şi civilizaţiei pre-dacice, este îndemnat să zăbovească o clipă şi la Hârlău, localitate împodobită inclusiv cu o biserică domnească, ctitorie din 1492 a Măritului Voevod Ştefan cel Mare şi Sfânt, şi purtând hramul Sfântului Gheorghe. Aici se află unul dintre cele mai originale şi mai atractive muzee din Ţara Moldovei – Muzeul Viei şi Vinului, creaţie a neobositului etnograf şi artist amator Paul Iancu.

Un muzeu care, aşa cum remarca şi cărturarul ieşean Val Condurache, nu e o cramă, deşi adăposteşte o colecţie impresionantă de teascuri, budane şi ulcele, toate provenind dintr-o zonă folclorică cu adânci tradiţii, aflată la confluenţa marilor podgorii ale Moldovei: Cotnari, Bucium, Panciu…

Un muzeu ca un sâmbure de viaţă, căci licoarea ce se produce pe aceste meleaguri, purtând numele emblematic de Cotnari, a însoţit omul, de la naştere la moarte şi poate dincolo de viaţa de apoi, din cele mai vechi timpuri. Adăpostit într-o *casă domnească,* construită după modelul „clasic" al zonei, şi care făcea cândva parte din Complexul domnesc ce înconjura biserica, Muzeul reconstituie, pas cu pas, *drumul vinului,* de la arac la butoi, totul constituindu-se într-un adevărat ciclu vital. Fiindcă, aşa cum recunosc înţelepţii, vinul alină pe cel căzut şi celebrează pe cel victorios, fiind prezent deopotrivă în viaţa publică, privată, inclusiv în ceremonialul religios.

Nu întâmplător, încăperile muzeului reconstituie, pe rând, atmosfera şi universul tradiţional local, apoi pe cea a hanurilor (rateşurilor) de odinioară, a unei crame din mijlocul viei ori a unui atelier de dogărie, unde se fabricau budanele, balercile sau ciuberele de păstrare şi transport.

Muzeul Viei şi Vinului de la Hârlău, judeţul Iaşi

În fine, prin mărturii muzeistice adecvate, sunt evidenţiate sărbătorile cuprinse în calendarul viticol tradiţional – Sfântul Trif, Cei 40 de mucenici de la Sevastia, apoi Schimbarea la Faţă, Ziua Crucii (numită local şi Cristovul viilor) etc.

Exemplare splendide de ceramică locală, în special bardace (căni, oale) exemplifică versul popular: „La pământ, cu talpa goală / Vinul vechi se bea din oală", fără a uita nici ploştile, urcioarele şi alte vase de păstrat vinul, toate purtând patina vremii. Binevoitor, muzeograful Paul Iancu nu uită să invite oaspetele la o degustare…

Aşadar, în drumurile prin Ţara Moldovei, popasul la Hârlău e sănătate curată. *(Cronicar)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Botoşani – 130 de ani de lectură publică
Simpozionul Internaţional *„Eminescu: Carte - Cultură - Civilizaţie"*

Se împlinesc, anul acesta, 130 de ani de când a fost inaugurată, la Botoşani, prima bibliotecă publică din această zonă a ţării. Cu acest prilej, Biblioteca Judeţeană ce poartă numele poetului naţional – originar de pe aceste meleaguri – a organizat, joi 14 iunie a.c., Simpozionul Internaţional „Eminescu: Carte, cultură, civilizaţie", manifestare ajunsă la cea de-a XV-a ediţie. Cu acelaşi prilej, a fost lansat şi volumul XIV din seria „Studii Eminescologice", lucrare apărută în parteneriat şi cu sprijinul Catedrei de Literatură Comparată şi Teoria Literaturii / Estetică din cadrul Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi.

Gazdă atentă şi competentă, d-na Cornelia Viziteu, directorul Bibliotecii, a fost secundată în demersurile sale de profesoarele universitare Viorica S. Constantinescu şi Lucia Cifor, ambele de la Universitatea din Iaşi. De altfel, cercetătorii ieşeni din toate generaţiile, de la „consacraţii" Traian Diaconescu şi George Popa, la „noul val" de eminescologi, între care semnalăm pe Livia Iacob („Eminescu şi Lautréamont"), Puiu Ioniţă *(„Împărat şi proletar* într-o nouă lectură") sau Ioan Milică („Mozaic şi basorelief în opera publicistică a lui Mihai Eminescu"), au întregit aria preocupărilor de re/interpretare eminesciană.

Nu a lipsit de la întâlnirea cu publicul cititor local, cu exegeţii şi iubitorii operei eminesciene, dl. Ion C. Rogojanu, cunoscut *eminescofil*, generos mecena al Bibliotecii „Eminescu" din Botoşani, cel care a donat oraşului *Arhiva şi Biblioteca Eminescu* reprezentând un fond de peste 10.000 de u.b., ce poate fi consultată inclusiv *on-line* pe *site*-ul instituţiei. Cu acest prilej, Ion C. Rogojanu şi-a primit oaspeţii în spaţiul amenajat, la dorinţa sa, direct în incinta bibliotecii, dotat inclusiv cu mobilierul original, pus la dispoziţie de donator.

Biblioteca Judeţeană „Mihai Eminescu", Botoşani

De semnalat că, în afară de cărţi şi publicaţii, unele cu valoare inestimabilă, unicate, aflate în mod excepţional la Botoşani, *Biblioteca Eminescu* mai dispune şi de o bogată colecţie de gravuri, tablouri, diplome, fotografii, ilustraţie de carte, medalistică, toate având ca tematică interpretarea operei eminesciene.

În cadrul Simpozionului, poetul chilian Alvaro Castro, cadru didactic asociat la Iaşi, a prezentat o variantă originală, în limba spaniolă, a sonetului „Mai am un singur dor", iar tinerele profesoare Adelina Mihuţ, Silvia Giurgiu şi Ana-Maria Vişan, proaspăt absolvente ale cursurilor de master, au oferit o reinterpretare a textului eminescian în cheie postmodernistă, pornind de la textul original, pus în paralel cu diverse experimente literare, de la Teatrul No, la construcţiile de tip romantic. Prezent la Botoşani, redactorul-şef al revistei „Biblioteca Bucureştilor", dr. Marian Nencescu a oferit publicului şi specialiştilor amănunte despre proiectul cultural, de anvergură naţională, Biblioteca Digitală „Daco-Romanica", realizare de vârf a BMB, instrument de lucru folosit deja curent de cercetătorii avizaţi.

O bogată şi variată expoziţie de filatelie, numismatică şi ceramică, a fost inaugurată de membrii Societăţii Numismatice locale, la Cabinetul de Numismatică al Bibliotecii. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Festivalul „Bucureştii lui Caragiale" şi Biblioteca Metropolitană

Bogdan STĂNESCU

În perioada **9 iunie – 20 septembrie 2012,** cu ocazia centenarului marelui dramaturg, în Capitală, în diferite locații, are loc *prima ediție* a Festivalului **„Bucureştii lui Caragiale",** festival în cadrul căruia vor fi jucate piese create de marele dramaturg.

Timp de peste trei luni, evenimentul oferă publicului din Capitală şi nu numai, accesul liber, la 100 de manifestări culturale ce reînvie operele lui Caragiale, evenimentele fiind susținute de un număr de peste 100 de artişti din toate generațiile, potrivit unui comunicat al Primăriei Municipiului Bucureşti. Instituțiile participante sunt: Teatrul de Comedie, Teatrul Metropolis, Teatrul Masca, Teatrul Nottara, Opera Națională Bucureşti, Centrul de Creație Artă şi Tradiție, Universitatea Naționala de Artă Teatrală şi Cinematografică, Muzeul Național al Literaturii Române, Biblioteca Metropolitană Bucureşti, Circul Globus, Biblioteca Academiei şi Administrația Monumentelor şi Patrimoniului Turistic.

Pe lângă piese de teatru, spectatorii pot urmări ateliere de vestimentație à la Caragiale, organizate de Biblioteca Metropolitană Bucureşti & atelierul Mariana Pachis, dar şi proiecții după lucrarea „Momente şi schițe" în alb-negru. „Festivalul se va desfăşura în Centrul Istoric, **Grădina Parizianâ** din zona Hala Traian şi Piața Sfântul Dumitru. Sâmbătă, 9 iunie începând cu ora 20.45 pe scena din Centrul Istoric s-a desfăşurat spectacolul de statui vivante "O noapte furtunoasă" realizat de Teatrul Masca, iar de la ora 21.15 la Opera Națională Bucureşti a avut loc un Remember Caragiale care l-a avut ca amfitrion pe maestrul Radu Beligan, iar programul complet al manifestărilor poate fi găsit pe pagina oficială de web a festivalului, *www.festivalcaragiale.ro.*"

În cultura română, **Ion Luca Caragiale** este - ca şi Eminescu - arhitectul unui proiect peren şi ambițios al identității noastre, ilustrînd modul în care existăm, acționăm şi ne percepem pe noi, pe ceilalți, ca şi universul în care trăim" spunea, prof. dr. Monica Spiridon, vice-preşedintă a Asociației Internaționale de Literatură. La rândul său, Alexandru Paleologu afirma: „Caragiale este urât pentru că nu se poate suporta inteligența. Stadiul actual este unul în care nu mai există nici un fel de toleranță, nici un fel de admisibilitate față de inteligență. Este considerată dușmanul principal al excrocilor şi imbecililor… Caragiale nu va fi iubit de către români decât după ce aceştia vor scăpa de complexele care le macină sufletul de un secol şi jumătate".

Compania Google România şi-a modificat logoul pe 30 ianuarie a. c., pentru a-l omagia pe Ion Luca Caragiale. „Nuvelist, pamfletar, poet, scriitor, director de teatru, comentator politic şi ziarist, Caragiale e considerat cel mai mare dramaturg român şi unul dintre cei mai importanți scriitori. A fost ales post-mortem membru al Academiei Române.

"Cartea fermecată" îşi continuă drumul...

"O carte bună se simte bine într-o bibliotecă frumoasă! Cu toate că există un număr impresionant de biblioteci pe întreg mapamondul, doar câteva reuşesc să atragă prin frumusețe şi fast pasionații de lectură. Să vedem care sunt aceste "remedii pentru suflet"...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ținând cont de ceea ce se întâmplă în oricare bibliotecă importantă a lumii, atunci aș spune că "drumul cărții"... de pe rafturile autorilor sau donatorilor până pe rafturile bibliotecilor din componența *Centrului Cultural Octavian Goga* al Bibliotecii Metropolitane se află pe făgașul care trebuie. Colecțiile noastre sunt indiscutabil unele ce merită a fi consultate și citite, iar biblioteca a devenit un important așezământ cultural al comunității bucureștene.

După inaugurare, ce a avut loc pe 18 octombrie 2011, și până în prezent, numărul utilizatorilor serviciilor noastre a crescut lunar.

Un element important în relația noastră, a bibliotecarilor cu publicul este reprezentat de acordurile de parteneriat, materializate întotdeauna cu vizite și activități comune.

În data de **13 iunie 2012,** cu ocazia *Festivalului de Teatru de Buzunar*, desfășurat în perioada11-17 iunie 2012 (festival la care unul dintre organizatori a fost Biblioteca Metropolitană București, forul nostru tutelar), la *Centrul Cultural Octavian GOGA,* a avut loc o nouă întâlnire a copiilor din grupul artistic al centrului mai sus amintit, cu alți mici utilizatori ce nu fac parte din acest grup și cu bibliotecarii de aici. Copiilor li s-au oferit informații referitoare la Festivalul ce se află în desfășurare, li s-a dat posibilitatea să acceseze internetul pentru a afla cele mai noi informații referitoare la manifestarea teatrală despre care discutam, le-au fost oferite noi date despre cum se va desfășura în continuare proiectul „Micii Prieteni ai Bibliotecii". Apoi, li s-a oferit posibilitatea să vizioneze filmulețe cu caracter educativ și informativ despre viața socio-culturală a vechiului București, cel al secolului 19, respectiv al începutului de secol 20.

La puțin timp, pe **15 iunie 2012**, pentru prima oară, au venit la noi, elevii claselor a IX-a A și a X-a A, ale Colegiului Național "Elena Cuza".

Evenimentul s-a intitulat "Să ne cunoaștem" și a avut ca principal scop aflarea de către elevii respectivi a serviciilor oferite de Centru, precum și stabilirea unei relații de colaborare permanente.

Copiilor le-au fost prezentate secțiile, explicându-li-se rolul acestora, au primit informații despre rolul unei biblioteci publice, în general, în cadrul societății și nu în ultimul rând au "făcut cunoștiință" cu site-urile Bibliotecii Metropolitane București.

La finalul întâlnirii, unii elevi au solicitat și primit, permis de acces și chiar au împrumutat diverse cărți. Ne-am despărțit de ei cu promisiunea acestora că vor reveni și că vor informa și alți colegi, de la alte clase ale colegiului amintit, de existența noastră.

Pe **21 iunie 2012,** în prelungirea proiectului **"Cartea fermecată"** am fost vizitați de elevii clasei a II-a A, a Școlii Generale nr. 280, din sectorul 5, al Capitalei, aflați și ei pentru prima data la noi.

Aceștia, erau însoțiți de o parte a părinților și de doamna învățătoare Doina Dinu. Și acestor utilizatori le-a fost prezentată activitatea unei biblioteci publice în general, precum și secțiile componente ale centrului mai sus amintit.

Micuților le-au fost prezentate la videoproiector desene animate, povești de Ion Creangă și li s-a permis accesul liber la raft, precum și la calculatoare, unde au putut să se joace, să comunice cu amicii și chiar între ei pe programul de socializare Facebook. Fețele lor radiau de bucurie. Și pentru că vacanța este aproape, au ținut să-și ia la revedere de la școală și colegi, până la toamnă, prin intermediul unei serbări de sfârșit de an școlar. Au cântat, au dansat, elevul Alexandru Bruda a susținut un concert la chitară și a ajutat-o prin intermediul aceluiaș instrument pe colega sa, Andreea Nacu, cea care a susținut un minispectacol de balet.

Au fost oferite diplome și premii merituoșilor. "Micii prieteni ai bibliotecii" au fost la înălțimea așteptărilor. Și de această dată, la finalul întâlnirii unii dintre ei, sau părinții lor, au devenit cititori ai filialei.

Nu în ultimul rând, pe **29 iunie 2012,** în Sala Multimedia, a avut loc prima întâlnirea din acest an, cu elevii de la After School *Cei trei muschetari.* Împreună am descoperit lumea lui Ion Luca Caragiale prin proiecții și prezentări. Alături de noi s-au aflat și cei de la Teatrul de păpuși Șoricelul Hapciu care au dat o mică reprezentație.

Am avut și un atelier de desen pe tema întâlnirii noastre.

Pe toți cei ce ne-au vizitat în această lună și nu numai pe ei, îi așteptăm să revină, le vom oferi noi și variate programe, iar pentru cei interesați, vă oferim mai jos, în detaliu obiectivele, grupul țintă, programul ultimei noastre manifestări cultural-educaționale, cât și pe cei implicați în buna ei desfășurare. *(Bogdan STĂNESCU)*

Fragment din spectacolul stradal „Lumea lui Caragiale"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CONFERINŢELE CRITERION – serie nouă

Nae IONESCU – un filosof atipic

Dr. Marian NENCESCU,
Biblioteca Metropolitană Bucureşti

Continuăm seria Conferinţelor „Criterion", sub cele mai bune auspicii. Alături de noi se află doamna Virginia Stănescu, directorul publicaţiei „Rădăcini", ce apare pe tărâm american. Ne bucurăm de prezenţa d-nei Irina Ionescu, nepoata Profesorului şi a criticului literar Dan Zamfirescu. Totodată, este ultima conferinţă din acest sezon cultural.

Dincolo de constantele gândirii lui Nae Ionescu – dragostea de ţară, admiraţia faţă de ţăranul român şi de judecata sa sănătoasă, ataşamentul faţă de ortodoxie şi, în ciuda unor diferende personale cu Carol al II-lea, faţă de instituţia monarhiei – Profesorul rămâne, în multe privinţe, un filosof *atipic*: în primul rând pentru că a manifestat o indiferenţă suve-rană faţă de opera tipărită; apoi pentru că n-a avut răbdarea şi nici vocaţia de a „face şcoală"; şi nu în ultimul rând pentru că, în mod repetat, s-a dezis de poziţia filosofului de tip universitar, propunând soluţii radicale de eliberare a gândirii de tot ce înseamnă norme, şabloane şi tradiţii desuete.

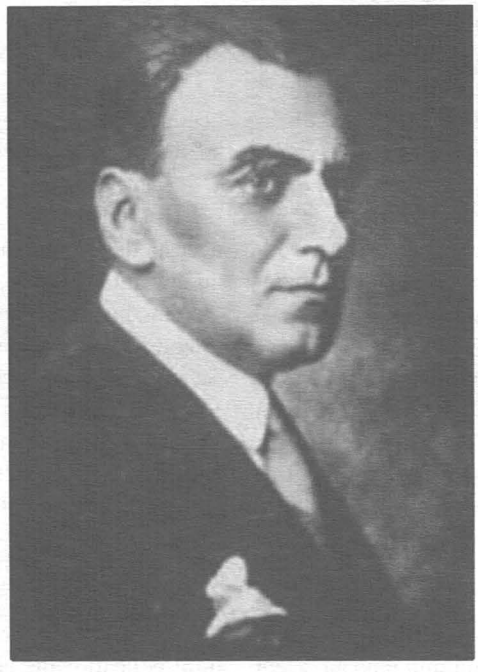

În acest fel, Profesorul, cum a rămas Nae Ionescu în conştiinţa celor mai fideli admiratori, se distinge prin predilecţia, am spune nativă, spre un anumit tip de *filosofare* ce poate fi interpretat drept *o cunoaştere prin trăire,* sau *trăirism* în limbaj curent, după expresia reuşită, chiar dacă impregnată de nuanţe ironice a lui Şerban Cioculescu.

Născut în 1890, la Brăila, Nae Ionescu *(foto, în medalion)* studiază Literele şi Filosofia la Bucureşti, începând din 1909, iar din 1913 îşi continuă studiile în Germania, iniţial la Gottingen, apoi la München, susţinându-şi teza de doctorat în 1919, la München, direct în limba germană, cu tema „Logistica – încercare a unei noi fundamentări a matematicii".

Ideea fundamentală susţinută de Nae Ionescu în teza sa, combătută parţial de Constantin Rădulescu-Motru, care totuşi nu ezită a-l numi asistentul său la catedra de Filosofie, este că matematica nu se reduce la logică, aceasta presupunând conţinuturi şi metode ce ţin de sfera intuiţiei. Pe scurt, în opinia lui Nae Ionescu matematica este altceva decât logistica. De altfel, Profesorul va continua aceste demersuri obţinând, în 1922, premiul de *Filosofie matematică* pentru studiul „Comentariu la un studiu de intransistenţă a conceptelor matematice". Ca o confirmare, Grigore Moisil îi recunoştea lui Nae Ionescu, într-un articol din 1937, publicat în *Revista de filosofie,* competenţele în domeniul logicii matematice.

Din 1919 şi până în 1938, când este suspendat din motive politice, Nae Ionescu va susţine, la Universitatea Bucureşti, catedra de Psihologie şi pedagogie aplicată, dar şi la Institutul Naţional de Educaţie Fizică, numeroase cursuri, conferinţe şi întâlniri publice, situându-se, ca *dascăl*, pe linia glorioasă a marilor oratori, de tip socratic, precum Nicolae Iorga sau Vasile Pârvan. Cursurile sale – despre care avem o părere doar aproximativă, opera tipărită fiind, se ştie, *postumă* – ofereau auditoriului impresia că sunt elaborate *spontan*, propunand de cele mai multe ori şi soluţii la cele mai variate probleme sociale. Eliberat de jargonul academic, rostind fraze scurte, tributare mai degrabă mediului jurnalistic, Nae Ionescu făcea din filosofie o materie vie, actuală. El practica aşadar un soi de *trăirism* al ideilor, admiţând că „prin logică cunosc, prin intuiţie eu trăiesc" (v. *Curs de metafizică, Opere,* vol. II, Ed. Roza Vânturilor, 2005, p. 77).

Principala contribuţie filosofică a lui Nae Ionescu rămâne, aşadar, reaşezarea *Logicii* pe noi temeiuri, depăşind deliberat contribuţiile lui Titu Maiorescu în domeniu. Cunoscutul filosof şi eseist Anton Dumitriu vorbeşte chiar, în lucrarea sa fundamentală *Istoria logicii,* despre capacitatea lui Nae Ionescu de „filosofare asupra logicii". În fapt, susţine Profesorul, momentul când se poate vorbi cu adevărat despre o „evoluţie ştiinţifică" este acela când omul devine conştient că este cuprins de o „emoţie metafizică" (v. *Curs de metafizică,* ibidem, p. 395).

Altă tează aparţinând lui Nae Ionescu şi care i-a sporit faima de ideolog doctrinar creştin viza constituirea unui „destin comunitar al naţiei". Este soluţia metafizică a unui gânditor de dreapta, preocupat de ideea trecerii spre mântuire, prin dragoste. În acest fel, susţine Nae Ionescu, dragostea, ca act personal, devine un instrument de dăruire al unei colectivităţi permanente: „A trăi în comunitate înseamnă a trăi în Dumnezeu" (v. *Curs de metafizică,* ibidem, p. 398). De aici, până la ideea existenţei – evident în plan metafizic – unui „Dumnezeu al neamului românesc" nu este decât un pas. Nae Ionescu susţine *mântuirea* pe altarul Patriei şi al Bisericii ca o soluţie la ascensiunea neamului – idee pătrunsă adânc în conştiinţa multor discipoli ai săi, între care amintim aici pe Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Emil Cioran, Vasile Băncilă, Constantin Floru, D. C. Amzăr, Petru Comarnescu, Constantin Noica ş.a. Cunoscuţi sub numele de „tânăra generaţie", aceştia vor ilustra pe deplin spiritul *Criterionului*, sub semnul căruia ne-am reunit şi noi astăzi.

Moartea, în 1940, în condiţii încă nedeplin elucidate, a lui Nae Ionescu a pus capăt unui capitol controversat de istorie a României. Comunismul şi, mai târziu, prigoana ideologica vor trage cortina peste un destin luminos. Ca o curiozitate ştiinţifică, voi semnala că nici după moarte Nae Ionescu n-a scăpat de prigoana plagiatului. Sub motiv că n-a menţionat, cu acribie, în *Cursul de metafizică,* sursa citatelor, Nae Ionescu s-a ales, prin glasul unei distinse universitare, cu acuzaţia de plagiat, fără măcar a avea putinţa să se apere! E drept, astfel de acuzaţii mai planaseră şi în trecut asupra operei tipărite a Profesorului.

Admirat şi respectat de discipoli, urmărit până în pânzele albe de detractori ce nu erau poate născuţi în anul morţii sale, Nae Ionescu rămâne, cum afirma o tânără cercetătoare, Miruna Lepuş, (v. *Nae Ionescu şi destinul filosofiei româneşti,* în vol. *Algoritm, norma, destin,* Ed. Alma, 2011, p. 151 şi urm.), „principalul pretext al luptei antiromâneşti". Este, desigur, o apreciere grăbită asupra unui gânditor care a trăit toată viaţa „la limita extremă" a existenţei, care a susţinut că „Nu există o carte care trebuie să te înveţe carte… Învaţă să fii tu însuţi, să gândeşti cu propria minte lucrurile…" Este mesajul Profesorului către „generaţia '27" şi, prin extrapolare, către toată elita minţii româneşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nae IONESCU – Profesorul unei elite intelectuale (I)

Drd. Stelian GOMBOȘ,
Guvernul României, Departamentul pentru Culte

Motto: *"În istoria culturii româneşti moderne, o singură mare personalitate a avut o influenţă asemănătoare asupra contemporanilor săi mai tineri. A fost Mihai Eminescu. În timp ce, însă, Eminescu a creat un curent de simţire şi gândire eminesciană prin opera sa scrisă, Nae Ionescu exercita o influenţă socratică, de la om la om, de la suflet la suflet".*

Mircea ELIADE

Mai mult decât simplul elogiu al unui discipol către maestrul său, aceasta afirmaţie exprimă un adevăr care a fost multă vreme contestat. Profesor şi publicist, Nae Ionescu a avut un rol însemnat în formarea şi educarea generaţiei româneşti interbelice, iar comparaţia cu "luceafărul poeziei româneşti" nu este nici întâmplătoare, nici hazardată.

Dacă Mihai Eminescu, ca scriitor şi publicist a avut o influenţă decisivă asupra contemporanilor săi tineri, dar şi asupra posterităţii, acelaşi lucru se poate spune, fără reţinere şi despre Nae Ionescu. Profesor şi ziarist, persecutat în timpul vieţii de regimul carlist, opera sa a fost interzisă după moartea sa de către regimul comunist. Nae Ionescu a rămas însă în conştiinţa contemporanilor şi a discipolilor săi, care i-au publicat postum opera. Astfel, prin contribuţia acestora, Nae Ionescu a fost accesibil românilor din diaspora, fiind revelat, după decembrie 1989 şi românilor din ţară.

Având în vedere că Profesorul (cum era numit) nu şi-a publicat opera, fapt ce ţinea de altfel de maniera sa de a fi şi de a gândi, ar fi fost imposibil ca el să ne devină cunoscut, dacă opera sa nu ar fi fost cu adevărat valoroasă. Valoarea operei sale explică eforturile contemporanilor săi mai tineri de a-i publica şi organiza lucrările. Astfel se explică şi că deşi a fost trecut la index de către regimul comunist, gândirea sa nu a fost uitată. Discipolii săi au început să-i publice cursurile încă din anul 1941, la scurt timp după moartea sa. În acel an a apărut în ţară un număr festiv al revistei *Pan*, consacrat lui Nae Ionescu. Tot în anul 1941 se înfiinţează "Comitetul pentru tipărirea operei lui Nae Ionescu", coordonat de Octav Onicescu, care va edita patru dintre cursurile "Profesorului": *Istoria logicei* (1941), *Metafizica,* I (1942), *Logica* (1943) şi *Metafizica,* II (1944). Această activitate va lua sfârşit în urma ordinului mareşalului Ion Antonescu, Conducătorul statului. După război apare la Freiburg (1951), selecţia de articole *Convorbiri* - autori Mircea Eliade şi Gh. Racoveanu.

În anul 1957 apare la Wiesbaden volumul *Îndreptar ortodox,* selecţie şi note de D. C. Amzar. În anul 1978 sunt reeditate la Paris, în colecţia "Ethos", Logică şi Metafizică. În anul 1989 este reeditată la Paris ("Miorița", "librăria românească"), *Istoria logicei. Al doilea curs,* iar în anul următor culegerea de articole realizată de Mircea Eliade, *Roza Vânturilor,* la editura omonimă. După anul 1989, lucrările Profesorului sunt publicate în România.

Personalitatea lui Nae Ionescu

Mai mult decât scriitor, Nae Ionescu a fost cunoscut ca publicist, director de ziar şi profesor. Stilul său s-a creionat în timp. După primele încercări de tinereţe, la *Noua Revistă Română,* a profesorului Constantin Rădulescu-Motru (1911-1913), Nae Ionescu va scrie din nou la întoarcerea în ţară din Germania (1919), unde, plecat fiind pentru studii de doctorat, a fost surprins de război şi reţinut în lagăr (teza sa de doctorat a fost publicată postum). Întors în ţară, va colabora la *Ideea Europeană* (1919-1925), al cărei director era de asemenea Constantin Rădulescu-Motru, căruia îi va fi de altfel şi asistent la catedră. Va scrie sub pseudonimele: Mihai Tonca, Niculae Ivaşcu (după numele bunicului său), Skytes, Calicles, Nemo, Verax, un prelat, un universitar, un preot de ţară *(1).*

În această perioadă are preocupări teologice; în numărul din 4-11 aprilie 1920 publică articolul "Pascalia", o primă formă a textului său de referinţă "Juxta Crucem". Articolul, care tratează problema suferinţei în creştinism, va fi reluat pe larg de Nae Ionescu în lecţia de deschidere a cursului său universitar, intitulat "Funcţia epistemologică a iubirii", publicat postum în revista *Isvoare de filosofie,* 1, 1942. Un alt text de referinţă, "Suferinţa rasei albe", va fi publicat în anul 1924. Ca gazetar, dar şi ca filosof, atinge maturitatea în perioada anilor 1926-1933, perioadă legată de activitatea sa la ziarul Cuvântul, al cărui prim proprietar a fost industriaşul Titus Enacovici, timp în care Nae Ionescu a fost redactor-şef *(2).*

În anul 1928 ziarul devine proprietatea sa, între anii 1929-1934 şi în anul 1938 Nae Ionescu fiind director al ziarului. Ziarul a fost suspendat de către Carol al II-lea la sfârşitul anului 1933 şi va reapare pentru o scurtă perioadă în anul 1938 (în acest an Carol al II-lea îl îndepărtează de la catedră printr-o lege promulgată special pentru Profesor, pe motivul "lipsei de activitate ştiinţifică", iar între anii 1938 şi toamna anului 1939 va fi internat pentru a doua oară în lagărul de la Miercurea-Ciuc; prima dată a fost închis acolo după uciderea lui I.G. Duca, în ianuarie-februarie 1934).

Volume postume din opera lui Nae Ionescu

De remarcat că în perioada primei suspendări a *Cuvântului* (1933-1938), în anul 1937, Nae Ionescu va semna editoriale în revista de critică teologică *Predania*, editată de teologul Gheorghe Racoveanu, unul dintre discipolii săi (până în octombrie 1937). În semn de protest faţă de arestarea maestrului, elevii săi vor începe să-i editeze cursurile, pornind cu *Istoria logicei,* la sugestia lui Nae Ionescu. (De altfel, încă din anul 1937 Profesorul va urma îndemnul lui Alexandru Rosetti, un cunoscut editor, de a publica o antologie a articolelor sale). Extrem de important pentru soarta operei sale, publicată postum, a fost aşadar ataşamentul şi loialitatea elevilor săi, pe care în primul rând i-a învăţat să gândească.

Dintre aceşti "ucenici", remarcăm existentialiştii de la *Criterion-ul* anilor '30, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Constantin Noica, precum şi pe Constantin Floru, C. D. Amzar, Gheorghe Racoveanu, Emil Cioran, Mihail Sebastian. Unii dintre ei

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

vor colabora în deceniul al patrulea la *Vremea*, iar alții vor avea la rândul lor discipoli (este cazul lui Constantin Noica, cu școala de la Păltiniș, care i-a avut ca discipoli pe Andrei Pleșu și pe Gabriel Liiceanu). Acesta a fost rolul esențial al Profesorului: să creeze o întreagă generație în cultura românească, o elită studioasă.

Profesorul Nae Ionescu "ne-a învățat să gândim"

Este absolut firesc și normal ca o personalitate atât de remarcabilă să fi inspirat numeroae scrieri, numeroase dintre ele polemice. Despre Nae Ionescu au scris Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Vasile Băncilă *(Ulysse printre sirene. Amintiri universitare),* Constantin Noica, Emil Cioran (*Nae Ionescu și drama lucidității,* în "Vremea", 6 iunie 1937), Măriuca Enescu (Cantacuzino) și chiar Nicolae Iorga (în *O viață de om, așa cum a fost*), dascălul și modelul său declarat. De altfel, ca înălțime și aristocrație a spiritului, Nae Ionescu poate fi așezat lângă Titu Maiorescu, Vasile Pârvan și Nicolae Iorga, dar dintre aceștia, doar Titu Maiorescu poate fi comparat cu Profesorul în ceea ce privește rezultatele strădaniilor sale în generație, prin influența pe care a produs-o între tinerii contemporani. Aceștia îl considerau pe maestru realist și mistic în același timp, el însuși spunând că cele două merg mână în mână și pronunțându-se hotărât împotriva pozitivismului.

S-a vorbit de "trăirismul" lui Nae Ionescu, care spunea că "O metodă crește cu un om...", ca despre o soluție răsăriteană *(3),* care respinge rețeta și standardul. De altfel, unii au spus că Nae Ionescu ar putea fi înțeles cu greu în Occident, el aparținând spațiului oriental, balcanic, cu preocupări teologice, legate de ortodoxia "dură și pură". Concepția creaționistă este foarte clar și limpede exprimată în toate cursurile sale. Ideile de forță, perene la Nae Ionescu sunt: mântuirea, păcatul, salvarea, aceasta din urmă fiind corelată cu problema trăirii, a exprimării personale și a găsirii echilibrului sufletesc *(4).*

Aceste idei apar clar exprimate în *Teoria cunoștinței,* care are privilegiul de a fi primul curs de această factură din istoria Universității bucureștene. Autorul evidențiază adevărurile, dar și limitele cunoașterii științifice, pronunțându-se împotriva dialecticii și a tuturor idealismelor care au marcat istoria gândirii omenești, de pe pozițiile unui realism lucid, care ne lasă să întrezărim poziția tragică a gânditorului creștin care știe că, dincolo de adevărurile relative la care cugetarea omenească poate ajunge, stă nedezlegată marea taină a Adevărului *(5).* Totuși, departe de a se complace în limitele culturii răsăritene, Nae Ionescu poate fi considerat un european, un *uomo universalis (6).* Era un anti-provincial.

Pe de altă parte, cerea elevilor săi să nu citească traduceri, dacă pot consulta originalul. Dădea dovadă de universalism, scriind în anii '20 despre teatru, cinema, făcând cronică dramatică, ocupându-se de grafologie. El contrazicea un anumit tip cultural, cel al profesorului și un anume tipic, cel al intelectualului care trebuia să scrie obligatoriu. Era un spulberător de iluzii, de prejudecăți, de idei primite de-a gata; contrazicea tonul și tempo-ul epocii. Într-o prefață din anul 1951, Mircea Eliade și Gheorghe Racoveanu declară că: "Nae Ionescu ne-a învățat să gândim. Geniul lui era, în primul rând, de structură socratică; ne ajuta să căutăm și să scoatem singuri la iveală adevărul. Nu ni-l oferea de-a gata, nu ni-l impunea. Ne obliga să judecăm, noi, cu mijloacele noastre, să tragem singuri concluzia propriilor noastre eforturi. Ne învăța cum să citim un text filosofic și ne îndemna să mergem întotdeauna la izvoare: ne interzicea cărțile despre un filosof sau un sistem de filosofie.

Nae Ionescu a fost cel dintâi profesor care, într-o vreme când pozitivismul și agnosticismul domneau încă în universitățile românești, a arătat validitatea metafizicii și a vorbit cu înțelegere despre mistică și despre experiența religioasă" *(7).* De fapt toate cursurile lui Nae Ionescu sunt un spectacol de gândire liberă și, implicit, un îndemn. Mircea Eliade spunea că: "Simțeai că ceea ce spune Nae Ionescu nu se găsea în nici o carte. Era ceva nou, proaspăt gândit și organizat în fața ta, pe catedră". Iată ce spunea Profesorul însuși: "Mâine mă veți depăși pe mine, chiar aveți datoria să mă depășiți, întrucât sunteți vii și întrucât eu trebuie să ajung la soluția absolută a felului meu de a vedea și trebuie să mor deci înaintea dumneavoastră. (...) ...eu sparg un tipar vechi, care tindea oarecum să oprime viața și apoi să ridic zăgazul realității, pentru ca, așezându-vă dumneavoastră în curgerea ei, să ajungeți la țărmul care vă este propriu." *(8).*

Influența lui Constantin Rădulescu-Motru

S-a spus despre cursurile sale că erau "regizate" și că ele constituiau un "spectacol".

Poate. Numai că recitite, reduse la stadiul de text, rupte de fascinanta personalitate a vorbitorului, ele își păstrează vioiciunea spirituală. Este adevărat că ceea ce îl definește pe Nae Ionescu cu adevărat este stilul socratic, ca ipoteză a oralității, fiind precedat de Titu Maiorescu și continuat de Constantin Noica și Petre Țuțea. Concepând filosofia ca filosofare, spre a dobândi un echilibru spiritual cu lumea și cu sine, acest "Socrate al românilor" a refuzat să-și tipărească lucrările (elevii săi au litografiat 12 cursuri, 4 fiind tipărite între anii 1941 și 1944).

În ceea ce privește legăturile românești ale gândirii lui Nae Ionescu, se observă influența incontestabilă a profesorului Constantin Rădulescu-Motru, influență pe care Nae Ionescu nu a negat-o de altfel niciodată *(9).* Dincolo de aceste influențe, interpretările sale erau cu adevărat originale (vezi cursul despre *Faust*). Profesorul spunea: "Importă ca fiecare dintre noi... să gândească personal – cât de greșit, indiferent – dar să gândească..." Considera că este important ca cineva să restructureze și să reinterpreteze opera altcuiva, aducând astfel o contribuție originală, lucru practicat de multe ori de Nae Ionescu și care a stat la baza acuzelor ulterioare de plagiat. În legătură cu stilul său (și iarăși un motiv de critică pentru unii contemporani în ceea ce privește seriozitatea sa) sunt preocupările legate de grafologie. El publica în *Ideea Europeană* (an V, nr. 137, 27 ian. - 3 febr. 1924, pp. 1-3), sub pseudonimul Nemo, excursul publicistic "Puțină grafologie". Ideea va fi reluată în broșura *Grafologie. Scrisul și omul,* București, Institutul de Arte Grafice, Editura "Tiparnița", 1926 (49 pagini și o planșă), tot sub pseudonimul Nemo (reeditare în anul 1936, Editura "Bibliofilia", București). De data aceasta este vorba de un adevărat studiu de psihologie.

Nae Ionescu s-a preocupat de scris nu doar ca profesor și ziarist, ci și de scrisul ca atare, de personalitatea omului în scris. El a folosit grafologia ca pe o cale de cunoaștere a personalității umane, a vieții și a firii omului; îl interesa scrisul ca gest și atitudine *(10).* Și legat de acest aspect al activității sale, putem remarca un fapt interesant: există multe probleme tehnice legate de tipărirea cursurilor profesorului, care, în majoritate au fost stenografiate; oralitatea, care i-a făcut farmecul la catedră, devine un handicap în momentul publicării cursurilor *(11).*

(continuare în numărul următor)

Referințe bibliografice

1. Dan Ciachir, Gânduri despre Nae Ionescu, pag.16
2. Nae Ionescu, Problema mântuirii în Faust a lui Goethe, pag. 128
3. Dan Ciachir, op.cit., pag.24
4. Nae Ionescu, Curs de Istoria Metafizicei, pag.16
5. Nae Ionescu, Teoria Cunoștinței, pag. 85
6. Dan Ciachir, op.cit., pag. 59
7. Ibidem, pag.97
8. Nae Ionescu, Curs de istoria metafizicei, pag. 98
9. Nae Ionescu, Curs de Logică, pag. 11
10. Nae Ionescu, Grafologie, pag. 24
11. Nae Ionescu, Prelegeri de Istoria Filozofiei, pag.6

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

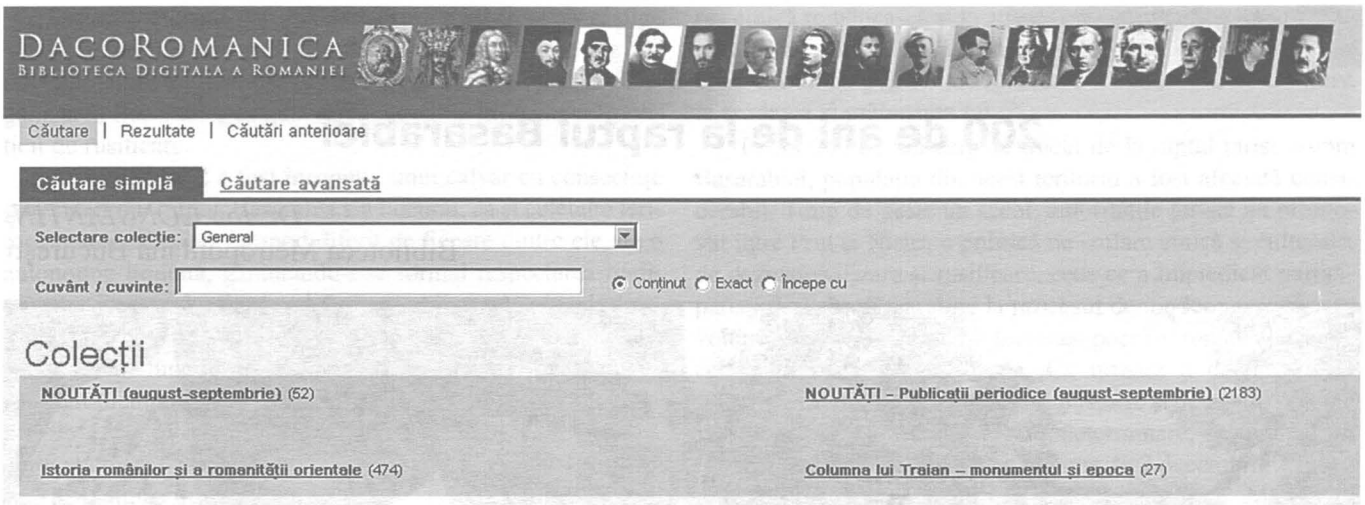

DACOROMANICA, realizare de vârf a Biliotecii Metropolitane Bucureşti, este cea mai importantă bibliotecă digitală românească accesibilă gratuit în INTERNET. Dezvoltarea ei prin îmbogăţirea continuă cu documente digitalizate se face permanent, în fiecare săptămână, pentru a fi un veritabil instrument în serviciul reţelelor de cooperare naţională şi internaţională, precum şi pentru a deveni partener în Biblioteca Virtuală Europeană EUROPEANA. DACORAMANICA este singura bibliotecă digitală profesionistă din România, concepută pentru a răspunde provocărilor Mileniului III ce poate fi accesată la adresa www.*dacoromanica.ro*.

Noutăți, iunie 2012

⇨ ***Cuvântări de Ferdinand I,*** **Regele României: 1889-1922, Bucureşti, Fundaţia Culturală Principele Carol, 1922, 288 p.**

„Chemat prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională de a fi urmaşul Marelui Întemeietor, care Mi-a lăsat ca sfântă moştenire simţimintele de iubire şi credinţă ale unui întreg popor, găsesc în dragostea mea pentru neam puterea de a păşi fără şovăire spre îndeplinirea marei, dar grelei mele sarcini.

Pilda Aceluia pe care Îl plângem toţi ca pe un părinte şi convingerea că numai printr-o neîncetată propăşire se poate asigura viaţa trainică a unui popor, Îmi vor fi călăuză în sforţările Mele spre a-Mi jertfi întreaga muncă a vieţii pentru desvoltarea puterilor acestui Stat.

În îndeplinirea acestei înalte îndatoriri, pe care o îmbrăţişez cu neclintită credinţă şi nestrămutată dragoste, stă cea mai dulce mulţumire ce o pot dobândi. Printr-nsa aduc cel mai mare prinos de recunoştinţă Aceluia a cărui amintire e cea mai scumpă legătură între Ţară şi Casa Mea.

În rodnica Domnie care face mândria istoriei noastre, primul Rege al României a găsit cel mai puternic sprijin în unirea tuturor Românilor în jurul Tronului ori de câte ori împrejurări mari impuneau această datorie. Sunt sigur că, însufleţiţi de acelaş înalt patriotism, Românii vor şti şi în viitor să dea Tronului şi Ţării unirea în cugetare şi în acţiune, care este singura chezăşie a unei sănătoase propăşiri naţionale.

Dumnezeu, care după atâtea grele încercări a binecuvântat munca acelora cari s-au devotat binelui acestui neam, nu va lăsa să scadă ceea ce cu atâta trudă s-a clădit şi va ocroti, cu dragoste pentru acest Popor, munca fără preget ce sunt hotărât ca bun Român şi Rege să închin iubitei mele Ţări!" (Jurământul ca Rege al lui Ferdinand I, 28 septembrie 1914)

⇨ **Ion Luca Caragiale, *Pagini de proză necunoscută*, Bucureşti, Tipografiile Române Unite, 1936, Prefaţă de George Baiculescu, 47 p.**

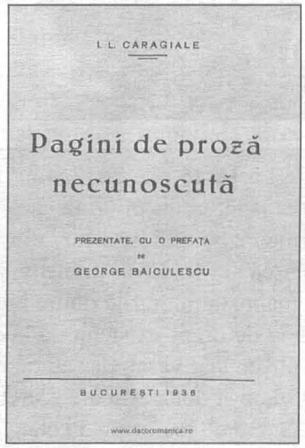

Biblioteca Academiei Române s-a îmbogăţit de curând cu o foarte preţioasă colecţie, din care până acum nu poseda decât un început neînsemnat: este vorba de îndelung căutata Epocă literară, apărută în 1896 sub îngrijirea redacţională a prozatorului şi dramaturgului I. L. Caragiale.

Cercetătorii Bibliotecii Academiei cunoşteau, într-adevăr, din Epoca literară doar numărul 1 din 15 aprilie 1896, singurul catalogat în colecţiile acestei instituţiuni. Pe cale particulară, regretatul Paul Zarifopol a mai putut avea (şi a utilizat) pentru ediţia completă a scrierilor lui Caragiale, din care a dat primele trei volume de proză, încă alte cinci numere, fără a isbuti însă să poată afla colecţia întreagă. Gândul fericit al unui generos donator, dl. Colonel C. Georgescu din Bucureşti, a făcut ca, începând din toamna aceasta, preţioasa colecţie să treacă din domeniul particular în cel public, ca proprietate a Bibliotecii Academiei Române [...]

Suplimentul literar al Epocii lui N. Filipescu, tipărit în 4 pagini in-folio, deşi a avut o viaţă independentă de prea scurtă durată, s-a bucurat, pe lângă îngrijirea redacţională a lui Caragiale, şi de colaborarea unui mare număr din cei mai renumiţi scriitori ai epocii. Îşi dau întâlnire aici: G. Panu, Delavrancea, Coşbuc, C. Rădulescu-Motru, Anghel Demetriescu, M. Strajan, Dr. Urechiă, A. Toma, P. Dulfu, N. Colceag; apoi reproduceri din: B. P. Hasdeu, Iancu Văcărescu, Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, N. Filimon, C. Negruzzi şi Anton Pann, care se bucura, se vede după mulţimea fragmentelor reproduse şi după notiţele critice ce le însoţeau, de o deosebită preţuire din partea redactorului foii...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ORIZONTURI

200 de ani de la raptul Basarabiei

Dr. Ion CONSTANTIN,
Biblioteca Metropolitană Bucureşti

La 16/26 mai 2012 s-au împlinit 200 de ani de la semnarea **Tratatului de pace,** de la Bucureşti dintre Rusia şi Poarta Otomană, tratat în urma căruia teritoriul Moldovei de la est de Prut, numit şi Basarabia, a fost anexat de Imperiul Rus. În urma războiului ruso-turc din 1806-1812, câştigat de Imperiul Ţarist, ruşii cereau "ambele ţări româneşti", adică Ţara Românească şi Moldova. Iminenţa atacului lui Napoleon, însă, a făcut ca pretenţiile ruseşti să se reducă treptat, de la ambele ţări române, la ţinuturile dintre Nistru şi Prut. Tratatul de la Bucureşti din 16/28 mai 1812, încălca practica internaţională şi normele de drept existente la acel moment, deoarece Imperiul otoman ceda ţinuturi care nu-i aparţineau şi care făceau parte dintr-un stat vasal, dar autonom, cu care imperiul avea un tratat garantându-i frontierele de atunci. Tratatul avea 16 articole publice şi două articole secrete. Prin articolele 4 şi 5, Imperiul Otoman ceda Imperiului Rus un teritoriu de 45.630 km², cu 482.630 de locuitori, 5 cetăţi, 17 oraşe şi 695 de sate, (conform cu recensământul ordonat de autorităţile ţariste în 1817). Au trecut în componenţa Imperiului Rus ţinuturile Hotin, Soroca, Orhei, Lăpuşna, Greceni, Hotărniceni, Codru, Tighina, Cârligătura, Fălciu, partea răsăriteană a ţinutului Iaşilor şi Bugeacul. Autorităţile ţariste au denumit în 1813 noua regiune ocupată "Bessarabia ". Articolul 6 prevedea retrocedarea către Imperiul Otoman a oraşelor Anapa, Poti şi Akhalkalaki, dar ocuparea de către Rusia a portului Suhumi şi altor localităţi din Caucaz.

La Bucureşti s-au pus bazele independenţei Serbiei, care a căpătat un grad sporit de autonomie, fapt care a dus la primele iniţiative de sârbizare a românilor timoceni. Actul de anexare a Basarabiei de către Imperiul Ţarist a fost unul fraudulos, deoarece încălca practica internaţională, cu toate normele de drept existente la moment. Printr-un manifest emis la încheierea tratatului de pace, Imperiul Rus s-a obligat să-şi retragă trupele din Moldova. De asemenea, ţarul garanta locuitorilor de pe ambele maluri ale Prutului dreptul ca, timp de un an, să se mute de ce parte a noi graniţe ar fi dorit şi să-şi vândă averea după propriul interes. În timpul acestui an, s-a înregistrat încheierea unui număr extrem de mare de vânzări şi de schimburi de moşii.

Vechiul principat al Moldovei a fost destrămat, după ce pierduse deja Bucovina în 1774, a pierdut şi Basarabia. Cedarea de către Imperiul Otoman a părţii de răsărit a Moldovei s-a făcut cu încălcarea tratatelor în vigoare şi a dreptului internaţional (valabil în epocă), deoarece Moldova nu era provinice turcă. De altfel, diplomatul turc semnatar al Păcii de la Bucureşti avea să fie executat pentru modul catastrofal în care a condus negocierile.

Pentru ţarul Alexandru I, semnarea tratatului a fost un mare succes diplomatic şi militar, el ratificând tratatul numai cu o zi mai înainte de declanşarea invaziei lui Napoleon în Rusia. Trupele retrase de la Dunăre au ajutat la lupta împotriva împăratului francez, iar Imperiul Otoman înfrânt a încetat să mai fie aliatul Franţei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dacă, la început, țarul Alexandru I a încercat să câștige simpatia noilor supuși prin asigurarea unor condiții de dezvoltare autonome a provinciei, în scurtă vreme s-a trecut la reorganizarea Basarabiei ca gubernie, populația fiind supusă politicii de rusificare.

Actul din 1812 a fost începutul unui calvar cu consecințe grave în timp. Inițial, Basarabia s-a bucurat, ca și celelalte teritorii neruse, dar într-un mod diferit de fiecare dintre ele, de o autonomie limitată, garantându-i-se formal respectarea tradițiilor, utilizarea „legilor locale" și a limbii române în administrație și judecătorii. După numirea în anul 1823 a lui M. Vorontov în funcția de guvernator general al Novorosiei și rezident plenipotențiar al Basarabiei, articolele Regulamentului din 1818 referitoare la funcționarea limbii române și la autoguvernarea Basarabiei au fost neglijate și, treptat, anulate. În 1824, limba rusă devine unica limbă de lucru a administrației din Basarabia. Politica micilor „cedări" s-a manifestat atât pe timpul țarului Nicolae I, cât și în primul deceniu de domnie al țarului Alexandru al II-lea (1855-1881). Unirea Principatelor Române și formarea statului național român modern, la sfârșitul anilor `50 – începutul anilor `60 ai secolului XIX a coincis cu consolidarea naționalismului rusesc și a politicii expansioniste în Asia Centrală. Noua politică, inaugurată imediat după insurecția poloneză din ianuarie 1863, a fost cel mai consecvent aplicată în anii domniei țarului Alexandru al III-lea (1881-1894) și a lui Nicolaie al II-lea (1894-1917). Politica de rusificare din a doua jumătatea secolului al XIX-lea nu a fost declanșată simultan în toate regiunile Imperiului Rus, ci în ani diferiți și din motive diferite. Primele victime ale naționalismului rusesc din această perioadă au fost polonezii și lituanienii, care încercaseră să-și recapete libertatea cu armele în mână. După 1863, Polonia devine un oarecare teritoriu aflat sub supravegherea nemijlocită a țarului și administrat de un funcționar rus. Mai apoi, în perioada lui Alexandru al III-lea, această țară își pierde până și numele, fiind redenumită „provincia Vistula". Tot atunci, autoritățile imperiale ruse au inițiat persecuțiile împotriva limbii și culturii ucrainene, adoptând o hotărâre care interzicea publicarea ziarelor și revistelor în limba ucraineană. În 1876 a urmat o altă hotărâre, prin care era interzisă publicarea cărților în limba ucraineană (cu excepția documentelor istorice și a operelor literare vechi).

Afiș al manifestărilor de la Chișinău

După polonezi, lituanieni, ucraineni, chiar dacă nu s-au numărat printre răsculați, românii din Basarabia au devenit și ei victime ale politicii de rusificare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Așa-zisul pericol al „românizării Basarabiei" a fost motivul care a alarmat autoritățile Imperiului Rus nu mai puțin decât răscoala polonezilor sau perspectiva transformării ucrainenilor într-o națiune aparte de cea rusă. Printr-o serie de acte administrative a început excluderea limbii române din școlile din Basarabia și declanșarea unei intense politici de rusificare. Această politică nu a fost abandonată total nici chiar în perioada revoluției ruse din 1905, având consecințe nefaste pentru limba, cultura și identitatea românească din Basarabia, dar, în mod paradoxal, contribuind și la consolidarea etnică românească și la apariția mișcării naționale în Basarabia. Utilizată pentru a consolida Imperiul Rus, aflat într-o criză continuă, politica de rusificare a contribuit, în definitiv, la erodarea și prăbușirea lui.

În cei 200 de ani care au trecut de la raptul țarist asupra Basarabiei, populația din acest teritoriu a fost afectată considerabil. Timp de peste un secol, autoritățile țariste au promovat între Prut și Nistru o politică de izolare etnică și culturală, de deznaționalizare și rusificare, ceea ce a împiedicat participarea plenară a Basarabiei la procesul de modernizare și dezvoltare națională pe care l-a traversat poporul român alături de celelalte popoare din Europa. Ca urmare a dezmembrării Imperiului țarist și în baza dreptului istoric și de neam, precum și a dreptului popoarelor la autodeterminare, Basarabia s-a desprins de Imperiul Rus, prin crearea, la 2 decembrie 1917, a Republicii Democratice Moldovenești, prin proclamarea Independenței la 24 ianuarie 1918 și, prin votul Sfatului Țării din 27 martie 1918, s-a unit cu România. Astfel, s-a declanșat procesul de reintegrare a Basarabiei în spațiul identitar, politic, spiritual și economic românesc și european. Una din consecințele acestui act istoric a fost salvarea populației din Basarabia de ororile regimului totalitar comunist sovietic. Dezvoltarea firească în cadrul teritoriului național a fost întreruptă de Pactul Hitler-Stalin din 23 august 1939 și reanexarea Basarabiei la 28 iunie 1940 de către URSS, proces care a continuat politica imperială și colonială rusă față de teritoriul dintre Prut și Nistru.

Politica promovată de autoritățile sovietice de dezmembrare a României a continuat prin divizarea Basarabiei și crearea în 1940 a unei construcții statale artificiale - RSS Moldovenească, continuatoarea RASSM, instituită de regimul sovietic în 1924 în stânga Nistrului - și crearea unei identități naționale „moldovenești" distincte de cea română. Prin această politică, Uniunea Sovietică a amplificat procesul de alienare identitară, lingvistică, națională și ecleziastică a populației dintre Prut și Nistru, proces care își are originile în anul 1812. Aceste politici imperiale au fost evaluate și condamnate prin Hotărârea Parlamentului RSS Moldova din 23 iunie 1990 și prin Declarația de Independență a Republicii Moldova din 27 august 1991.

În cursul lunii mai a.c., au avut loc în România, Republica Moldova, dar și în alte țări, o serie de manifestări cultural-științifice dedicate împlinirii a 200 de ani de la Pacea de la București (16/26 mai 1812). La acțiunile organizate la Alba Iulia (5 mai), Chișinău (10-11 mai), București-Senatul României (16 mai), Giurgiu (17 mai), Târgoviște (22 mai), Slatina (26 mai) și București-Hanul lui Manuc (28 mai), am susținut comunicări pe această temă, prezentând, totodată volumul: Ion Constantin, Ion Negrei, Gheorghe Negru, *Ioan Pelivan părinte al mișcării naționale din Basarabia,* apărut la Editura Biblioteca Bucureștilor în anul 2011 și reeditat la Chișinău, de către Editura Notograf Prim, în anul 2012. Manifestările s-au bucurat de o largă audiență în rândul participanților, fiind reflectate corespunzător în mass media.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Traducere – eroare – originalitate, într-un manuscris eminescian din perioada vieneză

Silvia GIURGIU,
profesor, Casa Corpului Didactic, Bistrița Năsăud

În așteptarea ediției definitive care să valorifice toate contribuțiile eminescologiei ulterioare apariției fiecărui volum din ediția Perpessicius, câmpul de cercetare deschis a permis (și presupus) colaborarea specialiștilor pe diversele secțiuni din aria problemelor ridicate de manuscrisele eminesciene. Distribuirea sarcinilor în funcție de opțiunile, statutul, competențele cercetătorilor este cea mai rațională cale, însă comportă și un risc deloc neglijabil: omiterea unor fragmente cu statut încă neelucidat și a unor texte de graniță. Despre un astfel de text aparent neglijat îmi propun să discut în lucrarea mea, și anume despre acele „mai multe pagini" din manuscrisul 2255, care poartă titlul de *Cultură și știință.* Majoritatea editărilor îl consideră o traducere, dar niciun editor nu precizează care este originalul. Alegerea temei nu a fost însă dictată de o rațiune a cercetătorului „restului", care încearcă să găsească firimiturile rămase în urma unui festin al subiectului. Din contra, înainte ca textul în cauză să-mi fi părut problematic din punctul de vedere al condiției de originalitate, paginile acestui studiu mi-au atras atenția prin conținutul lor care ar putea pune în lumină un motiv-cheie al postumelor de tinerețe (cel al *unului*) și, implicit, o posibilă filiație plotiniană sau, eventual, o refacere pe cont propriu a unui traseu plotinian. Caracterul de „traducere" dintr-o sursă neidentificată stipulat de majoritatea editorilor nu ar periclita prea mult rolul ideilor din articol în construirea imaginii vizate, însă argumentele invocate în momentul în care se indică statutul acestui text sunt suficient de provocatoare astfel încât și o asemenea problemă formală, privind încadrarea textului într-o categorie sau alta, să merite o oarecare atenție. Mai ales că, pentru majoritatea manuscriselor aflate într-o situație similară, rezolvarea finală a fost oferită recent, prin publicarea, de către Helmuth Frisch a *Surselor germane ale creației eminesciene*.[1] Articolul de care ne ocupăm constituie o excepție, nefigurând în cele două volume ale cercetătorului german.

Studiul de filosofia culturii intitulat (de către autor) *Cultură și știință* face parte din manuscrisul 2255 pe care Noica îl descrie ca pe o enigmă prin excelență: „(...) tonul e altul: e vorba de note de filosofie, unele în limba germană, poate nedescifrate încă de nimeni. La fila 10, un fragment începe cu: «Moartea e stingerea conștiinței numerice...» Curios. Urmează, pe mai bine de 150 de file, *Geniu pustiu,* apoi o filă care începe cu un gând încă mai curios ca primul: «Toată minunația consistă în împrejurarea că omul nu-și dă seama de proprietatea numerelor binome...» Câte nu i-au trecut prin minte! Din nou notații filosofice, apoi un lung fragment *Cultură și sciință,* iar la pagina 256, gândul frumos în legătură cu Kant și cu alți mari (...)"[2].

Caracterele de suprafață ale paginilor manuscrise și unele note stilistice au condus la o datare exactă și unanim recunoscută. Acest articol aparține perioadei studenției de la Viena, mai exact este din anul 1870, adică din perioada redactării romanului *Geniu pustiu,* dar și a poemului *Memento mori.* D. Murărașu, primul editor al fragmentului[3], semnalează o legătură între ideile din *Cultură și știință* și unele însemnări din manuscrisul 2258 care par a fi anterioare studiului destul de elaborat de care ne ocupăm. Editorul a ajuns la concluzia că multe pagini din manuscrisul 2258 constituie însemnări, ciorne, utilizate ulterior în redactarea articolului: „Înainte de a-l scrie, Eminescu și-a notat în caetele sale reflecțiile care-i frământau mintea și o parte din ele ni s-a păstrat în ms. Academiei Române 2258, ff. 182-185 și 187. De aici câteva reflecții au trecut cu mici prefaceri în corpul studiului pe care-l publicăm în întregime după ms. 2255, ff. 209-241." Observația lasă să se înțeleagă că alte „câteva reflecții" nu au trecut totuși în varianta finală a studiului, deși fac parte din atelierul acestuia. În încercarea de a stabili perimetrul scrierilor astfel grupate pătrundem pe un teritoriu tematic nu tocmai stabil, unde avem de-a face în special cu unele concepte care revin constant în cugetările autorului. Pe de altă parte, într-un fragment ce poate fi lesne considerat ca făcând parte din aceeași perioadă și pe care Noica îl citează printre „sclipirile" manuscrisului 2255, nașterea geniului este comparată cu cea a unei galaxii și se propune o metaforă cosmogonică perfect funcțională în contextul sociologic din *Cultură și știință.* Cert este faptul că depistarea acestui atelier virtual (și vag delimitat) de către primul editor al textului a avut o serie de consecințe pentru istoria receptării studiului, dar a și ratat o altă serie de consecințe perfect plauzibile. S-a creat în jurul însemnărilor din ms. 2258 o situație paradoxală rezultată din contribuția lui Călinescu la exegeza acestui articol.

Viziuni eminesciene (1)
Grafică de Adina Romanescu

Lucrând cu manuscrisul și fără a ține seama de sugestiile lui Murărașu care, prin identificarea atelierului și prin imputarea caracterului schematic („o succintă schițare de probleme mai mult decât o aprofundare a chestiunii culturii") demonstra întrucâtva originalitatea textului, Călinescu declară că este vorba despre o traducere dintr-o sursă neidentificată. Mica însemnare din *Opera lui Mihai Eminescu*[4] în care se referă la acest articol apare ca un argument în plus în privința enciclopedismului, curiozității, dar și lipsei de disciplină intelectuală care îl caracterizau pe Eminescu. Într-un asemenea context, deveneau inerente două mișcări complementare: minimalizarea valorii oricărei structuri teoretice mai complexe și elaborate și, respectiv, supralicitarea surselor identificabile (insistându-se asupra varietății și frecvenței numelor). Ambele puncte ale argumentației călinesciene comportă unele riscuri peste care autorul trece în graba enumerării tuturor datelor istorico-filosofico-științifice cunoscute poetului nostru. Dacă ar fi să privim de la distanță și izolând afirmația de context, primul pas al discursului lui Călinescu ne pune în fața unei curioase prezumții de neoriginalitate: este o copie (traducere) textul despre care nu s-a demonstrat definitiv că nu ar avea, undeva, vreo sursă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Formulată astfel, legea hermeneuticii nu poate funcționa decât într-o societate (culturală) închisă sau într-una utopică. Este interesant felul în care aici e pusă la lucru într-o asemenea măsură încât produce o scindare a instanței discursului: „(articolul) este, precum arată stilul silnic, nefiresc, o traducere cu unele comentarii în notă asupra problemelor românești". Este evident că eminescologul aude două voci distincte în articolul *Cultură și știință:* una a autorului (neidentificat) căruia îi aparține construcția rațională și o alta a traducătorului (Eminescu) în cadrul notelor marginale în care se aplică teoria de mai sus la spațiul românesc. Ambele identități, definite implicit de Călinescu, sunt însă problematice.

Dacă începem cu Eminescu cel din adnotări (ființă complet străină de vocea textului, după cum afirmă criticul), remarcăm că acesta nu are decât două intervenții. Problemele de natură națională nu apar decât în cea de-a doua: „N-am amestecat noi românii aceste cercuri; n-am lăsat neobservate lucruri mai apropiate interesului bineînțeles al nostru (...)". Într-adevăr, s-ar părea că se construiește o opoziție între sistemul ideal (stipulat în articol și considerat occidental) și cel viciat (al notelor care indică standardele românești). Însă polarizarea aceasta nu poate fi susținută până la capăt, pentru că elemente negative certe se regăsesc (și nu puține) în chiar corpul textului. Autorul articolului desenează un sistem cultural ideal în care fiecare individ este asociat unei serii de cercuri concentrice (de cunoștințe) care să-i ilustreze sfera de interes în funcție de poziția socială, profesională, științifică pe care o ocupă. Însă nu se mulțumește cu o simplă descriere pozitivă a structurilor culturale perfecte, ci încearcă și câteva ilustrări negative. El amintește astfel de unele posibile deviații care ar crea dezechilibru și ulterior distrugere. În primul rând aduce exemplul culturilor antice cu eroarea centrării pe social și cu identificarea valorii, finalității, dincolo de individ (*Memento mori* nu este departe). Apoi, revenind în actualitate, invocă exemplul femeilor care nu își recunosc adevărata sferă de interes (creșterea și educația copiilor) și exemplul deontologiei profesionale (când nu se respectă regula atingerii cercurilor învecinate celui strict specializat. Bulversarea care-i caracterizează pe românii din nota eminesciană nu este așadar o excepție, ci doar un alt exemplu de deviație. În consecință această notă putea fi scrisă fără probleme chiar de către cel ce vorbește în text. În sprijinul ideii de mai sus avem încă un argument ce rezultă din structura celeilalte note eminesciene despre care aminteam inițial. De data aceasta textul este deosebit de limpede și nu mai suntem nevoiți să lucrăm cu riscante probleme de nuanță: „Numai cea întâia dintre numitele trei părți este în intențiunea acestui tratat, cele două din urmă le vom schița numai fugitiv, pentru a da o idee despre întregul ființei culturii." – spune autorul studiului într-o notă pe marginea prezentării planului de lucru. Este evident că subiectul care lămurește în adnotare este același cu cel care a construit planul eseului și implicit întreaga lucrare. Delimitarea ar atinge absurdul. Departe de a semnala discrepanța dintre un text cu autoritate, publicat și preluat datorită valorii recunoscute, și un altul scris în fuga lecturii (și a copierii, cum constată D. Vatamaniuc în comentariul din volumul XIV al ediției Perpessicius[5]), conținutul notei citate ridică semne de întrebare în legătură cu stilul și structura eseului integral. După câteva clarificări preliminare privind noțiunea de cultură (individuală sau a unui popor), autorul articolului își realizează un plan de lucru cu ajutorul unor decupaje foarte kantiene (ca formă, dar nu și în ceea ce privește conținutul): „Întregul nostru studiu se împarte și orânduește astfel încât vom avea de dezvoltat:

Cu privire la inteligență
Antiteza între cultură și știință
Cu privire la activitatea practică
Antiteza între cultură și moralitate
În fine cu privire la estetica vieții
Legătura între cultură și simțul frumosului."

După această schiță urmează nota amintită. Este evident faptul că cele două texte au fost scrise la o distanță în timp destul de mare. Dezvoltarea articolului nu ne înfățișează acel spirit structural care poza inițial în cele trei relații de simetrie construite în jurul unui termen dominant (cel de cultură). De fapt, întregul eseu nu aparține unui asemenea spirit. Ideile sunt înlănțuite nu în funcție de sistemul rigid pe care și-l dorea și pe care îl promitea în primele pagini, ci mânate de o viață proprie. După tabloul general al tezelor pe care intenționa să le dezvolte, urmează un titlu al unui prim capitol corespunzător primei secțiuni promise: „antiteza dintre cultură și știință", subliniat cu două linii. Intenția de a rămâne fidel proiectului este mai mult decât evidentă. Dacă textul efectiv se îndreaptă spre alte căi, acest lucru se realizează împotriva planului asumat. Nicăieri în text nu mai poate fi regăsită vreo subliniere similară celei din începutul primului capitol și putem deduce că primul punct al programului schițat a luat o amploare deosebită împotriva intenției inițiale. Într-adevăr, mai mult de jumătate din paginile care urmează sunt dedicate raportului dintre cultură și știință. S-ar părea că eseul a fost redactat în mai multe etape iar subiectul își manifestă o anumită independență față de expunerea anterioară. Nota inserată este evident o inserare retrospectivă prin care autorul încearcă să restabilească un acord, un echilibru între diferitele părți ale textului. Distanța dintre „întreg studiul nostru se împarte și orânduește astfel" și „numai cea întâia din numitele trei părți stă în intențiunea acestui tractat" este cea dintre proiect și realizare. Intenția autorului expusă clar este încălcată de intenția, mai puternică, a operei. Autorul acceptă dominația propriului discurs și își însușește ceea ce nu era dorit inițial. „Intențiunea acestui tractat" este chiar intenția „tractatului" pe care autorul încearcă să o ghicească și să o expună. El pare a fi redus la statutul de mediator între subiectul pe care îl discută și destinatarii discursului. O asemenea tensiune care nu a fost neutralizată prin revizuire e puțin probabil că s-ar regăsi într-un text finalizat, cizelat, dat spre publicare chiar de către autor, așa cum ar trebui să fie în cazul în care este vorba despre o traducere a unui tratat găsit în vreo revistă, după presupunerile lui Călinescu și ale descendenților săi.

Restul articolului (cealaltă jumătate de după epuizarea subiectului despre antiteza dintre cultură și știință) confirmă teza noastră privind existența unui discurs care se desfășoară liber, dincolo de constrângerile auctoriale. Această parte a eseului nu mai respectă nici prima intenție (structura inițială), nici a doua („a schița numai fugitiv" celelalte două capitole). Autorul pare a-și fi revăzut textul redactat până în acel moment și încearcă să reînnoade firul argumentației: „Cu acestea noi am intrat în mijlocul acelei considerațiuni, care atinge al treilea punct principal al tractatului nostru, adică raportul culturei cu frumusețea". Nu cred că se cuvine să ne mai așteptăm ca în rândurile ce urmează să chiar găsim așa ceva: o abordare a legăturii dintre cultură și frumusețe. Dacă am înțeles până în acest moment că autorul își ia anumite libertăți și nu ne simțim jenați de faptul că se sare peste al doilea „punct principal al tractatului", trebuie să înțelegem și că un autor care declară din start că ne va vorbi despre raportul dintre cultură și frumusețe are tot dreptul să nu o facă deloc. El va și profita din plin de aceste drepturi câștigate cu prețul coerenței pentru a aborda o temă care i se impune în virtutea concepției generale: dimensiunea estetică a moralei. Caracterul văzut ca o operă de artă sau arta ca mijloc de manifestare a frumuseții spirituale, a virtuții ce pune efectiv între paranteze obiectul estetic concret, sunt termenii prin care autorul stabilește o nouă legătură nevizată inițial, cea dintre etic și estetic. Cu aceste observații schema inițială este efectiv dinamitată, în aproape jumătate din eseu amestecându-se conceptele de pe palierul al doilea și al treilea, după ce au fost disociate cu atâta grijă. Nu înseamnă, totuși, că studiul este lipsit de rigoare, iar din stabilirea punctelor de contact dintre cele două discipline nu deducem, ca Murărașu, un aspect deficitar: „chestiunile sunt tratate prea sumar, delimitarea disciplinelor este neprecisă, în special în ceea ce privește etica e la Eminescu o întrepătrundere a esteticului cu eticul."[6] Din contră, asocierea aceasta constituie un aport original al poetului și își poate dovedi valoarea în cadrul unei analize a surselor. Însă deocamdată este important aspectul formal prin prisma căruia textul nu mai pare atât un tratat, cât o (mai modestă?) meditație, o lămurire cu sine însuși.

Această opinie este întărită de o informație biografică furnizată de D. Vatamaniuc, în comentariile din volumul XIV, al ediției Perpessicius. Textul se pare că face parte din laboratorul romanului *Geniu pustiu.* Într-o scrisoare din 6 februarie 1871 adresată lui I. Negruzzi, Eminescu declară că, pregătindu-se pentru redactarea unui roman, „am și scris mai multe coale dintr-un studiu de cultură, în care cerc a veni cu mine însumi în clar asupra fenomenelor epocelor de tranziție în general și asupra mizeriilor generației prezente în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

parte".[7] Nu văd de ce ne-am îndoi de buna credință a poetului în momentul în care declară că „a scris" iar nu că „a tradus", știind că pentru scopul fixat (geneza unui roman), o traducere ar fi fost la fel de eficientă. Un alt „studiu de cultură" compact nu se regăsește în manuscrisele eminesciene, și e puțin probabil ca autorul să fi permis rătăcirea unui asemenea document spiritual. Pe de altă parte, în scrisoare se vorbește despre o încercare de „a veni cu mine însumi în clar", iar articolul *Cultură și știință* permite exact această etichetă. Deci nu un text creat pentru el însuși, căruia să-i pretindă vreo valoare intrinsecă, ci un parcurs intelectual, o lucrare scrisă pentru (simpla) construcție de sine. În termenii esteticii din a doua parte a studiului, „a da o formă frumoasă spiritului", a-l preface într-un „op de artă momentan", care urma să se dezvăluie într-o operă „afară de personalitate" și „să rezume mișcarea frumoasă a propriei vieți interne."[8]

În mod paradoxal, colectivul care a întocmit volumul XIV din ediția completă a identificat cea mai puternică probă pentru originalitatea articolului însă a mers pe mâna lui Călinescu și l-a plasat în categoria traducerilor. Se ivea o contradicție în momentul în care, după articolul reprodus integral în ordinea logică stabilită de Murărașu, era publicat (pentru prima dată) și atelierul articolului găsit de același Murărașu în ms. 2258. Contradicția era dezamorsată provizoriu considerându-se că este vorba despre un atelier al traducerii. În rest, argumentele lui Călinescu erau considerate satisfăcătoare și reproduse cu scrupulozitate. În absența originalului care să garanteze calitatea de traducere a acestui text, Călinescu își fundamentează opinia pe patru argumente: „De altfel, se zice acolo că «de la timpul deînflorire a literaturii naționale încoa a fost ades multă vorbă despre o cultură a inimii», ceea ce nu se potrivește decât Germaniei (...) Epidemia picturii în porțelan nu era nici ea un fenomen românesc și nu Eminescu putea vorbi de «scrierile pedagogiei noastre atât de înaintate» și de acele multe «asupra eticei»."[9]

O observație generală se impune: acel „noi" din text este unul generaționist, nu naționalist. Se definește doar ca reprezentant al prezentului, nu și al românismului (cu o singură excepție). În consecință își permitea fără rezerve să vorbească despre „epidemia picturii în porțelan" și despre „scrierile pedagogiei noastre înaintate". Călinescu mai considera incompatibilă expresia „timpul de-nflorire a literaturii naționale" cu stadiul concret al literaturii din acea perioadă, și de aici deducea că expresia trebuie să se refere la o altă natiune. Însă aceeași idee (într-o altă formulare) a fost amendată de I. Negruzzi în corespondența pe marginea poemului *Epigonii,* dovadă că citatul nu este, în schimb, incompatibil cu viziunea lui Eminescu asupra literaturii naționale de atunci.

Grăbit să ilustreze cultura poetului, Călinescu este încântat că articolul îi oferă posibilitatea să înșire nume, deci cunoștințe, deci surse: „cu citate din Dioptrica lui Börne, din Knigge și un onor. C.F.Vochel". Dacă rămâne însă constant pe poziții, numele acestea nu ar trebui să dețină o prea mare importanță. O trimitere în cadrul unei traduceri este o citare de ordinul doi și nu poate în niciun caz dovedi familiarizarea „traducătorului" cu respectivii autori și deci vastitatea culturii sale. Enumerația lui Călinescu, plus eticheta de „traducere" au dat startul cercetărilor sursologice și astfel au fost identificate toate fragmentele originale pentru citatele din text (inclusiv Schiller, pe care Călinescu l-a uitat). Există o singură excepție: misteriosul „Vochel", cu numele ortografiat greșit și de negăsit în enciclopediile patriei sale. În comentariile din același volum XIV al *Operelor complete,* Petru Creția și D. Vatamaniuc identifică persoana, dar nu și opera acestuia: „D. Murărașu, primul editor al studiului, transcrie numele lui Karl Friederich Pockles sub forma C.F. Vockel, formă preluată și de G.Călinescu și de editorii următori. C. F. Pockles (1757-1814), moralist german, este autorul a numeroase lucrări, scrise într-un stil elegant, cu observații fine și ingenioase. Este un scriitor uitat; nici enciclopediile germane nu-i mai înregistrează numele." Meritul completării unei informații lacunare ascunde un pericol când, în absența operelor „moralistului german" se ajunge la concluzia că acesta este autorul tradus de Eminescu, că lui îi aparține întregul articol *Cultură și știință* (mai puțin notele): „Fragmentele din ms. 2258 demonstrează că Eminescu își face, inițial, extrase din *acest* (s.n.) studiu, ca ulterior să treacă la traducerea sa integrală." Or, e cel puțin ciudat să apară numele unui autor în corpul unui text tradus din propria operă. La fel de uimitoare sunt ghilimelele care îi însoțesc cuvintele (puține la număr) într-un context oarecare. Și de-a dreptul șocant ar trebui să fie apelativul „onor." acordat unei autorități pe care o recunoști și cu care intenționezi să te identifici printr-o traducere realizată doar pentru propriul uz.

Mult mai fine sunt observațiile sursologice ale lui Murărașu, care îi invocă pe Schiller, Schleiermacher, Zimmermann și „mai cu seamă Herbart". Un studiu complet pe această temă ar putea urmări publicațiile la care Eminescu avea acces și ar trebui neapărat să raporteze articolul și la cursurile pe care Eminescu le frecventa. Ar putea fi identificate, atunci, rezonanțe din etica lui Herbart, sau din metafizica și etica lui Aristotel. Dar și, greu de explicat, legături cu estetica lui Plotin. Dar acestea sunt sarcini trasate pentru alte cercetări.

Note:

1. *Ed. Saeculum IO, Buc., 1999*
2. *C. Noica, Ce cuprind caietele lui Eminescu, în M. Eminescu, Fragmentarium, ed. Îngrijită de Magdalena D. Vatamaniuc, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1981, p.676, reprodus din Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești, Ed. Eminescu, Buc, 1975, pp. 30-47*
3. *În „Buletinul Mihai Eminescu", anul III, nr. 9, 1932, pp. 74-97*
4. *George Călinescu, Opera lui Mihai Eminescu, Ed. Minerva, Buc., pp. 358-359 (ediția utilizată; însă, pentru cronologia receptării este important faptul că observațiile lui Călinescu datează încă din 1934 (Ed. Cultura Națională, Buc., 1934)*
5. *M. Eminescu, Opere, vol. XIV, Traduceri filozofice, istorice și științifice, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, Buc., 1983, p. 1026*
6. *D. Murărașu, Studiu introductiv, în „Buletinul Mihai Eminescu", anul III, nr. 9, 1932, pp. 76*
7. *M. Eminescu, idem., p. 1025*
8. *M. Eminescu, Fragmentarium, ed. Îngrijită de Magdalena D. Vatamaniuc, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1981, p.41*
9. *G. Călinescu, Idem., p.359*

Bibliografie

A. Ediții în care a fost publicat articolul Cultură și știință (în ordine cronologică):

„Buletinul Mihai Eminescu", anul III, nr. 9, 1932, pp. 74-97

Eminescu, Mihai, *Scrieri pedagogice,* Ed. Junimea, Iași, 1977, pp.93-118

Eminescu, Mihai, *Fragmentarium,* Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1981, pp. 25-58

Eminescu, Mihai, *Opere, vol. XIV, Traduceri filozofice, istorice și științifice,* Ed. Academiei Republicii Socialiste România, Buc., 1983, pp. 913-929

B. Comentarii despre articolul Cultură și știință:

Călinescu, George, *Opera lui Mihai Eminescu,* Ed. Minerva, Buc., 1976

Murărașu, D., *Studiu introductiv,* în *„Buletinul Mihai Eminescu",* anul III, nr. 9, 1932

Noica, Constantin, *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești,* Ed. Eminescu, Buc, 1975

Vatamaniuc, Dumitru, *Note și comentarii la volumul: Eminescu, Mihai, Opere, vol. XIV, Traduceri filozofice, istorice și științifice,* Ed. Academiei Republicii Socialiste România, Buc., 1983

Vatamaniuc, Dumitru, *Note și comentarii la volumul: Eminescu, Mihai, Fragmentarium,* Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1981

C. Alte lucrări consultate:

Eminescu, Mihai, *Opere, vol. XV, Fragmentarium. Addenda ediției,* Ed. Academiei Române, Buc., 1993

Frisch, Helmuth, *Sursele germane ale creației eminesciene,* Ed. Saeculum IO, Buc., 1999

Gregori, Ilina, *Știm noi cine a fost Eminescu?,* Ed. Art, Buc., 2008

Herbart, Johann Friedrich, *Prelegeri pedagogice,* Ed. Didactică și pedagogică, Buc., 1976

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AM PRIMIT, VĂ SEMNALĂM

Gândirea eminesciană în „în vorbe", pilde şi expresii idiomatice

Recent, universitarul argeşean George Ene a scos la iveală o lucrare cu totul originală, deşi tema putea fi oarecum previzibilă şi lesne de identificat: „Eminescu şi lumea politică românească în proverbe comentate" (Piteşti, Ed. Tiparg, 2012, 510 p. cu ilustr.). Noutatea nu constă obligatoriu în relevarea calităţii de gânditor, fie şi politic, a poetului naţional, acest aspect fiind deja confirmat de studiile publicate de-a lungul vremii şi de alţi comentatori avizaţi, de la Nicolae Iorga, G. Călinescu, Perpessicius, D. Vatamaniuc, până la Petru Creţia, ori, mai recent, Nicolae Georgescu. Analiza şi evaluarea unui anumit tip de discurs jurnalistic impregnat cu o serie de „vorbe", pilde, locuţiuni ori fragmente cu sens aluziv inclusiv proverbe, toate având conţinutul structural lingvistic al proverbelor, reprezintă ţinta demersului lui George Ene.

Cercetând opera publicistică eminesciană în totalitatea ei, inclusiv *Fragmentarium-ul* şi *Corespondenţa*, autorul merge pe linia lui D. Murăraşu, primul care a analizat acest aspect în studiul „Proverbe, asemănări, cimilituri" (vol. *Literatura populară,* ediţia a II-a, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, f.a.), identificând un număr *semnificativ* de unităţi semantice circumscrise acestei teme (respectiv peste 1500 de expresii paremiologice sau construcţii afiliate), repartizate cu prioritate în jurnalistică (75 %) şi mai puţin în opera poetică (10 %) ori cea privată (corespondenţă, jurnale, cu totul sub 3 %).

Este ştiut faptul că, în special prin intermediul publicaţiei conservatoare „Timpul", din Bucureşti, în perioada de maximă efervescenţă creatoare, respectiv între 1880-1882, ca şi anterior, în perioada ieşeană de la "Curierul de Iaşi" (1875-1876), Eminescu a avut o poziţie ideologică radicală, influenţată de criticismul cu substrat filosofic la care aderase, şi care a avut ca efect o reacţie virulentă la adresa exceselor liberalismului. În context, tonalitatea şi structura frazei eminesciene a îmbletit, ca modalitate de comunicare, inclusiv conţinutul proverbelor, pentru a asigura mesajului o funcţie maximă, sancţionatorie şi persuasivă.

Sub aspect strict lingvistic, George Ene circumscrie lucrarea sa normelor ştiinţifice convenite de specialiştii din domeniu, indicaţi cu acribie în *Notele bibliografice,* cu deosebire studiile lui Gheorghe Vrabie (*Proverb-zicală. Sintaxa poetică în proverbe,* 1970, Ed. Academiei), G. Dem. Teodorescu (*Cercetări asupra proverbelor române,* 1877), Iuliu A. Zanne ori Moses Gaster (cap. *Proverbe* în vol. *Literatura noastră populară. Literatura etică. Proverbe,* 1983, Ed. Minerva) etc., dar şi culegerile propriu-zise de proverbe româneşti, de la Iordache Golescu (*Proverbe comentate,* Ed. Albatros, 1976), Anton Pann (*De la lume adunate...,* Ed. Albatros, 1976), inclusiv ediţia clasică a operei *Proverbele românilor, din România, Basarabia, Bucovina, Istria şi Macedonia,* ediţie anastatică cu o prefaţă de Nicolae Constantinescu, Ed. Scara, Bucureşti, 2003-2004. Nu lipseşte din Bibliografie nici *Biblia*.

În cazul fiecărei sintagme utilizate, autorul a avut în vedere atât sensurile curente ale termenilor, cât şi construcţiile *asimilabile*, acceptate, susţinând astfel ideea că Mihai Eminescu, prin procedee stilistice recunoscute, a contribuit substanţial la îmbogăţirea limbii naţionale.

Ca metodă de lucru, George Ene alege criteriul cronologic selectând, pe ani, din opera publicistică, *în ordinea strictă a intrării,* termeni ce intră sub incidenţa tematicii enunţate. Reformularea *Indicelui tematic* este cu totul inedită, el având rolul, la final, de a unifica fiecare intrare, alfabetic, pentru a da astfel unitate cărţii. După caz, adaugă şi unele explicaţii, comentarii sau amănunte de ordin istoric, filologic sau geopolitic pentru a explica contextul în care M. Eminescu a utilizat sintagma respectivă.

Este cu totul dificil a selecta un text sau o sintagmă anume. Fiecare rând este încărcat de informaţie, atent cizelat şi purificat de explicaţii parazite. Iată, de pildă, o însemnare despre MANIPULARE – *Când văd cu ochii, parcă dracul le-ar fi şoptit la ureche* (E.M. X, 15). Eminescu sintetizează astfel surprinderea provocată participanţilor la parada Gărzii civice, care a durat câteva minute, fără ca şeful acesteia să comande cea mai mică mişcare, deşi aşteptaseră circa opt ore (op. cit., p. 67).

După cum remarca în *Cuvântul înainte* şi eminescologul Nae Georgescu, George Ene *are o profundă intuiţie inclusiv asupra modului cum Eminescu se poziţiona faţă de zona de securitate naţională.* Analizele sale adâncesc şi uneori clarifică aspecte ale discursului public eminescian, fiind până în prezent „cea mai amplă investigaţie pe tema locului şi funcţiilor proverbului în proza jurnalistică românească (op. cit., p. 10). Meritul lui George Ene este deopotrivă de a identifica, contextualiza şi, după caz, actualiza proverbul. Teme de mare actualitate, precum: *minciună, manipulare, corupţie, ipocrizie, discreditare* etc, cu referire directă la sistemul „democratic" al alegerilor vremii, conduc spre utilizarea unui limbaj jurnalistic condensat, cu note vădite de umor şi sarcasm. De pildă, vorba românească: *Nu crede, bărbăţele, în ce spun alţii, tu crede în ce zic eu!* e utilizată ca exemplificare pentru alegerea unui fruntaş liberal (Baronul Ştefan Bellio, sau Bellu) într-un colegiu preponderent ţărănesc, acesta devenind un veritabil Agamiţă Dandanache local, acceptând să participe la procesul regenerării României, din postura de „ultraliberal şi ultraschimbist".

Ca *bonus*, George extrage din manuscrisele eminesciene peste 400 de proverbe, *vorbe* şi cimilituri, unele inclusiv cu tentă ironică, hazlie, moralizatoare.

În concluzie, masiva lucrare a lui George Ene (510 p. cu facsimile) merită cu prisosinţă nu doar consultată ca pe o curiozitate lingvistică, ci în *întregime* citită pentru bogăţia de înţelepciune aflată între filele ei. Bine valorificată, ea ar putea chiar constitui tematica unui seminar de *etică profesională* la una din Facultăţile de jurnalism de azi. *(M.N.)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

IN MEMORIAM

Doliu în Arabia Saudită: moartea Prinţului Naif

Marcela GANEA,
Universitatea "Artfex", Bucureşti

Sorrow, grief and mourning touched Saudi Arabia, the world's first oil producer and one of the richest countries on the 16th of June. One of its most prominent figures, Prince Naif bin Abdul Aziz Al-Saud, the Crown Prince *(foto, în medalion)*, First Deputy Prime Minister and Minister of Interior, passed away at the age of 78. He had gone to Geneva for medical tests in May and he did not live to return to his homeland.

Saudi Arabia is perceived as one of the most conservative Arab countries. Although King Abdullah has tried for some time to implement some slight reforms, the country 'very conservative clerics, who have a strong voice regarding the way in which the country should be ruled, have expressed their opposition. Consequently, the country's most important objectives are to ensure prosperity, economic growth and education while issues that may seem modern for the Western societies are seen as distractive for a proper human development and therefore, of less importance for the progress of the Saudi society. The very conservative religious propensity makes Saudi Arabia a very paternalistic society. Matters like the women's right to vote and to be voted, the women's right to drive cars and hold a driving license are still under debate. The manifestations of protests in Riyadh were not the consequence of poverty and unemployment like in other Arab countries that have lived the Arab Spring. Apart from demands related to more freedom of action, the protests in Saudi Arabia were partially the inevitable effect of globalization events upon a digitalized human generation that lives part of its life online and looks for new modern experiences of life. During the Arab Spring, Saudi Arabia's King Abdullah announced his intention to use $37bn in benefits for citizens in 2011, including a 15% pay rise for state employees[1]. Indeed, visitors of Saudi Arabia describe it as extraordinary stable, safe and extremely hospitable country where the cost of living is lower than in Europe as well as the prices of electronics, due to the lack of taxation.

The late Prince Naif, King Abdullah, the current Saudi king, and Prince Salman, who has taken over the responsibilities of Prince Naif, are among the nearly 40 sons of Saudi Arabia's founder, Abdulaziz ibn Saud, who established the kingdom of Saudi Arabia back in 1935. Prince Naif was the heir to the current Saudi King Abdullah. He had been appointed crown prince in October 2011 after the death of his elder brother and predecessor in the role, Crown Prince Sultan.

Prince Naif had a reputation of being conservative because he opposed King Abdullah's reforms. He was born in Taif in 1933 and he was the 23rd son of the founder of Saudi Arabia, King Abdulaziz Bin Abdulrahman Al Saud. His first public position was as the Governor of Riyadh, a post that he received in 1953. He had been the deputy minister of interior between 1970-1975 and then became the full interior minister in 1975 thus being responsible for the security for 45 years. He developed an efficient domestic security infrastructure that prevented terrorist and extremist manifestations but on the other hand, it had a side effect: the prevention of political activisms. Above all, if we think of the millions of Muslim pilgrims that come to Mecca every year and of the events that are exceptionally well organized and secured, the conclusion can only be that he must have been indeed the perfect minister of interior. His experience and wise vision recommended him indeed for this field and his name is also related to other security arrangements between Arab countries in the 1990s.

There have been often allegations that Saudi Arabia may be the location from where potential terrorists are financed. The country's very conservative approach and aspects like the 60% of the population being youth and exposed to less constructive side effects arising from wrongly understood Islamic education encouraged sometimes a simplistic understanding and a way of associating Islamic fundamentalism with the Saudi Islamism. But Saudi Arabia has always had the pride to be a prosperous country that ensured education, development and good standards of living for its subjects and could not accept any deviation from the proper conduct.

Prince Naif's name is connected not only to operational security structures that he set up and improved , like the Saudi Directorates of Civil Defense, Border Guard, Public Security, Investigation, Passports, Narcotics Control, Prisons, the Special Security Forces. The Prince also realized the importance of developing a good security culture and he therefore set up entities like the Intellectual Security Department within the Interior Ministry in 2007 and the Prince Naif Chair for Intellectual Security at the King Saud University in Riyadh in 2008 and he was also the chairman of the Naif Arab University for Security Sciences in Riyadh[2].

His most interesting achievement and a proof of the visionary approach of Crown Prince Naif is the establishment, in 2003, of the Prince Mohammed bin Naif Center for Counseling and Care (implementing what is known as the Munasaha program), a centre that attempts to rehabilitate the extremist ideology and beliefs of those found guilty of terrorism-related offenses and to reform the terrorists and make them return to the true Islam. This program is designed in an innovative a way: it uses intensive religious lessons but it also provides extensive facilities for entertainment and sports. However, there has been criticism from representatives of the civil society according to which this re-education may not be so productive since there were cases of extremists who lied, pretended to have remorse and then committed new attacks after leaving the centre. Despite that, the centre may be useful for understanding the behaviour of extremists.

Prince Naif is said to have left a significant legacy in security. His main concern was to ensure the safety of the Saudi society and further on, beyond the borders, across the Arab world and he consequently initiated a Pan-Arab agreement to counter terrorism, that was signed in 1998 by 20 Arab Ministers of Interior and Justice, after some time dur-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ing which they all faced the difficulty to define terrorism. The main principles of this agreement were: *"Commitment to high moral and religious principles, above all the rules of the Islamic Shari'ah and the human heritage of the Arab Nation, which condemns violence and terrorism and stresses the defense of human rights and cooperation between societies for the sake of peace. As well as commitment to the rules of the covenant of the League of Arab States, of the UN, International Law and all other related international agreements. These are all the wellspring of international society in its pursuit of peace and security for all".*[3]

Prince Naif was involved in humanitarian activities as well. He was the chairman of various committees and campaigns that provided relief and help to victims affected by natural calamities and war across the world and raised money from donors to help people in need. In 2009, he received the International Medical Congress's Award of Excellence and he was the first Arab and Muslim to receive this award.

Prince Naif also had the habit of visiting personally the families of those killed while performing their duties for the country on the occasion of the Eid (the equivalent of Christmas) to present his greetings and to offer gifts.

Apart from his exemplary achievements, there may be other foreign policy issues that Prince Naif was involved in and may seem controversial for other Arab countries in the Middle East. Judging his approach in these issues may be tricky for someone who does not posses deep knowledge of the sensitive Middle East and of the in-between-the-line interests of various countries in the region and it is therefore wise to assess his involvement in a broader as well as a historical view and only if one has the skills needed to understand the Arab thinking and cultural values.

The Saudi royal family had to cope with many problems in time and the al-Saud genealogical line has proved to be remarkably resilient and preserved its power despite difficult events: the forced abdication of King Saud, the successor of the Saudi Arabia's founder, in 1964; the assassination of King Faisal in 1975; and the stroke-induced incapacitation of King Fahd for nearly a decade until his death in 2005, when the current King Abdullah, also called the Custodian of the Two Holy Mosques, took the throne.

The transition of power takes place according to well-established rules in Saudi Arabia. In 2006, King Abdullah adopted what is known as the Allegiance Institution Law (هيئة البيعة Hay'at al-Bay'ah), which set up a leadership council and a formal mechanism to ensure future transitions of power. The Allegiance Council is made up of 35 members out of which 15 surviving sons of the founder and 19 of his grandsons. Its task is to choose the new king and crown prince when they die or are permanently incapacitated.

The composition of the Allegiance Council is such that it gives representation to all the sons of the founder. This is done through either their direct membership on the council or via the grandsons whose fathers are deceased, incapacitated, or otherwise unwilling to assume the throne. The reigning king and his crown prince are not members but each has a son on the council. The council is chaired by the eldest son of the founder, with his second-oldest brother as his deputy. Should there be no one left from the second generation, the leadership of the council falls to the eldest grandson. Any time there is a vacancy, the king is responsible for appointing a replacement.

The Saudis are currently making efforts to preserve their domestic peacefulness and not to be affected by the Arab unrest and other foreign policy issues are on the table as well. Saudi Arabia is not only a land rich in oil but also in spirituality since it hosts the two Holy Mosques of greatest importance for the Muslim world and an average number of 4,000,000 pilgrims is expected annually to come to Saudi Arabia. on their Hajji - pilgrimage.

In 2012, Ramadan, the most important Muslin religious celebration during which millions of Muslims from across the world will perform their pilgrimage to Mecca, will start on 20th of July and will end on the 18th of August.

Note:

[1] http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12708401

[2] http://www.arabnews.com/naif%E2%80%99s-legacy-nation-%E2%80%94-security

[3] Reuven Paz, ICT, from al-Ayam (Qatar), 4/23/96

AUTORII ACESTUI NUMĂR
AUTHORS IN THIS ISSUE

Zabad AHMED, *University of Dhaka, India*

Florica BUD, *writer*

Ion CONSTANTIN, *Metropolitan Library of Bucharest*

Ion GHINOIU, *etnologist*

Georgeta FILITTI, *historian*

Marcela GANEA, *„Artifex" University of Bucharest*

Silvia GIURGIU, *House of Didactic Corps, Bistrița- Năsăud*

Stelian GOMBOȘ, *Romanian Gouvernement*

Călin HENTEA, *historian*

Shariful ISLAM, *University of Rajshahi, India*

Basil MUNTEANU, *literary historian*

Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*

Bogdan STĂNESCU , *Metropolitan Library of Bucharest*

Virgiliu Z. TEODORESCU, *historian*

Rosa WALDEK, *sociologist*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Pentru ilustrarea acestui număr au fost folosite următoarele surse, cum urmează: *http://the-modern-eye.blogspot.ro; http://www.ziuaveche.ro; www.rgnpress.ro; http://www.adevarul.ro; http://informatorulmoldovei.ro; http://www.bibliotecabotosani.ro; http://www.mediafax.ro; http://epochtimes-romania.com; http://cdn0.wn.com; http://www.cleopatra-lorintiu.com; http://toateartele.com; http://www.ocazii.ro; http://www.targulcartii.ro; http://upload.wikimedia.org; http://www.compendium.ro; http://www.business-forum.ro; http://userserve-ak.last.fm/serve/; jurnaldeziarist.blogspot.com; http://www.alriyadh.com.*

După caz, sursele utilizate de autori au fost semnalate direct în textele publicate.

Mulțumim pe această cale colaboratorilor și prietenilor revistei care ne-au pus la dispoziție, cu titlu gratuit, documente iconografice în vederea ilustrării unor articole de specialitate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CATALOG

Cărți noi, primite la redacție

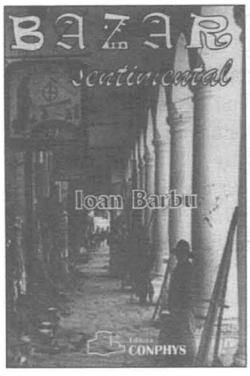

Ion BARBU, *Bazar sentimental,* Cuvânt înainte Constantin Zărnescu, Râmnicu Vâlcea, Editura Conphys, 2011

În bazarul meu, cititorul găseşte de toate: şi mai bune şi mai rele. Este un bazar de cuvinte alcătuit din texte care au mai apărut în diverse ziare şi reviste. Le-am selectat pe cele mai apropiate de inima mea şi le-am aşezat în rafturile acestui bazar sentimental. Sper ca cititorul să-i treacă pragul cu sufletul deschis şi să se aleagă cu o amintire folositoare.

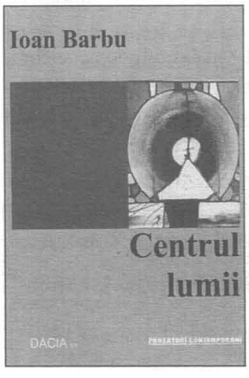

Ion BARBU, *Centrul lumii,* Editura Dacia XXI (Colecția Prozatori Contemporani), Cluj-Napoca, 2011, 140 p.

Ion Barbu este un apreciat scriitor şi publicist. Volumele sale îl prezintă drept unul dintre cei mai importanți şi plini de ardoare scriitori ai Ortodoxiei contemporane şi ai civilizației noastre. (Î.P.S. **Bartolomeu Anania,** scriitor şi Mitropolit)

Ion Barbu, *Îmblânzitorii de ape şi alți mari anonimi.* Cuvânt înainte de Neagu Udroiu, Râmnicu Vâlcea, Editura Antim Ivireanul, 2012, 150 p.

Cu eroii acestei cărți, îmblânzitori de ape în Munții Lotrului, temerari constructori pe „Calea Soarelui" (Râmnicu-Vâlcea – Vâlcele), sondori de la Mădulari sau forestieri am purtat neuitate dialoguri în nopți de taină, dar şi în zile fierbinți de şantier. Ce s-a întâmplat cu aceste zidiri? Multe dintre ele au fost distruse. De pe urma altora profită „băieții deştepți" din energie. Cartea prezintă această tristă realitate şi dezvăluie actele de distrugere samavolnică făcute în numele privatizării...

Matei OBOGEANU, Alexandru MANAFU-TÂRGOVIŞTE, *Intendența Armatei Române – Qui prodest?,* Bucureşti, Centrul Editorial al Armatei, 2009, 160 p. cu ilustr.

Intendența militară s-a născut odată cu armata. Ea are aceleaşi origini, se întemeiază pe aceleaşi adevăruri ca şi oştirea însăşi. Este limpede că niciodată, pe oricare treaptă din istoria omenirii, o armată care era în stare să lupte şi să obțină victorii nu a existat fără a fi întreținută material. Cu cât metodele de ducere a acțiunilor militare au evoluat, cu atât s-a dezvoltat şi desăvârşit şi acest complex militar, care este intendența.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Georgeta SALAMAN, *Dumnezeu binecuvântează viața mea prin vise, viziuni și premoniții,* Mediaș, Editura Creativ, 2009, 96 p.

În vreme ce cuget la aceste experiențe, le găsesc un numitor comun. Simt totdeauna un puternic sentiment de urgență, o dorință iminentă de acțiune, pe care nu o pot explica pe deplin în cuvinte. O să vă împărtășesc toate acestea într-un capitol al vieții mele...

Cătălin Horațiu POPA, *Ciocoiul cu adresă de e-mail,* Brașov, Editura Partel, 2009, 148 p.

Această scriere este un pamflet, mai reușit sau mai puțin reușit, după cum vor decide cititorii. Ea aduce în atenția voastră o parte importantă a societății românești actuale. Este o povestire cu un personaj tip, de care, cu siguranță, toți ați mai auzit. Este vorba de ciocoiul modern, arivistul de mare clasă, instaurat printre noi și care a uitat de fapt cine este...

Ion LUPU, *Sub puterea destinului,* roman, Bacău, Editura Vicovia, 2011, 488 p.

„Dintre toți răzeșii satului Hemeieni, numai Ioniță Lupu nu se afla în acea dimineață în dârdora celorlalți gospodari, care se grăbeau spre țarini în fiecare zi. Musai o întâmplare de seamă l-a făcut pe cel dintâi răzeș al satului să rămână în bătătura casei sale. De aceea oamenii își dădeau cu presupusul ce l-a împiedicat pe Ioniță să stea acasă în acea dimineață de Cireșar..."

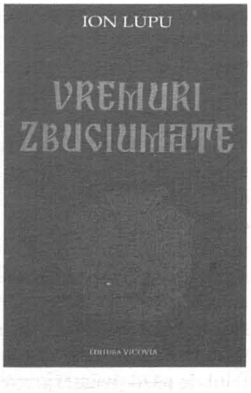

Ion LUPU, *Vremuri zbuciumate,* roman, Bacău, Editura Vicovia, 2011, 222 p.

„Năclăit de sângele păgânilor, vornicul Dumbravă își croia drum spre adâncul taberei dușmane, voind a răzbi către Petru Vodă și fratele acestuia, Alexandru Voievod. Deslușind râvna marelui vornic Dumbravă, oștenii îl înconjurau din ambele părți, protejându-i viața de năpraznicele lovituri de buzdugan, iar paloșul viteazului dregător risipi dușmanii de îndată..."

Rubrică realizată cu sprijinul colaboratorilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Cultul calului în calendarul popular

Dr. Ion GHINOIU,
etnolog

O formă contemporană de supraviețuire a cultului calului este **Călușul,** *ceremonial moștenit de români de la strămoșii lor autohtoni, geto-dacii. În calendarul tradițional sunt atestate trei tipuri de dansuri călușărești:* **Călușul** *la Rusalii,* **Calul** *și* **Căiuții** *la Anul Nou,* **Călușerii** *la Crăciun și Rusalii. Cel mai cunoscut dintre acestea,* **Călușul,** *a fost declarat la 24 noiembrie 2005 capodoperă culturală a omenirii și inclus pe lista Patrimoniului Cultural Imaterial al UNESCO.*

Călușul modern - spectacol stradal complet

Repartiția geografică a Călușului

Ceremonialul *Călușului* era asociat de-a lungul întregului Ev Mediu cu populația vlahă, adică cu românii. Sporadic, o formă de Căluș, aproape identică cu cea din Oltenia, a fost atestată la sud de Dunăre, în Bulgaria. La nord de blocul compact al Călușului românesc apar câteva urme la rutenii din Galiția și, de aici, din ce în ce mai șterse spre vestul Europei. Surprinzător, la extremitatea vestică a continentului, în Marea Britanie, a fost atestată o variantă asemănătoare cu Călușul românesc: „La englezi, scria etnograful Romulus Vuia, Călușul *Hobbyhorse* apare în societatea unor dansatori care purtau clopoței la picioare și se numeau *Morris-dancers.* Ei umblau la Paști, la întâi mai, Înălțarea Domnului, Rusalii și chiar la ospețe". După toate probabilitățile, acest dans cabalin ar fi putut să ajungă la englezi prin celții care au conviețuit o perioadă de timp cu dacii.

Ceata Călușarilor, armată cabalină a Zeului Căluș

Ceata de Călușari este o herghelie divină care luptă alături de zeul lor Căluș împotriva forței năprasnice a Rusaliilor (Ielelor). Eliberat în parte de funcția magică de altădată, jocul călușarilor a fost preluat și valorificat scenic de echipele artistice de amatori și profesioniste.

Ceata călușarilor, strict ierarhizată (mut, vătaf, ajutor de vătaf, călușari, stegar), este alcătuită din bărbați viguroși care, prin piesele de port purtate, nume (căluș, călușar), imitarea tropăitului și galopului în timpul jocului, prin gesturi etc., caută să semene sau să se confunde cu caii. Ei poartă costumul popular obișnuit al zonei etnografice, la care se adaugă câteva elemente specifice. Culoarea albă, dominantă, a costumului scoate în evidență roșul unor piese (brâul și fundele), antidot împotriva deochiului. După îmbrăcarea costumului și depunerea jurământului, membrii cetei spuneau că *s-au călușărit,* adică au devenit cai în herghelia divină a Călușului. Prin tot ceea ce fac, ei doresc să semene sau chiar să se confunde cu caii: numele de botez (Ion, Vasile ș.a.) sunt înlocuite cu cel de cal (călușar, călușer), poartă pinteni și zurgălăi la picioare, clopoței sau salbă de clopoței la brâu, bete încrucișate sub formă de ham pe piept, imită în timpul jocului mersul la pas, tropăitul și galopul calului, execută figuri acrobatice de încălecare de către călăreț a calului. Prin dansurile călușărești, care se bazau pe principiul *similia similibus,* oamenii încercau să câștige trăsăturile de invidiat ale calului: virilitate, putere, eleganță.

Călușul, nume al zeului cabalin

Masca tăcută care joacă rolul zeului cabalin poartă diferite denumiri: Căluș, Tată de Căluș și, mai ales, Mut. Acesta își exercită puterea direct, prin ceea ce este în stare să facă în timpul jocului, și indirect, prin două temute efigii ale sale: ***Steagul*** și ***Ciocul Călușului***. Mutul merge înaintea cetei, intră în curte și delimitează cu sabia lui de lemn cercul sacru în care vor juca călușarii, pune în mijlocul cercului produsele care vor fi vrăjite (drobul de sare, usturoiul, pelinul, frunze de nuc, blidul cu semințe sau cu apă), ține ordinea în timpul jocului, pedepsește călușarii neatenți la comanda vătafului, oprește lăutarii să cânte ca să facă el tot felul de năzdrăvănii (joacă phalusul din lemn purtat sub fustă, își ascute sabia de el), îmbrățișează femeile și fetele, se repede după copii, speriindu-i. După legea lui de zeu, Mutul face în timpul jocului tot ceea ce își dorește. El joacă pe mâini și cu picioarele în sus, se cațără în vârful arborilor înalți și fără crengi, pe acoperișul caselor, execută acrobații de care se tem și artiștii sub cupola circului. O singură interdicție are: nu trebuie să vorbească la Rusalii, în perioada jocului.

Substitute rituale ale zeului

Efigia zeului cabalin purtată în timpul jocului de Mut sau de vătaf se numește *Ciocul Călușului.* Acesta se confecționa în aceeași zi cu *Steagul Călușului* sau înainte de depunerea jurământului. Ciocul este un lemn lung de aproximativ 25-30 cm care putea fi drept, răsucit sau cioplit în formă de cioc și gât de pasăre de baltă (Bârca, jud. Dolj; Crăciunei, jud. Olt), de cap și gât de cal, ca un cârlig (Boureni, jud. Dolj), de cap de cal sau de lup (Plosca, jud. Teleorman), de bot de câine și cap de om (Boureni, jud. Dolj). Ciocul era îmbrăcat într-o piele de iepure în care se bagă diferite plante de leac culese în ziua de Strat de Rusalii (Urzica Mare, jud. Dolj) și, uneori, măsura fiecărui călușar luată pe fire de ață. În zilele în care se joacă Călușul, Ciocul este purtat în traistă sau în brațe, iar în timpul jocului stă la loc de cinste în fața lăutarilor sau lângă Steagul Călușului, de unde asistă la lupta expusă prin dans de călușari împotriva dușmanului invizibil: ceata feminină a Ielelor sau a Rusaliilor. Ciocul era considerat ca ceva diavolesc; numai prin simpla lui atingere putea îmbolnăvi și lua mințile oamenilor.

Unele cete de călușari din Oltenia, Muntenia și Transilvania numesc Ciocul Călușului *Iepure.* Simbol al spiritului grâului, al fertilității și prolificității, acest animal prolific, iepurele, a fost asemuit, precum porcul, cu spicul grâului.

Steagul, substitut ritual al Călușului și al anturajului său divin, ceata călușarilor, este confecționat dintr-un lemn sacru, de obicei stejar, tei, alun, și ridicat în poziție verticală în ziua de Strodul Rusaliilor sau la Moșii de Vară. După confecționarea acestuia, urmează jurământul de credință depus de călușari în fața Mutului.

Alungarea Rusaliilor și tămăduirea bolilor

Se credea că, la Rusalii, călușarii puteau să grăbească căsătoria fetelor, să fertilizeze tinerele neveste și femeile sterpe prin diferite tehnici magice. Funcția care a adus însă Călușului o mare celebritate a fost vindecarea persoanelor *luate din Rusalii.* După alungarea Ielelor, călușarii tămăduiau și relele produse de acestea. Procedeul cel mai simplu de vindecare era săritul bolnavului, frecatul cu usturoi și pelin a fetei și mâinilor, ridicatul bolnavului culcat și prinderea acestuia în joc. Sunt însă acte rituale de tămăduire a bolilor mult mai complexe, cum ar fi: *Doborâtul din Căluș,* moartea prin substituție a unui călușar sau a unei păsări și altele. În asemenea situații, *tratamentul* se desfășura acasă, cu bolnavul întins pe pământ, în curte, sau într-o poiană din pădure, unde era dus cu căruța. Acesta se baza pe mai multe tehnici: psihoterapia, fitoterapia (Mutul purta în traista de după gât numeroase plante de leac), chinoterapia (bătutul tălpilor de la picioare cu bâta), meloterapia.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CALENDAR

iunie 2012

- *iunie 1037.* 975 de ani de la moartea lui **Avicenna** (Ibn Sina), filosof şi medic persan (980 - iun. 1037)
- *iunie 1872.* 140 de ani de la înfiinţarea, la Bucureşti, a **"Societăţii Amicilor de Belle Arte"**, ai cărei membri fondatori au fost Gr. Cantacuzino, Th. Aman, Cezar Bolliac şi Al. Odobescu
- *1 iunie.* **Ziua Eroilor**
- *1 iunie.* **Ziua Internaţională a Copilului**
- *1 iunie 1897.* 115 ani de la apariţia săptămânalului **"Adevărul de duminică"**, în continuarea **"Adevărului ilustrat"**, între colaboratori aflându-se Gala Galaction şi C. Rădulescu-Motru
- *2 iunie 1877.* 135 de ani de la moartea lui **Ioan C. Massim,** filolog şi pedagog, membru al Academiei Române (1825 - 2 iun. 1877)
- *2 iunie 1857.* 155 de ani de la naşterea lui **Karl Gjellerup,** scriitor danez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1917 (2 iun. 1857 - 11 oct. 1919)
- 2 *iunie 1937.* 75 de ani de la apariţia, la Bucureşti, a cotidianului **"Lumea românească",** condus de Zaharia Stancu
- *3 iunie 1922.* 90 de ani de la naşterea lui **Alain Resnais**, regizor francez de film
- *3 iunie 1922.* 90 de ani de la moartea lui **Duiliu Zamfirescu** (30 oct. 1858 - 3 iun. 1922)
- *3 iunie 1922.* 90 de ani de la aparitia, la Bucureşti, a revistei săptămânale de avangardă **"Contimporanul",** sub direcţia lui Ion Vinea
- *3 iunie 1977.* 35 de ani de la moartea regizorului italian **Roberto Rosselini** (2 mai 1906 - 3 iun. 1977)
- *3 iunie 1977.* 35 de ani de la moartea medicului **Theodor Burghele** (11 feb. 1905 - 3 iun. 1977)
- *3 iunie 1987.* 25 de ani de la moartea lui **Gheorghe Ivănescu,** lingvist, istoric literar (2 nov. 1912 - 3 iun. 1987)
- *4 iunie 1967.* 45 de ani de la moartea lui **Gheorghe Ionescu-Sişeşti,** agronom, publicist (16 oct. 1885 - 4 iun. 1967)
- *5 iunie 1887.* 125 de ani de la naşterea lui **Leon Donici,** scriitor (5 iun. 1887 - 26 mai 1926)
- *6 iunie 1917.* 95 de ani de la naşterea lui **Ion Raţiu,** om politic (6 iun. 1917 - 17 ian. 2000)
- *8 iunie 1857.* 155 de ani de la moartea lui **Douglas William Jerrold,** scriitor, publicist englez (3 ian. 1803 - 8 iun. 1857)
- *8 iunie 1897.* 115 ani de la naşterea lui **Adrian Marţian-Pop,** actor, poet şi traducător (8 iun. 1897 - 14 ian. 1969)
- *8 iunie 1967.* 45 de ani de la moartea scriitoarei **Otilia Cazimir** (12 feb. 1884 - 8 iun. 1967)
- *8 iunie 2002.* 10 ani de la moartea lui **Traian Brad,** filolog, bibliotecar, publicist (31 aug. 1945 - 8 iun. 2002)
- *8 iunie 1832.* 180 de ani de la naşterea lui **Giovanni Frollo,** filolog, jurist şi profesor de limbi neolatine (8 iun. 1832 - 19 apr. 1899)
- *9 iunie 1912.* 100 de ani de la moartea lui **Ion Luca Caragiale** (30 ian. 1852 - 9 iun. 1912)
- *9 iunie 1972.* 40 de ani de la moartea lui **Grigore Alexandru Benetato,** medic, fiziolog şi profesor universitar, membru al Academiei Române (18 nov. 1905 - 9 iun. 1972)
- *10 iunie 1967.* 45 de ani de la moartea actorului american **Spencer Tracy** (5 apr. 1900 - 10 iun. 1967)
- *11 iunie 1867.* 145 de ani de la moartea lui **Edward Bradford Titchener**, psiholog american (11 iun. 1867 - 3 aug. 1927)
- *12 iunie 1982.* 30 de ani de la moartea lui **Karl von Frisch,** biolog, laureat al Premiului Nobel pentru Medicină, 1963 (20 nov. 1886 - 12 iun. 1982)
- *13 iunie 1752.* 260 de ani de la naşterea lui **Frances Burney,** scriitoare engleză (13 iun. 1752 - 6 ian. 1840)
- *14 iunie 1882.* 130 de ani de la naşterea lui **Ion Petrovici,** filosof şi profesor universitar (14 iun. 1882 - 17 feb. 1972)
- *14 iunie 1927.* 85 de ani de la moartea lui **Jerome Klapka Jerome,** scriitor şi actor englez (2 mai 1859 - 14 iun. 1927)
- *14 iunie 1932.* 80 de ani de la moartea lui **Nicolae Vermont,** pictor, grafician (28 sept. 1866 - 14 iun. 1932)
- *14 iunie 1987.* 25 de ani de la moartea lui **Constantin Daniel,** orientalist (4 iun. 1914 - 14 iun. 1987)
- *16 iunie 1882.* 130 de ani de la naşterea lui **I. U. Soricu,** poet (16 iun. 1882 - 11 ian. 1957)
- *16 iunie 1947.* 65 de ani de la naşterea lui **Ştefan Agopian,** scriitor
- *17 iunie 1832.* 180 de ani de la naşterea lui **William Crookes,** fizician şi chimist englez, descoperitorul taliului (17 iun. 1832 - 4 apr. 1919)
- *17 iunie 1882.* 130 de ani de la naşterea lui **Igor Fiodorovici Stravinski,** compozitor, pianist şi dirijor rus (17 iun. 1882 - 6 apr. 1971)
- *17 iunie 1957.* 55 de ani de la moartea lui **Dorothy Miller Richardson,** romancieră engleză (17 mai 1873 - 17 iun. 1957)
- *19 iunie 1927.* 85 de ani de la naşterea **Malvinei Urşiann,** regizor
- *20 iunie 1937.* 75 de ani de la naşterea lui **Radu Gabrea,** regizor
- *20 iunie 1962.* 50 de ani de la moartea lui **Victor Papacostea,** istoric şi profesor universitar (21 ian. 1900 - 20 iun. 1962)
- *21 iunie 1957.* 55 de ani de la moartea lui **Johannes Stark,** fizician german, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1919 (15 apr. 1874 - 21 iun. 1957)
- *21 iunie 1527.* 485 de ani de la moartea lui **Niccolo Machiavelli,** om politic şi istoric italian (3 mai 1469 - 21 iun. 1527)
- *22 iunie 1902.* 110 de ani de la naşterea lui **Alexandru Ghica,** matematician, membru al Academiei Române (22 iun. 1902 - 11 apr. 1964)
- *22 iunie 1927.* 85 de ani de la naşterea lui **Vlad Mugur,** regizor (22 iun. 1927 - 21 iul. 2001)
- *22 iunie 1992.* 20 ani de la moartea lui **Virgil Constantin Gheorghiu,** scriitor şi publicist (15 sept. 1916 - 22 iun. 1992)
- *23 iunie 1907.* 105 de ani de la naşterea lui **James Edward Meade,** economist englez, laureat al Premiului Nobel pentru ştiinţe economice, 1977 (23 iun. 1907 - 22 dec. 1995)
- *23 iunie 1867.* 145 de ani de la naşterea lui **Iuliu Marţian,** istoric şi bibliofil, membru al Academiei Române (23 iun. 1867 - 26 oct. 1937)
- *23 iunie 1897.* 115 ani de la naşterea lui **Alexandru Giugaru,** actor (23 iun. 1897 - 25 oct. 1984)
- *24 iunie 1987.* 25 de ani de la moartea lui **Virgil Teodorescu,** poet, traducător, fost preşedinte al Uniunii Scriitorilor (15 iun. 1909 - 24 iun. 1987)
- *25 iunie 1822.* 190 de ani de la moartea lui **Ernst Theodor Amadeus Hoffmann,** romancier, muzician şi pictor german (24 ian. 1776 - 25 iun. 1822)
- *25 iunie 1852.* 160 de ani de la naşterea lui **Antonio Gaudi Y Cornet,** arhitect spaniol (25 iun. 1852 - 10 iun. 1926)
- *25 iunie 1937.* 75 de ani de la naşterea lui **Dorel Vişan,** actor
- *25 iunie 1997.* 15 ani de la moartea lui **Jacques-Yves Cousteau,** cercetător, explorator şi oceanolog francez (11 iun. 1910 - 25 iun. 1997)
- *26 iunie 1927.* 85 de ani de la moartea lui **Vasile Pârvan,** istoric şi arheolog, membru al Academiei Române (28 sept. 1882 - 26 iun. 1927)
- *27 iunie 1882.* 130 de ani de la naşterea lui **Eduard Spranger,** filosof, pedagog şi psiholog german (27 iun. 1882 - 17 sept. 1963)
- *27 iunie 1887.* 125 ani de la naşterea lui **Emanoil Bucuţa**, scriitor (27 iun. 1887 - 7 oct. 1946)
- *28 iunie 1577.* 435 de ani de la naşterea lui **Peter Paul Rubens,** pictor flamand (28 iun. 1577 - 30 mai 1640)
- *28 iunie 1712.* 300 de ani de la naşterea lui **Jean-Jacques Rousseau,** filosof, scriitor, pedagog şi compozitor francez (28 iun. 1712 - 2 iun. 1778)
- *28 iunie 1912.* 100 de ani de la naşterea lui **Sergiu Mihai Celibidache,** dirijor (28 iun. 1912 – 14 aug. 1996)
- *28 iunie 1867.* 145 de ani de la naşterea scriitorului italian **Luigi Pirandello,** laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1934 (28 iun. 1867 - 10 dec. 1936)
- *29 iunie 1837.* 175 de ani de la naşterea lui **Petre P. Carp,** om politic şi traducător, a fost unul dintre întemeietorii "Junimii" (29 iun. 1837 - 1918)
- *30 iunie.* **Ziua Naţională a Învăţătorului**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR
Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspicies of*
Asociației Bibliotecarilor şi Documentariştilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul ştiinţific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER
Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)
Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
Dinu SĂRARU, *Writer*
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
Dr. Florin ROTARU
Director General al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
Mircia DUMITRESCU
Universitatea Națională de Arte din Bucureşti / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-şef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-şef / *Editor-in-Chief*
Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*
Dr. Julieta ROTARU, Florin PREDA
Radu VLĂDUȚ (secretariat)
Mariana DUMITRU (tehnoredactare)

Redacția şi Administrația / *Office and Administration*
01354, Bucureşti, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
E-mail: rbb@bmms.ro
Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă şi prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.
This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză şi franceză,
şi publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză şi franceză.
This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE *including contributions in English and French.*

ISSN 1454–0487

TIPAR: COPERTEX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

EMANOIL BUCUŢA

1887 – 1946

125 de ani de la naştere

Ca să fie pricepută vraja cea nouă a Balcicului, el trebuie cunoscut în toate aceste fapturi. Îndărăt, sub pulberea secolilor, e oraşul bătrân, colonie de negustori cu luntrile lungi, greceşti; el ne înduioşează de departe şi numai când omul istoric vrea să se deştepte în noi. În urma lui vin însă celelalte, cu mahoana de port, cu plugul sau cu oaia mițoasă sub brat, ca o pajură, până la acest Balcic pictural, în valuri şi şaluri. Fiecare poate să-şi aleagă. Atâția l-au ales pe cel din urmă. Cine ar îndrăzni să spună că au greşit, când le râde încântarea în obraz? Sunt şi limanuri de frumusețe, în care corăbiile intră nepăsătoare de fundurile înalte, pentru că sunt corăbii ale visului...

Emanoil Bucuța - *„Balcic”*
Editura „Ramuri”,
Craiova, 1931

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

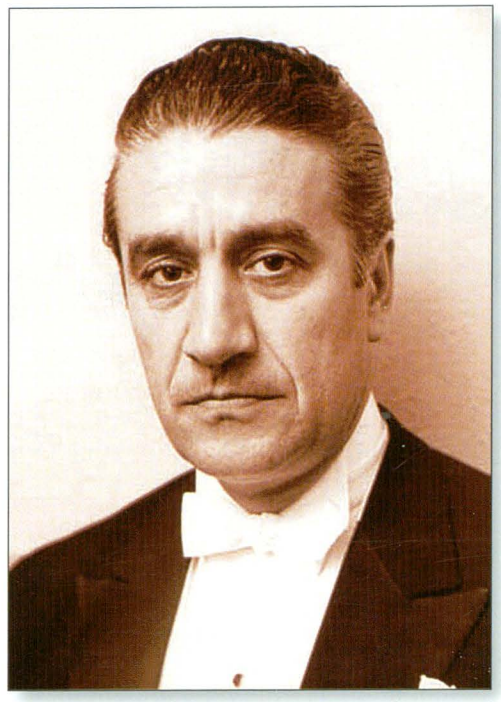

SERGIU CELIBIDACHE

1912 – 1996

100 de ani de la naştere

„Ce este muzica? E o formă de viaţă, printre altele. Ea aparţine vieţii noastre, tot ceea ce considerăm ca fiind o evoluţie organică există şi în muzică. Sunt şi în muzică decizii false, impulsuri care nu duc nicăieri. Dar insist pe eliminarea acţiunilor personale, a reacţiilor egoului, nu e loc pentru acestea în muzică (...)", spunea maestrul Sergiu Celibidache.

Există muzică în fiecare dintre noi! Dacă facem muzică, nu ne dăm seama. "Omul şi-a însoţit întotdeauna universul sentimentelor cu expresii sonore. Da, fie că sunt pentru moarte, pentru naştere, pentru nuntă, e în firea omului să o facă."

Sergiu Celibidache s-a născut la 28 iunie 1912, la Roman, şi a trecut în nefiinţă la 14 august 1996, la reşedinţa sa din Neuville-sur-Essonne, departamentul Loire, în apropiere de Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro